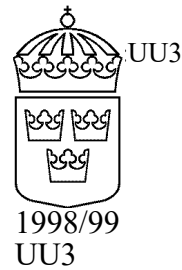

Utrikesutskottets betänkande

1998/99:UU3

Mänskliga rättigheter, m.m.

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas en rad motioner som rör mänskliga rättigheter och svensk utrikespolitik.

Utskottet ställer sig bakom den av regeringen förda politiken på MR-området i de fall som aktualiseras av motionerna. Arbetet för att främja respekten för mänskliga rättigheter bör enligt utskottet utgöra en integrerad del i all utrikespolitik. FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna, vars 50-årsjubileum firades den 10 december 1998, är en naturlig utgångspunkt för politiken på MR-området. Hävdandet av universalitetsprincipen när det gäller de mänskliga rättigheterna understryks av utskottet. Likaså betonas principen att respekten för de mänskliga rättigheterna är en internationell angelägenhet. Det är därför ett gemensamt ansvar för det internationella samfundet att påtala brott mot de mänskliga rättigheterna där sådana begås. Sverige måste framföra öppen och tydlig kritik när så är befogat.

I behandlingen av motionerna berör utskottet en rad centrala områden med anknytning till mänskliga rättigheter. Såväl principiella och övergripande frågor som situationen i en rad enskilda länder behandlas. Utskottet besvarar eller avstyrker samtliga motionsyrkanden.

Till betänkandet är fogat 7 reservationer och 6 särskilda yttranden.

Bilagt finns en förteckning över MR-konventioner och ratifikationsstatus per den 31 december 1998.

Utskottets överväganden disponeras enligt följande:

1. Agerande för att främja de mänskliga rättigheterna
2. Dödsstraffet
3. Kvinnans rättigheter
4. Prenatal könsdiskriminering
5. Homosexuellas rättigheter
6. Barns rättssäkerhet i Norden och Baltikum
7. Samerna i Sverige
8. Anklagelser om utnyttjande av minderåriga flickor i Bosnien-Hercegovina
9. Fallet Alexander Nikitin i Ryssland
10. Turkiet
11. Assyriernas/syrianernas situation

12. Algeriet
13. Iran
14. Fallet Mordechai Vanunu i Israel
15. Södra Afrika
16. Västsahara
17. Sudan
18. Kambodja
19. Kina
20. Taiwan
21. Östtimor
22. Colombia
23. Cuba
24. Guatemala
25. Mexico

Motionerna

1998/99:U601 av Eva Flyborg (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av en oberoende utredning av händelsen i Bosnien.

1998/99:U602 av Göran Lennmarker m.fl. (m) vari yrkas

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att Sverige i den bilaterala dialogen och inom EU bör verka för en struktur för att främja och kontrollera respekten för mänskliga rättigheter och demokrati i södra Afrika,

1998/99:U603 av Inger René m.fl. (m) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att Sverige i FN bör verka för inlemmandet av Taiwans deltagande i det internationella samarbetet,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att Sverige bereder Taiwans representationskontor i Stockholm villkor som är likvärdiga dem som kommer andra utländska beskickningar till del,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av att lösa frågan om dubbelbeskattningsavtal mellan Sverige och Taiwan,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om Sveriges aktiva medverkan i EU när det gäller att slutföra förhandlingar om Taiwans medlemskapsansökan i WTO.

1998/99:U604 av Lars Ohly m.fl. (v) vari yrkas

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att Sverige skall agera för att öka respekten för yttrandefrihet och mänskliga rättigheter på Cuba, bl.a. genom att underlätta folkrörelser och andra frivilligorganisationers tidningsutgivning.

1998/99:U605 av Per Lager m.fl. (mp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att agera på inter-

nationell nivå för att fallet Nikitin skall komma till en snar lösning i överensstämmelse med åtaganden om de mänskliga rättigheterna och grundläggande friheterna, inklusive om en rättvis och oberoende rättegång, som Ryssland förbundit sig respektera enligt sin författning, som part i FN:s konventioner i ämnet samt som medlem i Europarådet och OSSE.

1998/99:U606 av Margareta Viklund (kd) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att det assyriska folket måste ges ett internationellt erkännande som ett folk och behandlas som ett folk,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att Sverige i FN och EU arbetar för att det assyriska folket skall ges fullständiga medborgerliga rättigheter och rättsligt skydd i sina hemländer Turkiet, Irak, Iran, Libanon och Syrien,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att Sverige inom FN, EU och i direkta kontakter med den turkiska regeringen skall verka för att assyriska egendomar tillerkänns de rättmätiga ägarna,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att Sverige inom FN och EU arbetar för ett erkännande av assyriernas flyktingstatus i enlighet med internationella konventioner.

1998/99:U607 av Lennart Fridén (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av fasthet i agerande mot Iran.

1998/99:U609 av andre vice talman Eva Zetterberg m.fl. (v) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att den svenska regeringen i FN:s säkerhetsråd tar upp frågan om uppfyllandet av villkoren i det guatemalanska fredsavtalet i dess tre väsentligaste delar; reformeringen av skattesystemet, införandet av ett nytt rättssystem samt den konstitutionella reformens genomförande,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att den svenska regeringen inom FN agerar för en FN-mission i Guatemala,

1998/99:U610 av andre vice talman Eva Zetterberg m.fl. (v, kd, c, fp, mp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om valobservatörer till Västsahara,

1998/99:U611 av andre vice talman Eva Zetterberg m.fl. (v, kd, c, fp, mp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att Sverige inom EU verkar för att handelsavtalet mellan Mexico och EU kopplas samman med konkreta mekanismer när det gäller att övervaka skyddet av de mänskliga rättigheterna i Chipasprovinsen.

1998/99:U612 av andre vice talman Eva Zetterberg m.fl. (v, kd, c, fp, mp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att Sverige i FN, EU och i andra internationella forum skall arbeta

för att de mekanismer som inrättas för att kontrollera efterlevnaden av deklARATIONEN om de mänskliga rättigheterna ges större resurser,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att Sverige i FN, EU och andra internationella forum skall verka för att en delegation ges möjlighet att besöka och undersöka våldet i Algeriet,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att Sverige i FN, EU och i andra internationella forum skall verka för att de paramilitära grupperna i Colombia upplöses,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att straffriheten för brott mot de mänskliga rättigheterna i Colombia upphör,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att en FN-rapportör inrättas som följer utvecklingen när det gäller efterlevnaden av de mänskliga rättigheterna i Colombia,

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att Sverige noga skall följa vad som sker i Iran när det gäller mänskliga rättigheter, framför allt när det gäller Salman Rushdies säkerhet samt iranska kritikers rättigheter och personliga säkerhet,

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att Sverige när det gäller EU:s dialog med Kina måste vara kritiskt och vaksamt när det gäller de mänskliga rättigheterna i Kina och de kinesiska myndigheternas uppträdande i Tibet,

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att regeringen via EU skall verka för att Turkiets löften om att låta FN:s arbetsgrupp mot försvinnanden och särskilda rapportör om tortyr besöka Turkiet verkligen uppfylls,

10. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att FN:s särskilda rapportör och FN:s arbetsgrupp mot försvinnanden skall ges möjligheter att röra sig fritt i Turkiet,

11. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att Sverige skall fortsätta och intensifiera sitt arbete för dödsstraffets avskaffande både genom sina bilaterala kontakter med länder som fortfarande har dödsstraff och i mellanstatliga organ som FN, EU, OSSE och Europarådet,

12. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att Sverige i internationella forum skarpt bör kritisera och protestera mot att man dömer ungdomar till döden och mot den brutalisering som kommit till uttryck i USA och Kina och andra länder när det gäller dödsstraffet.

1998/99:U613 av andre vice talman Eva Zetterberg m.fl. (v, s, m, kd, c, fp, mp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att den svenska regeringen i den kritiska dialogen med den iranska regimen lägger tyngdpunkten på brotten mot mänskliga rättigheter – särskilt när det gäller kvinnornas rättigheter,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om politiska, diplomatiska och ekonomiska punktåtgärder som en del av den kritiska dialogen,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att regeringen i sina direkta relationer med den iranska regeringen och i EU- och FN-sammanhang måste verka för att alla fängslade författare och journalister frisläpps och ges möjlighet att fritt ge ut sina verk, tidskrifter och tidningar,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att den svenska regeringen i olika internationella organ skall verka för att omständigheterna kring flera författares samt en rad politiskt och religiöst oliktankande människors död närmare granskas av en opartisk humanitär organisation,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att Iran fortfarande är en riskfull plats för politiskt oppositionella och religiöst oliktankande, varför alla utvisningar av människor som flytt från Iran av politiska och/eller religiösa skäl måste upphöra,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att Sverige i internationella forum skall göra sitt yttersta för att förhindra ett blodigt krig mellan Iran och talibanerna i Afghanistan.

1998/99:U615 av Lennart Fridén (m) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att stödja den positiva utvecklingen vad gäller demokrati och ekonomi i Taiwan,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om svensk utrikespolitik vad gäller relationerna till Taiwan och Folkrepubliken Kina,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att Taiwans representationskontor i Stockholm ges den behandling som svarar mot Sveriges exportkontor i Taipei.

1998/99:U616 av Per Lager m.fl. (mp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om direkta samtal med Israels regering om Mordechai Vanunus omedelbara frigivning,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att regeringen, ifall inte situationen för Vanunu klart förbättras, bör föra upp frågan på FN:s agenda vad gäller brott mot de mänskliga rättigheterna.

1998/99:U617 av Yvonne Ruwaida (mp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att Sverige bör driva att de homosexuellas rättigheter bör föras in i de internationella konventionerna.

1998/99:U618 av Marianne Samuelsson m.fl. (mp, v, c, fp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att Sveriges regering, i säkerhetsrådet och annorstädes, aktivt

verkar för att Östtimor skall vara representerat i de pågående trepartssamtalen om Östtimor,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att Sveriges regering, i säkerhetsrådet och annorstädes, aktivt stöder Ramos-Hortas fredsplan,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att Sverige, i säkerhetsrådet och annorstädes, stöder Östtimors rätt till självbestämmande genom en folkomröstning,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att Sverige inom ramen för FN-organen agerar för att det timoresiska folkets säkerhet garanteras genom en permanent närvaro av FN,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att stödja idén om civil fredsövervakning från oberoende NGO:er,

1998/99:U619 av Margareta Viklund (kd) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att stödja fredssträngningarna i Sudan,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att tillsätta fältarbetare för arbete med mänskliga rättigheter i Sudan.

1998/99:U620 av Margareta Viklund (kd) vari yrkas

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att stöd bör ges till allmän utbildning och upplysningskampanjer för att ändra attityder till flickors och kvinnors människovärde och mänskliga rättigheter.

1998/99:U621 av Tommy Waidelich och Yilmaz Kerimo (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ökade kontakter med Turkiet.

1998/99:U622 av Karl-Göran Biörsmark och Elver Jonsson (fp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att klart och tydligt fördöma all kinesisk maktpolitik mot Taiwan,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om situationen i Tibet och i Xinjiang,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om den fortsatta utvecklingen mot demokrati i Hongkong,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en återförening av folken i Kina och Taiwan,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att inom ramen för EU:s gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik verka för att frågan om Taiwans representation i FN utreds inom FN,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om Taiwans representation i FN:s underorgan,

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om skattefrihet för Taiwans representationskontor i Stockholm,

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att förstärka den svenska representationen i Taipei,

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att verka för att EU upprättar ett informationskontor i Taipei,

10. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om besöksvisering för taiwanesiska medborgare till Sverige,

11. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om Kinas medlemskap i WTO,

12. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en konsekvent, sammanhållen och uthållig strategi för stöd till demokratisk utveckling och respekt för mänskliga rättigheter i Folkrepubliken Kina.

1998/99:U623 av Murad Artin m.fl. (v, m, kd, c, fp, mp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att frivilligorganisationernas arbete i MR-frågor i Turkiet underlättas i enlighet med 1993 års Wienkonferens om mänskliga rättigheter,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att Sverige skall verka för att OSSE:s ordförandeskap får ha en personlig representant i Turkiet,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att Sverige skall verka för att Turkiet inbjuder en kompetent undersökningsdelegation som under den s.k. Moskvamekanismen på plats i Turkiet kan granska kränkningar av de mänskliga rättigheterna inklusive olika minoriteters rättigheter,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att Sverige bör begära att Turkiet ratificerar 1967 års tilläggsprotokoll till 1951 års flyktingkonvention i dess helhet,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att Sverige nu skall bevaka att FN:s särskilde MR-rapportörs besök verkligen genomförs och att både rapportören och WGEID får tillräckligt med tid i landet för att göra grundliga utredningar genom intervjuer och andra undersökningar,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att Sverige bör uppmana Turkiet att ratificera FN:s konvention om medborgerliga och politiska rättigheter samt dess tilläggsprotokoll,

1998/99:U624 av andre vice talman Eva Zetterberg m.fl. (v, s, m, kd, c, fp, mp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ökat svenskt engagemang för att få till stånd förutsättningar för en fredsprocess i Colombia,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om stöd till de frivilliga organisationer som i Colombia arbetar för att återupprätta respekten för mänskliga rättigheter, motarbeta våldet och stödja våldets offer,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om förstärkt bevakning av mänskliga rättigheter,

4. att riksdagen beslutar ge talmanskonferensen i uppdrag att utse en parlamentarisk delegation från den svenska riksdagen till Colombia,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av att den svenska regeringen i FN: säkerhetsråd verkar för att en handlingsplan för fredsförhandlingar i Colombia utarbetas av det internationella samfundet.

1998/99:U626 av Mariann Ytterberg och Hans Karlsson (s) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att Sverige bör verka för minoritetsstatus, fullständiga medborgerliga rättigheter och rättsligt skydd åt assyrier/syrianer bl.a. i Turkiet,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av åtgärder så att egendomsrätten respekteras och det assyrisk/syrianska kulturarvet skyddas.

1998/99:U629 av Lena Ek och Marianne Andersson (c) vari yrkas

1. att riksdagen hos regeringen begär förslag om en nationell handlingsplan rörande mänskliga rättigheter i Sverige,

2. att riksdagen hos regeringen begär förslag om en nationell handlingsplan rörande Sveriges agerande inom området mänskliga rättigheter internationellt.

1998/99:U630 av Marianne Andersson m.fl. (c, kd, fp, mp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att minska våldet och öka rättstryggheten i Kambodja,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om övervakning av de lokala valen i Kambodja,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om stöd till FN:s MR-kontor och den specielle MR-representant i Kambodja,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om övervakningen av utvecklingen i Kambodja på FN:s årliga MR-konferenser,

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om försvar av de kambodjanska MR-organisationernas självständighet,

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en rättegång mot de ansvariga för folkmordet i Kambodja,

1998/99:U631 av Ewa Larsson m.fl. (mp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att överläggningar om tilläggsprotokollet om individuell klagorätt bör påskyndas,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att den individuella klagorätten bör omfatta all i konventionen reglerad diskriminering av kvinnor,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att parallellt med den individuella klagorätten bör även en gruppklagorätt införas,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att klagorätten bör omfatta staters bristande uppfyllelser av sina skyldigheter,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att CEDAW-kommittén bör få rätt att genomföra muntlig och skriftlig bevisföring mot allvarliga och systematiska kränkningar av konventionen, samt rätt att kunna föreslå åtgärder mot konventionsbrott.

1998/99:U632 av Margareta Viklund m.fl. (kd) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att med all kraft motverka reservationer som inskränker fördragen om mänskliga rättigheter,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att länder som är överens på parlamentariker- eller regeringsnivå driver förändringar i länder med stora problem när det gäller mänskliga rättigheter,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att Sverige skall vara pådrivande i EU, FN och andra politiska organisationer för att dessa vid möten med den kinesiska regimen skall påtala att övergrepp mot de grundläggande mänskliga rättigheterna inte kan accepteras,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att verka för ett erkännande av det assyrisk/syrianska folket som folkgrupp.

1998/99:U704 av Charlotta L Bjälkebring (v) vari yrkas

11. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om barns rättssäkerhet i de nordiska och baltiska länderna.

1998/99:U808 av Anne Ludvigsson m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att inom ramen för alla samarbetsprojekt på det sociala området samt på demokrati- och jämställdhetsområdet bör uppmärksamhet riktas på handeln med sexuella tjänster och information om kvinnofridslagen ges.

1998/99:Ju709 av Barbro Westerholm m.fl. (fp) vari yrkas

17. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om Sveriges internationella arbete för att homo- och bisexuellas rättigheter inte skall kränkas,

18. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om bistånd till utvecklingsländer där homo- och bisexuellas rättigheter kränks,

1998/99:So462 av Helena Bargholtz m.fl. (fp) vari yrkas

17. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att driva frågan om rätten till fri abort internationellt,

1998/99:So466 av Gudrun Schyman m.fl. (v) vari yrkas

15. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om arbete inom FN för kvinnofrid.

1998/99:MJ257 av Ulf Björklund och Ulla-Britt Hagström (kd) vari yrkas

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att snarast underteckna ILO-konventionen om ursprungsbefolkningar,

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att Sverige i Nordiska rådet verkar för att samerna i de nordiska länderna erkänns som ursprungsbefolkning och ges fullt medlemskap i rådet,

1998/99:A810 av Maria Larsson m.fl. (kd) vari yrkas

27. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om begreppet mänskliga rättigheter, när det gäller kvinnornas situation i u-länderna,

Utskottet

1. Agerande för att främja de mänskliga rättigheterna

Sammanfattning av motionerna

Den 10 december 1998 firades 50-årsdagen av antagandet av FN:s förklaring om de mänskliga rättigheterna. Med högtidlighållandet av FN:s förklaring som utgångspunkt tar flera motioner upp frågan om åtgärder för att förverkliga de universella rättigheterna i alla länder.

I flerpartimotion *U612 (v, kd, c, fp, mp)* betonas att efterlevnaden av de mänskliga rättigheterna är ett ansvar för alla. Motionärerna känner oro över att de mekanismer som inrättats för att kontrollera efterlevnaden – t.ex. FN:s särskilda rapportörer – har för små resurser eller på andra sätt hindras från att fullgöra sina viktiga uppgifter på ett tillfredsställande sätt. I *yrkande 1* krävs att Sverige i FN, EU och andra internationella forum arbetar för att de mekanismer som inrättats på MR-området skall ges större resurser.

Motionärerna bakom *U629 (c)* menar att det är viktigt att utvecklingen vad gäller de mänskliga rättigheterna förs framåt även i Sverige. Trots omfattande insatser och god vilja kan det diskuteras om Sverige uppfyller samtliga förpliktelser i de internationella MR-instrumenten. FN:s högkommissarie för mänskliga rättigheter, Mary Robinson, har efterlyst konkreta nationella handlingsplaner för förverkligande av de åtaganden som FN:s medlemsstater har gjort. I *yrkande 1* begärs att regeringen presenterar förslag till en sådan handlingsplan rörande de mänskliga rättigheterna i Sverige, och i *yrkande 2* efterfrågas en handlingsplan rörande Sveriges agerande i internationella sammanhang inom området mänskliga rättigheter.

Även i motion *U632 (kd)* betonas de mänskliga rättigheternas universalitet. Det framhålls som angeläget att alla stater ratificerar de internationella fördrag som skyddar de mänskliga rättigheterna och att de gör så utan inskränkande reservationer. I *yrkande 1* krävs att regeringen med all kraft motverkar att andra stater gör reservationer som inskränker de internationella MR-fördragen. Motionärerna ser vidare stora svårigheter för att förbättra situationen i vissa länder där situationen är särskilt allvarlig. Som ett sätt att förnya metoderna föreslås i *yrkande 3* att länder som är överens om förslag till

Utskottets överväganden

I motion U612 (v, kd, c, fp, mp) yrkande 1 efterfrågas regeringens agerande för att FN, EU och andra internationella organisationer som kontrollerar efterlevnaden av de mänskliga rättigheterna skall ges större resurser.

Sverige fäster allmänt stor vikt vid ett fungerande system för internationell uppföljning vad avser staters efterlevnad av mänskliga rättigheter. Härvid avses såväl de kommittéer som är knutna till de olika konventionerna rörande de mänskliga rättigheterna som de olika tema- och landinriktade rapportörerna som erhåller sina mandat av FN:s kommission för mänskliga rättigheter. Under det senaste årtiondet har, glädjande nog, ett stort antal stater anslutit sig till de olika konventionerna. Detta har dock fått till följd att arbetsbördan för konventionernas övervakningskommittéer har vuxit, utan att resurstilldelningen till kommittéerna och rapportörerna har ökat i motsvarande grad. Reformen för att prioritera och effektivisera verksamheten har diskuterats inom FN. Utskottet noterar med tillfredsställelse att regeringen arbetat aktivt för att det inom den reguljära FN-budgeten skall ges förhöjda anslag till MR-högkommissariens kontor, som svarar för service åt kommittéerna. Utskottet noterar vidare att Sverige med frivilliga bidrag stöder den verksamhet som bedrivs av land- och temarapportörerna.

Därmed anses motion U612 (v, kd, c, fp, mp) yrkande 1 besvarad.

I motion U629 (c) yrkande 1 begärs att Sverige skall presentera en nationell handlingsplan för förverkligande av förpliktelserna i de internationella MR-instrumenten, på så sätt som FN:s högkommissarie för de mänskliga rättigheterna Mary Robinson föreslagit alla länder. I yrkande 2 efterfrågas en handlingsplan för det svenska agerandet i internationella forum.

Förslaget om nationell handlingsplan härrör från Wienkonferensen 1993 om mänskliga rättigheter. Under 1997 gjorde högkommissarie Robinson en allmän förfrågan till FN:s medlemsstater rörande den nationella uppföljningen av Wienkonferensens resultat. Regeringen lämnade i juli 1998 till FN:s högkommissarie för de mänskliga rättigheterna en redogörelse för hur Wien-deklarationen följts upp i Sverige under de första fem åren. Beträffande en särskild nationell handlingsplan för säkerställande av de mänskliga rättigheterna i Sverige har utskottet inhämtat att förslaget för närvarande diskuteras inom Regeringskansliet. Utskottet noterar att regeringen har rapporterat om de första fem årens uppföljning av Wienkonferensen i Sverige. När det gäller en särskild nationell handlingsplan ser utskottet ingen anledning att förekomma regeringens arbete. Rörande en handlingsplan för det svenska agerandet på MR-området i internationella sammanhang konstaterar utskottet att regeringen i Mänskliga rättigheter i svensk utrikespolitik (skr. 1997/98:89) utförligt presenterade mål och riktlinjer på MR-området. Med det övergripande målet att bidra till att människor i andra länder får del av i folkrätten garanterade friheter, skydd mot övergrepp och en dräglig levnadsstandard, identifierade regeringen fyra delmål:

1. regeringar skall påverkas att respektera de mänskliga rättigheterna,
2. de mänskliga rättigheterna skall genomsyra arbetet i de globala och regionala organisationerna,
3. de internationella normerna för de mänskliga rättigheterna skall ges djupare förankring och vidare spridning,
4. mekanismerna för att säkerställa respekten för de överenskomna normerna skall göras effektivare.

Utskottet ställde sig i betänkande 1997/98:UU17 bakom den av regeringen föreslagna inriktningen.

Motion U629 (c) yrkandena 1 och 2 anses därmed besvarad med vad ovan anförts.

I motion U632 (kd) yrkande 1 framförs att Sverige bör motverka att andra stater gör reservationer mot internationella MR-konventioner som inskränker fördragets giltighet. I yrkande 3 anförs att länder som är överens på regerings- och parlamentarikernivå samarbetar för att driva på förändringar i länder med stora MR-problem.

Internationell traktaträtt ger normalt utrymme för stater att inlämna reservationer vid anslutning till internationella konventioner. Denna möjlighet har tyvärr missbrukats av många stater genom att de anmält långtgående och svepande reservationer vid ratificering av internationella MR-konventioner. Det är svensk uppfattning att reservationer som kan anses strida mot en konventions mål och syfte är oförenliga med gällande traktaträtt. Sverige har under många år aktivt motarbetat bruket av alltför långtgående reservationer, bl.a. genom att som fördragsslutande part anmäla invändningar. Sverige har också varit pådrivande bakom en rad FN-resolutioner som uppmanar stater att formulera eventuella reservationer så avgränsat och precist som möjligt, samt att stater regelbundet företar översyn av sina reservationer i syfte att återta dem.

När det gäller samarbete mellan regeringar och parlament för att förbättra situationen i länder med MR-problem konstaterar utskottet att sådant samarbete är den bärande idén i det internationella samarbetet på MR-området, t.ex. inom FN, EU, OSSE och Europarådet. Även gemensamma besök företas inom ramen för dessa multilaterala samarbeten.

Därmed anses motion U632 (kd) yrkandena 1 och 3 besvarad.

2. Dödsstraffet

Sammanfattning av motionen

Flerpartimotion U612 (*v, kd, c, fp, mp*) tar upp frågan om dödsstraffets avskaffande. Vid det senaste mötet i FN:s MR-kommission antogs återigen en resolution med uppmaning till alla stater att ansluta sig till det andra tilläggsprotokollet till konventionen om mänskliga rättigheter, som syftar till avskaffande av dödsstraffet. Trots att fler än 100 stater har avskaffat dödsstraffet *de jure* eller *de facto* är utvecklingen i vissa länder oroande.

Motionärerna anför i *yrkande 11* att regeringen bör fortsätta och intensifiera arbetet för dödsstraffets avskaffande, både i bilaterala kontakter och i FN, EU, OSSE och Europarådet. Den ökande användningen av dödsstraffet i vissa länder är också oroande, menar motionärerna i *yrkande 12*. I Kina används dödsstraffet i allt högre utsträckning. I Förenta staterna har det rättsliga skyddet för dödsdömda försämrats, samtidigt som minderåriga brottslingar kan dömas till dödsstraff och psykiskt sjuka människor har avrättats. Detta bör regeringen kritisera skarpt i olika internationella forum.

Utskottets överväganden

Utskottet konstaterar att Sverige sedan många år agerar för ett totalt globalt avskaffande av det inhumana dödsstraffet. I avvaktan på att dödsstraffet avskaffas världen över verkar Sverige också för att dess tillämplighet och verkställande så långt som möjligt inskränks och att det endast utdöms och verkställs med iakttagande av de begränsningar som finns i den internationella rätten. Exempelvis deltog Sverige aktivt i utarbetandet av den resolution om dödsstraffet som antagits av FN:s MR-kommission de två senaste åren. Sverige var också pådrivande inom EU för att anta gemensamma riktlinjer för unionens fortsatta agerande när det gäller dödsstraffet. Riktlinjerna har bl.a. resulterat i att EU ofta gör gemensamma framställningar till tredje land i enskilda fall. Även i arbetet i regionala organisationer såsom OSSE och Europarådet har Sverige varit aktivt i arbetet mot dödsstraffet. Utskottet har också noterat att utrikesministern i sitt anförande till FN:s MR-kommission 1998 var en av de få som omnämnde den ökande användningen av dödsstraffet i Kina och Förenta staterna. Utskottet finner det därvidlag särskilt anmärkningsvärt att det i en demokrati som Förenta staterna i flera delstater utdöms och verkställs dödsstraff mot minderåriga.

Det är otillfredsställande att flera av Europarådets 40 medlemsländer ännu inte har avskaffat dödsstraffet för alla brott. Utskottet ser med särskild oro på dödsstraffets fortsatta användning i Ukraina. Utskottet välkomnar att de baltiska länderna tagit steg mot att infria sina åtaganden gentemot Europarådet att avskaffa dödsstraffet.

Motion U612 (v, kd, c, fp, mp) yrkandena 11 och 12 anses besvarad med vad utskottet anför ovan.

3. Kvinnans rättigheter

Sammanfattning av motionerna

Motion *U631 (mp)* berör det internationella arbetet för att stadfästa och säkra lika rättigheter för kvinnor och män. För närvarande pågår uppföljningen från kvinnokonferensen i Beijing 1995. Den handlingsplan som antogs i enighet vid mötet i Beijing håller nu på att genomföras i medlemsländerna och i FN-systemet. Motionärerna lyfter i det sammanhanget fram frågan om ett tilläggsprotokoll om individuell klagorätt till konventionen om avskaf-

fande av allt slags diskriminering av kvinnor (CEDAW). Förhandlingarna om ett sådant tilläggsprotokoll har dragit ut på tiden.

Motionärerna anför i *yrkande 1* att regeringen bör verka för att påskynda överläggningarna om ett tilläggsprotokoll. I *yrkande 2* föreslås att den individuella klagorätten skall gälla alla former av diskriminering av kvinnor som omfattas av konventionen. Parallellt med den individuella klagorätten bör det även införas en gruppklagorätt, anføres det i *yrkande 3*. Motionärerna anser vidare att klagorätten, förutom aktiva kränkningar av kvinnors rättigheter, även bör omfatta staters bristande uppfyllelse av sina skyldigheter (*yrkande 4*). Slutligen föreslås i *yrkande 5* att den övervakande CEDAW-kommittén bör få rätt att genomföra muntlig och skriftlig bevisföring mot allvariga och systematiska kränkningar av konventionen samt rätt att kunna föreslå åtgärder mot konventionsbrott.

Frågan om integrering av kvinnofrågor i det internationella utvecklingssamarbetet berörs i motion *So462 (fp)*. Befolkningsfrågor är därvidlag ett särskilt viktigt område. I många utvecklingsländer respekteras inte kvinnors rätt att bestämma över sin egen hälsa. Kvinnors hälsoproblem relateras ofta till barnafödande och aborter. Ett viktigt mål för att främja kvinnors hälsa i världen är därför att reducera sjuklighet och dödlighet som beror på abort. Eftersom de största hälsoriskerna förekommer i länder där abort är förbjuden, menar motionärerna i *yrkande 17* att regeringen internationellt bör driva frågan om rätten till fri abort och värna denna rätt när den är hotad.

I partimotion *So466 (v)* framförs att mäns våld mot kvinnor har sitt ursprung i en patriarkalisk maktstruktur. De förslag som riksdagen antagit med propositionen om kvinnofrid är ett viktigt steg på vägen mot ökad jämställdhet. På det internationella området är FN:s barnkonvention och FN:s konvention om avskaffande av allt slags diskriminering av kvinnor de enda FN-konventioner som fördömer våld i hemmet. I *yrkande 15* hemställer Vänsterpartiet att regeringen aktivt främjar ett samarbete mellan de två konventionerna. I sammanhanget bör man verka för att de frågor som berörs i FN:s resolution om våld mot kvinnliga invandrare även tas upp.

Även kommittémotion *A810 (kd)* ägnas åt jämställdhet. När det gäller kvinnors situation i utvecklingsländerna framhålls att det oavsett ett lands sociala, ekonomiska och kulturella förhållanden måste finnas en balans mellan kvinnors och mäns rättigheter. I många kulturer diskrimineras dock flickor redan i späda ålder. I *yrkande 27* begärs att Sverige i FN och andra sammanhang skall verka för att begreppet mänskliga rättigheter på ett tydligare sätt omfattar kvinnans situation i världen. Det svenska biståndet bör utgå från mottagarländernas kultur och behov, med särskild uppmärksamhet på kvinnors centrala funktion i familj och samhälle.

Motion *U808 (s)* tar upp det svenska samarbetet med Central- och Östeuropa inom jämställdhetsområdet. Detta syftar till att stödja ländernas genomförande av handlingsplanen från FN:s kvinnokonferens i Beijing. I det sammanhanget vill motionärerna särskilt lyfta fram den ökande prostitutionen i Central- och Östeuropa och hemställer att frågan uppmärksammas inom

Utskottets överväganden

Motionärerna bakom U631 (mp) yrkande 1 menar att regeringen bör verka för att påskynda förhandlingarna om ett tilläggsprotokoll för individuell klagorätt till konventionen om avskaffande av allt slags diskriminering av kvinnor (CEDAW). Tilläggsprotokollet bör omfatta alla former av diskriminering (yrkande 2), och en gruppklagorätt bör också införas (yrkande 3). I yrkande 4 framförs att även staters bristande uppfyllelse av konventionen bör omfattas av klagorätten, och i yrkande 5 begärs att den övervakande CEDAW-kommittén bör få rätt att genomföra muntlig och skriftlig bevisföring mot konventionen samt rätt att föreslå åtgärder mot konventionsbrott.

Utskottet kan därvidlag konstatera att förhandlingarna om ett fakultativt protokoll (tilläggsprotokoll) till kvinnokonventionen är långt framskridna men ännu ej avslutade. Årets förhandling sker som tidigare i en särskild arbetsgrupp under FN:s kvinnokommission under två veckor i mars. Utskottet fäster vikt vid att förhandlingarna avslutas så snart som möjligt och förutsätter att detta även är regeringens ambition. Regeringen har vidare redovisat målsättningen, bl.a. i skrivelsen 1997/98:89 Mänskliga rättigheter i svensk utrikespolitik, att det fakultativa protokollet om enskild klagorätt skall bli ett så effektivt instrument som möjligt. Utskottet ställde sig bakom denna inriktning. Underlåtenhet av en stat att uppfylla sina förpliktelser är också konventionsbrott. Att förbättra de mekanismer som skall säkerställa respekten för de överenskomna normerna på MR-området är en viktig uppgift.

Sverige har i denna och tidigare liknande förhandlingar inte förespråkat att MR-konventioner eller tilläggsprotokoll skall innehålla gruppklagorätt. Brister i lagstiftning och andra generella brister påpekas i samband med granskningen av konventionsstaternas periodiska rapporter. Den individuella klagorätten ger samtidigt alla medborgare i en konventionsstat rätt att klaga över bristande respekt för konventionens regler.

Det är vidare Sveriges uppfattning att kvinnokonventionen redan i dag ger FN:s kvinnokommitté rätt att på eget initiativ påbörja ett undersökningsförfarande mot konventionsstater. En direkt hänvisning om kommitténs initiativrätt i det fakultativa protokollet skulle, enligt utskottets mening, riskera att få en kontraproduktiv verkan genom att vissa stater troligen skulle avstå från att ratificera tilläggsprotokollet och därmed inte anse sig bundna av denna del av konventionen.

Därmed avstyrks motion U631 (mp) yrkandena 3 och 5. Yrkandena 1, 2 och 4 i samma motion anses besvarade med vad ovan anförts.

I motion So462 (fp) yrkande 17 anförts att regeringen bör driva rätten till fri abort och värna denna rätt när den är hotad.

Rätten till fri abort är sedan länge en kontroversiell fråga inom det internationella samfundet. Den svenska uppfattningen, som utskottet vid flera tillfällen bekräftat, är att kvinnans rätt till fri abort är en del av hennes grundläggande rätt att själv bestämma över sitt liv och sin hälsa. I länder som

förbjuder abort orsakar illegala aborter ofta sjukdom och dödsfall. I slutdokumentet från FN:s befolkningskonferens i Kairo inkluderades kvinnans rätt till fri abort, något som Sverige hade arbetat aktivt för. I deklARATIONEN från FN:s kvinnokonferens i Beijing 1995 poängterades hälsoriskerna vid illegal abort, men rätten till fri abort slogs inte explicit fast. Regeringen driver i internationella sammanhang rätten till abort som en prioriterad fråga och arbetar även för att vad som uppnåtts normativt på området verkligen skall implementeras. Vidare verkar Sverige genom biståndet för fri abort, bl.a. genom stöd till lokala och internationella grupper som driver denna fråga. Utskottet ställer sig bakom regeringens politik på detta område.

Därmed anses motion So462 (fp) yrkande 17 besvarad.

Motionärerna bakom So466 (v) yrkande 15 hemställer att regeringen skall främja samverkan mellan FN:s barn- och kvinnokonventioner, bl.a. för att bekämpa våld i hemmet och våld mot kvinnliga invandrare.

Från svensk sida har ofta påpekats vikten av att utnyttja samtliga FN:s konventioner för mänskliga rättigheter i arbetet för att stärka skyddet för kvinnors och flickors rättigheter. Konventionen mot tortyr är t.ex. en utgångspunkt i kampen mot könsstympning. Utskottet välkomnar också att UNICEF under det senaste året presenterat studier som visar hur barn- och kvinnokonventionerna samfällt kan återopnas i arbetet mot våld mot kvinnor och flickor.

Utskottet anser med detta motion So466 (v) yrkande 15 besvarad.

I motion A810 (kd) yrkande 27 framhålls att Sverige bör verka för att MR-begreppet på ett tydligare sätt omfattar kvinnans situation i världen, med kvinnans centrala funktion i familj och samhälle i åtanke.

Utskottet konstaterar att kvinnans situation sedan länge är en högt prioriterad del av det svenska biståndet. Jämställdhet är inte enbart ett viktigt mål i sig, utan också ett medel för att bekämpa fattigdom, stärka demokratin samt öka respekten för de mänskliga rättigheterna. Inom det svenska biståndet bedrivs ett spektrum av insatser, både multi- och bilateralt, för att stärka kvinnans ställning i utvecklingsländerna. Särskilda ansträngningar har också gjorts för att integrera ett jämställdhetsperspektiv i alla biståndsformer.

Motion A810 (kd) yrkande 27 anses därmed besvarad.

I motion U808 (s) hemställs att det inom det svenska utvecklingssamarbetet med Central- och Östeuropa vidtas åtgärder mot den ökande prostitutionen.

I riksdagens beslut (bet. 1997/98:UU12) om utvecklingssamarbetet med Central- och Östeuropa för perioden 1999–2001 ges riktlinjer för att intensifiera samarbetet på det sociala området, bl.a. genom insatser som stödjer ländernas egna strävanden till reformering av hälso- och sjukvård och social omsorg. Sverige arbetar vidare aktivt, tillsammans med de övriga länderna inom Östersjöstaternas råd och i EU, mot handel med kvinnor och mot kommersiell sexuell exploatering av barn. På initiativ av Sverige och Norge genomfördes i Tallinn i september 1998 ett regionalt uppföljningsmöte av Världskongressen mot kommersiell sexuell exploatering av barn.

4. Prenatal könsdiskriminering

Sammanfattning av motionen

I motion *U620 (kd)* påtalas att andelen kvinnor i förhållande till män i Asien har sjunkit dramatiskt under de senaste åren. Orsakerna är aborter av flickfoster, undernäring och överarbete bland kvinnor. Könnsselektiv abort är vanligt förekommande i Indien, Kina, Sydkorea, Taiwan, Singapore och Malaysia. Kinas politik att endast tillåta ett barn per familj har bidragit till problemet. Motionären menar att det internationella samfundet varit alltför tyst om den prenatala könsdiskrimineringen, som utgör ett grovt brott mot de mänskliga rättigheterna. I *yrkande 3* anför motionären att Sverige bör ge stöd till allmän utbildning och upplysningskampanjer för att ändra attityder till flickors och kvinnors människovärde och mänskliga rättigheter.

Utskottets överväganden

Utskottet konstaterar att prenatal könsdiskriminering är ett allvarligt problem i vissa delar av världen. Denna form av diskriminering och brist på jämställdhet bottnar i föreställningar om mäns överhöghet och högre värde. I syfte att motverka dessa fördomar arbetar Sverige genom ett brett spektrum av åtgärder både multilateralt och bilateralt för att förbättra kvinnans ställning. Att kvinnan ges möjlighet att verka självständigt på alla områden är en nyckel till ekonomisk utveckling, demokrati och respekt för de mänskliga rättigheterna. Detta är en grundtanke i det svenska biståndet och i utrikespolitiken i övrigt. Inom MR-biståndet bedrivs vidare en rad projekt som syftar till att stärka kvinnans ställning och hennes möjligheter att motsätta sig diskriminering, t.ex. genom att sprida kunskap om FN:s konvention mot diskriminering av kvinnor.

Därmed anses motion *U620 (kd)* yrkande 3 besvarad.

5. Homosexuellas rättigheter

Sammanfattning av motionerna

Den enskilda motionen *U617 (mp)* tar upp homosexuellas rättigheter. Dessa nämns inte explicit i FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna, men kan anses omfattas av förbudet mot godtyckliga ingripanden i fråga om privatlivet samt vars och ens frihet att utveckla sin egen personlighet. Synen på homosexualitet och homosexuellas situation varierar dock kraftigt mellan olika länder. I många länder existerar förbud mot homosexuellt umgänge. Homosexuella utsätts för diskriminering och förföljelse i ett stort antal länder. Motionären anser att Sverige bör vara en drivande kraft för att värna om de homosexuellas rättigheter och verka för att homosexuellas rättigheter förs in i FN:s konventioner om mänskliga rättigheter.

Även motionärerna bakom *Ju709 (fp)* anser att regeringen i internationella sammanhang såsom FN och EU bör arbeta för att homo- och bisexuellas rättigheter inte kränks (*yrkande 17*). Regeringen bör bl.a. verka för att länder som söker medlemskap i EU respekterar homo- och bisexuellas grundläggande rättigheter. Homo- och bisexuellas situation är särskilt svår i många utvecklingsländer. I *yrkande 18* anføres att Sverige bör ställa krav på biståndsmottagande länder att respektera homo- och bisexuellas rättigheter.

Utskottets överväganden

I FN:s konventioner om de mänskliga rättigheterna nämns inte explicit homo- och bisexuellas rättigheter. Frågan om sexualitet berörs inte uttryckligen i någon konvention, varken vad gäller hetero- eller homosexuella. Homo- och bisexuellas rättigheter kan dock anses skyddade bl.a. genom principen om icke-diskriminering i FN:s MR-konventioner. Vidare stadgar konventionen för politiska och medborgerliga rättigheter om skydd åt vars och ens privatliv.

Det är således utskottets åsikt att homosexuellas rättigheter är skyddade av FN:s befintliga MR-konventioner. Att främja respekten för människors grundläggande fri- och rättigheter är en central del av svensk utrikes- och biståndspolitik. I detta arbete har Sverige och EU-länderna som grupp, bl.a. under och efter FN:s kvinnokonferens i Peking 1995, sökt motverka diskriminering av homo- och bisexuella genom att kräva full respekt för varje individs rätt till sin sexualitet. Dessa krav har sedan följts upp såväl multilateralt, inom bl.a. FN, som bilateralt i dialog med enskilda länder. Sverige ställer krav på respekt för de mänskliga rättigheterna på alla länder och framför det i dialogen med såväl länder som mottar svenskt bistånd som till kandidatländer till EU. Utskottet utgår från att Sverige fortsätter att vara drivande i frågan om homosexuellas rättigheter.

Motionerna U617 (mp) och Ju709 (fp) yrkandena 17 och 18 anses besvarade med vad utskottet ovan anför.

6. Barns rättssäkerhet i Norden och Baltikum

Sammanfattning av motionen

I kommittémotion *U704 (v)* *yrkande 11* anføres att det nordiska samarbetet fungerar väl på frivillig basis och med konsensusbeslut som grund. Att hjälpa de baltiska länderna att stärka rättssäkerheten i allmänhet och skyddet för barn i synnerhet framhålls som en viktig del av det nordiska samarbetet. Motionärerna hemställer att arbetet för att stärka barns rättssäkerhet i Baltikum ges fortsatt stöd. Ny lagstiftning som stärker barnens ställning behövs och den som redan finns måste tillämpas i praktiken. Alla former av exploatering av barn måste bekämpas.

Barns rättsliga skydd i främst närområdet har uppmärksammats av Nordiska rådet, som gett Nordiska ministerrådet och de enskilda nordiska länderna vissa rekommendationer på området. Vid Nordiska rådets möte i november 1998 presenterade socialförsäkringsminister Maj-Inger Klingvall en rapport och handlingsplan för att förbättra barnens situation i närområdet. Socialförsäkringsministern har vidare inbjudit ansvariga ministrar inom Östersjöstaternas råd till en konferens i mars 1999 för att diskutera områden och former för det fortsatta regionala samarbetet kring utsatta barn. Utskottet välkomnar regeringens aktiva arbete på detta viktiga område.

Därmed anses motion U704 (v) yrkande 11 besvarad.

7. Samerna i Sverige

Sammanfattning av motionen

Motion *MJ257 (kd)* tar upp samernas ställning i Sverige. Motionärerna anser det vara angeläget att stärka det samiska folkets språk och kultur. Därvidlag är det särskilt angeläget att stärka sametingets ställning. Rennäringen, som är av avgörande betydelse för samerna, befinner sig för närvarande i kris och är i stort behov av ökat stöd. På det internationella planet anförs i *yrkande 6* att Sverige bör ratificera ILO-konventionen 169 om ursprungsbefolkningar. De hinder som tidigare funnits kring konventionens artikel 14 som gäller rätten till mark bör nu vara undanröjda. Vidare bör samerna ges ställning som ursprungsbefolkning och fullvärdig medlem i Nordiska rådet, menar motionärerna i *yrkande 7*.

Utskottets överväganden

Rörande en svensk anslutning till ILO-konventionen om ursprungsbefolkningar konstaterar utskottet att regeringen tillsatt en särskild utredning i frågan. Utskottet ser ingen anledning att föregripa utredningens slutsatser.

Frågan om samernas deltagande i det nordiska samarbetet har varit föremål för utredning och diskussion vid ett flertal tillfällen. Såväl Nordiska rådet som Nordiska ministerrådet stöder samarbete med samerna i olika former. Utskottet har i tidigare sammanhang (bl.a. i bet. 1995/96:UU23) erinrat om det arbete som bedrivits inom ramen för exempelvis Nordiska Samiskinstitutets verksamhet, som finansieras via Nordiska ministerrådets budget.

Enligt Helsingforsavtalet skall Nordiska rådets medlemmar vara ledamöter av ett lands eller ett självstyrt områdes folkrepresentation. Vid tidigare behandling av frågan i Nordiska rådet har samerna inte befunnits uppfylla detta krav. Utskottet noterar att frågan för närvarande åter bereds i Nordiska rådet. Utskottet avvaktar rådets vidare behandling av frågan.

Motion *MJ257 (kd)* yrkandena 6 och 7 avstyrks därmed.

8. Anklagelser om utnyttjande av minderåriga flickor i Bosnien-Hercegovina

1998/99:UU3

Sammanfattning av motionen

Motion *U601 (fp)* hänvisar till uppgifter i spansk press om att den spanska underrättelsetjänsten hävdar att män ur de internationella fredsfrämjande styrkorna i Bosnien-Hercegovina sexuellt utnyttjat minderåriga flickor. Natos generalsekreterare Javier Solana har kallat anklagelserna grundlösa. Uppgifterna stöds dock av många på plats.

Den amerikanske överbefälhavaren i Bosnien har tillsatt en intern militär utredning. Motionären välkomnar detta som ett första steg, men anser samtidigt det vara olämpligt att den egna kåren utreder de påstådda övergreppen. Blotta misstanken om sådana övergrepp borde vara nog för att tillsätta en oberoende utredning. Motionärerna finner det orimligt att människorna i ett krigshärjat land inte skall kunna känna tillit till de trupper som är satta av det internationella samfundet att skydda dem. Det hemställs därför att riksdagen ger regeringen till känna att det föreligger ett behov av en oberoende utredning av de påstådda händelserna i Bosnien.

Utskottets överväganden

Utskottet ser med oro på de rykten som cirkulerar om kränkningar av minderåriga flickor och noterar att SFOR-chefen i Bosnien påbörjat en utredning kring vad som hänt. Även chefen för FN:s civilpolismission i Bosnien har beslutat att genomföra en liknande granskning. Utskottet har inhämtat att regeringen, så snart klarhet bringats i denna fråga, kommer att ge spridning åt de delar av utredningarna som blir officiella.

Utskottet konstaterar att om dessa utredningar skulle bli utsatta för omfattande kritik så bör regeringen vara beredd att verka för att en ny oberoende utredning genomförs.

Utskottet anser också att Sverige internationellt måste verka för att insatser görs – inom FN, EU, OSSE och andra organisationer – för att bättre förbereda och utbilda soldater och annan personal som deltar i internationella operationer om vilka krav som ställs på dem. I konfliktområden måste civilbefolkningen ha en självklar tilltro till och förtroende för den fredsfrämjande personal som finns i området.

Motion U601 (fp) anses därmed besvarad.

9. Fallet Alexander Nikitin i Ryssland

Sammanfattning av motionen

Motion *U605 (mp)* anför att allvarliga brott mot de mänskliga rättigheterna begås i Ryssland och tar upp det enskilda fallet Alexander Nikitin. Den 7 februari 1996 arresterades Nikitin i S:t Petersburg och anklagades för spionage och förräderi, något som kan leda till dödsstraff eller 10–15 års fängelse. Enligt den federala säkerhetstjänsten skulle Nikitin ha röjt hemliga militära uppgifter då han för den norska miljöorganisationen Bellonas räkning sam-

manställt en miljörapport om norra marinens baser i och kring Murmanskområdet. Nikitin hävdade dock att han endast använt uppgifter från öppna källor.

Efter tio månader släpptes Nikitin ur häktet mot att han undertecknade en skriftlig förbindelse om reseförbud. Frisläppandet hängde samman med att Rysslands biträdande riksåklagare underkände utredningen. I september 1997 ställdes dock Nikitin inför nya anklagelser av den ryska hemliga polisen. Rättegången, som hölls bakom lyckta dörrar, avbröts kort efter att den inletts.

Mot bakgrund av bristen på respekt för de mänskliga rättigheterna i Ryssland begär motionärerna att regeringen agerar internationellt för att fallet Nikitin skall komma till en snar lösning i enlighet med de åtaganden som Ryssland gjort vid undertecknandet av FN:s MR-konventioner samt som medlem i Europarådet och OSSE.

Utskottets överväganden

Utskottet, som tidigare har behandlat fallet Nikitin, noterar att det väckt stor uppmärksamhet internationellt, inte minst i Norge. Senast i betänkande 1997/98:UU17 anfördes att utskottet utgick från att Ryssland kommer att leva upp till sina internationella åtaganden och förutsatte att den svenska regeringen fortsätter att verka för att så sker.

Utskottet vidhåller denna uppfattning och vill framhålla vikten av att Ryssland lever upp till sina MR-åtaganden i Europarådet och i andra internationella organ. Utskottet konstaterar att regeringen redovisat (senast i kammardebatt i oktober 1998) att man är bekymrad över hanteringen av fallet Nikitin och att frågan har tagits upp i bilaterala samtal.

Motion U605 (mp) anses därmed besvarad.

10. Turkiet

Sammanfattning av motionerna

I tre motioner, *U612 (v, kd, c, fp, mp)*, *U621 (s)* och *U623 (v, m, kd, c, fp, mp)* behandlas situationen beträffande de mänskliga rättigheterna i Turkiet. Trots vittgående löften från den turkiska regeringen om reformer har de förbättringar som hittills genomförts varit ringa. Övergripping fortgår i stor skala. Systematisk och omfattande tortyr förekommer.

Den bristande respekten för mänskliga rättigheter hänger samman med Turkiets politik att till varje pris slå vakt om landets enhet. Kraven på denna enhet medför att varje tendens till självstyre på etniska eller religiösa grunder ses som hot mot den turkiska staten, och grundläggande universella mänskliga rättigheter sätts ur spel. Det är inte bara kurder och assyrier/syrianer som periodvis utsätts för en hårdhänt assimileringspolitik. Även armenier, grekisk-ortodoxa och aleviter ses som ett hot mot staten och utsätts för diskriminering och förtryck (alevismen, vars anhängare utgör den största minoriteten i Turkiet, är en islamisk sekt som ofta beskrivs som kättersk). Det är nödvändigt att det internationella samfundet upprätthåller ett ständigt tryck

på Turkiet för att förmå landet att finna en lösning på problemen inom ramen för de internationella åtaganden som landet gjort vad gäller de mänskliga rättigheterna och grundläggande friheterna samt de löften som givits om att stoppa bruket av tortyr.

I flerpartimotion *U612 (v, kd, c, fp, mp) yrkande 9* anförs att Sverige via EU bör verka för att Turkiets löften om att låta FN:s arbetsgrupp mot försvinnanden och särskilda rapportör om tortyr besöka Turkiet verkligen uppfylls. I *yrkande 10* begärs att regeringen skall verka för att FN:s särskilda rapportör och FN:s arbetsgrupp mot försvinnanden skall ges möjlighet att röra sig fritt i Turkiet.

Motion *U621 (s)* behandlar det faktum att Turkiet inte uppfyller Köpenhamnskriterierna, dvs. de krav EU-länderna ställer på blivande medlemmar vad gäller demokrati och respekt för de mänskliga rättigheterna. Motionärerna menar att det trots denna brist är viktigt att hålla en levande dialog med Turkiet. Samarbete inom forskning och utbildning nämns som exempel på områden där kontakterna kan utvecklas. Även ett utbyte mellan svenska och turkiska parlamentariker bör övervägas.

I flerpartimotionen *U623 (v, m, kd, c, fp, mp) yrkande 1* anförs att regeringen bör verka för att frivilligorganisationernas arbete med mänskliga rättigheter i Turkiet underlättas i enlighet med 1993 års MR-konferens i Wien. I *yrkande 2* framförs att regeringen bör verka för att OSSE får ha en representant i Turkiet.

Sverige bör vidare, enligt *yrkande 3*, verka för att Turkiet inbjuder en kompetent undersökningsdelegation som, under den s.k. Moskvamekanismen, på plats i Turkiet, kan granska MR-situationen och behandlingen av olika minoriteter. I *yrkande 4* begärs att Sverige verkar för att Turkiet ratificerar 1967 års tilläggsprotokoll till 1951 års flyktingkonvention.

I *yrkande 5* begärs vidare att regeringen bevakar att FN:s särskilde MR-rapportörs besök i Turkiet verkligen genomförs, samt att både rapportören och FN:s arbetsgrupp mot ofrivilliga försvinnanden ges tillräckligt med tid i landet för att göra grundliga utredningar. Slutligen krävs i *yrkande 6* att Sverige bör uppmana Turkiet att ratificera FN:s konvention om medborgerliga och politiska rättigheter samt dess tilläggsprotokoll.

Utskottets överväganden

Utskottet har under en lång rad av år utförligt behandlat situationen i Turkiet såvitt avser respekten för de mänskliga rättigheterna och olika minoriteters situation (senast i bet. 1997/98:UU17).

I motion U621 (s) understryks vikten av att hålla en levande dialog med Turkiet.

Utskottet konstaterar att Sverige aktivt verkar för att EU:s förslag till en europeisk strategi för Turkiet skall kunna genomföras. Sverige har betonat Turkiets eget ansvar att komma till rätta med en rad problem som berör områdena demokrati, pluralism, respekt för de mänskliga rättigheterna och skydd av minoriteter. En politisk dialog bör föras såväl bilateralt som mellan

EU och Turkiet. Utskottet noterar härvid att regeringen har förklarat sig öppen för en fortsatt bred dialog med Turkiet inom olika områden och på olika nivåer, bl.a. inom ramen för Euroislam-projektet. Utskottet noterar också riksdagens deltagande i den bilaterala dialogen, såväl i samband med delegationsbesök i Turkiet som vid besök i riksdagen av företrädare för Turkiet.

Därmed anser utskottet motion U621 (s) besvarad.

I motion U623 (v, m, kd, c, fp, mp) yrkande 1 begärs ett tillkännagivande om att regeringen bör verka för att frivilligorganisationernas arbete med mänskliga rättigheter i Turkiet underlättas, och i yrkande 2 framförs att regeringen bör verka för att OSSE får ha en representant i Turkiet. Sverige bör vidare (yrkande 3) verka för att en kompetent undersökningsdelegation som, under den s.k. Moskvamekanismen, kan granska kränkningar av de mänskliga rättigheterna inklusive olika minoriteters rättigheter, och i yrkande 4 begärs att Sverige verkar för att Turkiet ratificerar 1967 års tilläggsprotokoll till 1951 års flyktingkonvention i dess helhet, genom att avskaffa de geografiska begränsningar Turkiet har infört i förhållande till tilläggsprotokollet.

Utskottet ser med oro på att lokala frivilligorganisationer i Turkiet arbetar under mycket svåra förhållanden och noterar som positivt att regeringen även fortsättningsvis avser att ge stöd till turkiska icke-statliga organisationer som arbetar för demokrati och mänskliga rättigheter.

Utskottet anser att OSSE fyller en viktig funktion i arbetet med att främja respekten för demokrati och mänskliga rättigheter. Inom OSSE har det från nordisk sida framförts kritik mot Turkiet för bristen på respekt för de mänskliga rättigheterna i landet. Utskottet anser att det i länder med bristande respekt för olika minoriteters mänskliga rättigheter kan finnas goda skäl för att överväga en starkare närvaro av OSSE, eventuellt i form av en personlig representant för OSSE:s ordförandeskap. OSSE kommer i november 1999 att hålla sitt toppmöte i Istanbul, och detta bör ge möjlighet att öka medvetenheten i Turkiet om OSSE och dess normer. Utskottet konstaterar också att Sverige både bilateralt och via icke-statliga organisationer bidragit med insatser för att främja de mänskliga rättigheterna i Turkiet och även framgent avser att ge sådant stöd. Utskottet stöder regeringens politik att verka för att så många länder som möjligt ratificerar konventionerna om de mänskliga rättigheterna. Beträffande Turkiets anslutning till tilläggsprotokollet verkar Sverige för att Turkiet skall avskaffa de geografiska begränsningar som Turkiet har infört i förhållande till tilläggsprotokollet.

Därmed anser utskottet motion U623 (v, m, kd, c, fp, mp) yrkandena 1–4 besvarad.

I motion U623 (v, m, kd, c, fp, mp) yrkande 5 begärs vidare att regeringen bevakar att FN:s särskilde MR-rapportörs besök i Turkiet verkligen genomförs. Även i motion U612 (v, kd, c, fp, och mp) yrkande 9 anförs att regeringen via EU skall verka för att FN:s arbetsgrupp mot försvinnanden och särskilda rapportör om tortyr verkligen får besöka Turkiet och i yrkande 10 att rapportören och arbetsgruppen ges möjlighet att fritt röra sig i Turkiet.

Utskottet kan konstatera att FN:s rapportör om tortyr och annan grym och omänsklig behandling besökte Turkiet i november 1998. Hans rapport kommer att läggas fram vid MR-kommissionens 55:e session under mars–april 1999. Även arbetsgruppen mot tvångsmässiga försvinnanden besökte Turkiet i september 1998 och lägger fram sin rapport vid MR-kommissionens session. Enligt vad utskottet erfarit kommer regeringen att fortsätta att bevaka rapportörens och arbetsgruppens besök i Turkiet. Utskottet noterar att underhandsuppgifter tyder på att besöket av FN-rapportören genomförts som planerat och att samarbetet med de turkiska myndigheterna fungerat väl.

Därmed anses motionerna U623 (v, m, kd, c, fp, mp) yrkande 5 samt U612 (v, kd, c, fp, mp) yrkandena 9 och 10 besvarade.

Slutligen krävs i motion U623 (v, m, kd, c, fp, mp) yrkande 6 att Sverige bör uppmana Turkiet att ratificera FN:s konvention om medborgerliga och politiska rättigheter.

Utskottet ser med stor oro på att Turkiet inte ratificerat nämnda konventioner om medborgerliga och politiska rättigheter. Utskottet konstaterar också att regeringen haft anledning att påtala att Turkiet visar en bristande respekt för de folkrättsliga åtaganden landet gjort som medlem i Europarådet. Regeringen har agerat bilateralt, inom EU och i andra forum för att framföra den vikt Sverige fäster vid att Turkiet respekterar de mänskliga rättigheterna.

Med detta anser utskottet motion U623 (m, v, kd, c, fp, mp) yrkande 6 besvarad.

11. Assyriernas/syrianernas situation

Sammanfattning av motionerna

I de tre motionerna *U606 (kd)*, *U626 (s)* och *U632 (kd)* behandlas assyrierna/syrianernas levnadsvillkor i sina hemländer. Assyrierna/syrianerna är en gammal kristen folkgrupp i en annars muslimsk omgivning i Mellanöstern. Sedan 1960-talet har ca 60 000 assyrier/syrianer flytt till Sverige från Turkiet, Irak, Iran, Libanon och Syrien. I de länderna utgör de i dag en befolkning på ca tre miljoner. Totalt räknar man med att det finns ca fem miljoner assyrier/syrianer.

I dag erkänns inte assyrierna/syrianerna som etnisk minoritet i Turkiet. De saknar därmed rätten att fritt utöva sin religion, sitt språk och sin kultur. Vid sekelskiftet bodde mer än två miljoner assyrier/syrianer i sydöstra Turkiet, medan det i dag endast finns några tusental kvar och det urgamla kristna kulturarvet håller på att försvinna. En orsak bakom massflykten är att assyrierna/syrianerna har kommit i kläm i inbördeskriget mellan den turkiska staten/armén och olika kurdiska fraktioner. Assyrierna/syrianerna har av de bägge stridande parterna beskyllts för samröre med den andra gruppen, och både den turkiska armén och kurder har sett anledning att förstöra byar, driva folk från sina hem eller beslagta deras egendom.

Turkiets taktik mot assyrierna/syrianerna används även i den del av norra Irak som efter Kuwaitkriget ställts under FN:s beskydd. De turkiska attackerna på irakisk mark mot PKK-gerillan drabbar även assyrierna/syrianerna.

För att skydda sin egen befolkning gömmer sig ofta PKK i assyrisk/syrianska byar, och låter därmed assyrierna/syrianerna fungera som levande sköldar. Inga utomstående observatörer släpps för närvarande in i norra Irak. I rapporter omtalas dock att situationen för assyrierna/syrianerna där alltmer börjar likna den i Turkiet.

I Syrien är assyrierna/syrianerna konstant utsatta för diskriminering och trakasserier. Assyrisk/syrianska ledare sitter i fängelse utan dom eller rannsakan. Även i Iran och Libanon lever assyrierna/syrianerna under svåra förhållanden. Under den senaste tiden har det kommit rapporter om att assyrier/syrianer förföljs, trakasseras och tvingas att fly för att rädda sina liv.

På grund av att assyrierna/syrianerna lever i många olika länder, ständigt förödmjukas och kläms mellan olika grupper, har de haft svårt att göra sina röster hörda. Det är därför angeläget att både nationellt och internationellt uppmärksamma deras situation, menar motionärerna bakom de tre motionerna.

I motion *U606 (kd) yrkande 1* anförs att Sverige bör verka för att det assyrisk/syrianska folket erkänns som ett folk, och i *yrkande 2* krävs att Sverige i FN och EU arbetar för att det assyrisk/syrianska folket ges fullständiga medborgerliga rättigheter och rättsligt skydd i sina hemländer Turkiet, Irak, Iran, Libanon och Syrien. I *yrkande 3* framhålls att Sverige inom FN, EU och i direkta kontakter med den turkiska regeringen bör verka för att assyrisk/syrianska egendomar tillerkänns sina rättmätiga ägare. Vidare framhålls i *yrkande 4* att assyriernas/syrianernas flyktingstatus också måste erkännas i enlighet med internationella konventioner.

I motion *U626 (s) yrkande 1* begärs att regeringen verkar för att minoritetsstatus, fullständiga medborgerliga rättigheter och rättsligt skydd ges åt assyrier/syrianer i bl.a. Turkiet. I *yrkande 2* krävs att åtgärder vidtas för att den assyrisk/syrianska egendomsrätten liksom det assyrisk/syrianska kulturarvet respekteras och skyddas.

Även motion *U632 (kd)* uppmärksammar den förföljelse assyrier/syrianer utsätts för på grund av sin religion och kultur. I *yrkande 6* krävs att Sverige skall verka för att det assyrisk/syrianska folket ges erkännande som ett folk och ges stöd och återupprättelse.

Utskottets överväganden

I motion U606 (kd) yrkande 1 begärs ett tillkännagivande om att Sverige skall verka för att det assyrisk/syrianska folket måste ges internationellt erkännande som ett folk och behandlas som ett folk. I yrkande 2 krävs att Sverige i FN och EU arbetar för att det assyrisk/syrianska folket ges fullständiga medborgerliga rättigheter och rättsligt skydd i sina hemländer. Även i motion U632 (kd) yrkande 6 krävs att Sverige skall verka för att det assyrisk/syrianska folket ges erkännande som ett folk och att det ges stöd och återupprättelse.

Utskottet har vid flera tillfällen tidigare beskrivit frågan om assyrier-
nas/syrianernas ursprung och historia (en bakgrundsteckning vad gäller de
historiska förhållandena ges i utskottets betänkande 1992/93:UU3).

Ett mycket stort antal assyrier/syrianer har fördrivits från sina hem till följd
av stridigheter mellan islamska fundamentalister och andra grupper liksom
strider mellan turkiska säkerhetsstyrkor och kurdiska grupper. Den turkiska
regeringen har inte givit grundläggande skydd åt den assyrisk/syrianska
minoriteten. Utskottet har deklarerat att situationen i Turkiet för assy-
rier/syrianer är sådan att den borde ges ökad uppmärksamhet i de forum där
frågor om de mänskliga rättigheterna behandlas. Utskottet menar att Sverige
länge verkat för att de assyrisk/syrianska kristna – och andra minoriteter –
skall ha möjlighet att utöva sina grundläggande rättigheter, som bl.a. erkänns
dem i FN:s konvention om medborgerliga och politiska rättigheter och som
ratificerats av alla de berörda staterna (Turkiet, Irak, Syrien, Iran och Liba-
non). Sverige ger också stöd till verksamheter som är inriktade på samarbete
och dialog mellan olika grupper. Detta sker både genom biståndet och genom
multilaterala insatser inom EU och FN.

Utskottet konstaterar att regeringen, senast i interpellationssvar och påföl-
jande debatt den 28 januari 1999, bekräftat dessa ståndpunkter i frågan.

Med detta avstyrker utskottet motionerna U606 (kd) yrkandena 1 och 2 och
U632 (kd) yrkande 6.

I motion U606 (kd) yrkande 3 begärs att Sverige, inom FN, EU och i direkta
bilaterala kontakter med den turkiska regeringen, verkar för att assy-
risk/syriansk egendom tillerkänns de rättmätiga ägarna. Även motion U626
(s) yrkande 2 krävs att den assyrisk/syrianska egendomsrätten och det assy-
risk/syrianska kulturarvet respekteras och skyddas.

Utskottet konstaterar att situationen för de assyriskt kristna och de syrisk-
ortodoxa i Turkiet är svår och att Sverige bör försöka påverka den turkiska
regeringen att respektera denna grupps rättigheter. Utskottet utgår från att
regeringen även fortsättningsvis inom EU, vid bilaterala kontakter och ge-
nom stöd till MR-organisationer verkar för att Turkiet skall vidta kraftfulla
åtgärder för att reformera samhället i här aktuella avseenden. Sverige bör
även verka för att de grundläggande rättigheter som assyrierna/syrianerna har
i egenskap av en minoritet, inklusive respekt för deras egendomsrätt och för
kulturarvet, skall skyddas i enlighet med internationella åtaganden.

Med detta anses motionerna U606 (kd) yrkande 3 samt U626 (s) yrkande 2
besvarade.

Slutligen krävs i motion U606 (kd) yrkande 4 ett tillkännagivande om att
Sverige inom FN och EU skall arbeta för ett erkännande av assyrier-
nas/syrianernas flyktingstatus i enlighet med internationella konventioner
och vidare i motion U626 (s) yrkande 1 att regeringen verkar för att minori-
tetsstatus och fullständiga medborgerliga rättigheter garanteras assy-
rier/syrianer i Turkiet och i andra hemländer.

Utskottet har inhämtat att grupper inte beviljas asyl generellt utan att en
individuell prövning sker enligt gällande svensk lagstiftning och internation-

ella konventioner. Utskottet konstaterar vidare att det inom EU förs en kontinuerlig dialog om MR-situationen i Turkiet, inklusive olika minoriteters situation. Sverige har flera gånger påtalat att Turkiet visar bristande respekt för de folkrättsliga åtaganden landet gjort, och regeringen har också agerat bilateralt, inom EU och i andra forum för att framhålla den vikt Sverige fäster vid att Turkiet och andra länder lever upp till sina internationella åtaganden.

Med detta anser utskottet motionerna U606 (kd) yrkande 4 och U626 (s) yrkande 1 besvarade.

12. Algeriet

Sammanfattning av motionen

Motionärerna bakom flerpartimotion U612 (v, kd, c, fp, mp) pekar på att våldet i Algeriet nu har pågått i sju år utan att det internationella samfundet har agerat. Trots att tiotusentals civila under de senaste åren har dödats i oerhört brutala massakrer, kom Algeriet inte ens upp på dagordningen vid förra årets FN-kommission för de mänskliga rättigheterna. Den algeriska regeringen hävdar att samtliga attacker har utförts av terrorister och islamiska fundamentalister. Tusentals människor har dömts till fängelse efter bristfälliga rättegångar, och många människor kvarhålls utan rättegång. Tortyr och misshandel uppges vara vanligt förekommande, särskilt mot fångar i hemliga häkten.

Oberoende organisationer har trots upprepade förfrågningar inte fått tillstånd att resa in i Algeriet för att kunna göra MR-utredningar. Åtgärder måste vidtas för att skydda civilbefolkningen och stoppa massakrerna. Vidare måste noggranna utredningar göras av oberoende experter för att kunna säkerställa vem som ligger bakom övergreppen. Även frågan om säkerhetsstyrkor och den regeringsstödda milisens inblandning måste utredas, och de som gjort sig skyldiga till kränkningar mot de mänskliga rättigheterna måste ställas inför rätta.

I motionens *yrkande 3* krävs att Sverige i FN, EU och andra internationella organ verkar för att en internationell delegation ges möjlighet att besöka och undersöka våldet i Algeriet.

Utskottets överväganden

I flerpartimotion U612 (v, kd, c, fp, mp) yrkande 3 krävs att Sverige verkar för att en internationell delegation ges möjlighet att besöka Algeriet.

Utskottet konstaterar att FN:s generalsekreterare har tagit initiativet att tillsätta en grupp av "eminent persons" med uppdrag att besöka Algeriet för att sammanställa en rapport om MR-situationen i landet. Ett första besök genomfördes under juli 1998. Gruppen mötte en rad företrädare för den algeriska regeringen, representanter för medier och olika religiösa organisationer. Generalsekreteraren bedömde besöket som en framgång och ett steg i rätt riktning. Sverige stöder aktivt gruppens fortsatta arbete.

Sverige har också uppmärksammat MR-situationen i Algeriet i säkerhetsrådet och inom ramen för MR-kommissionens arbete i Genève. Det är utskottets mening att det är viktigt att i det internationella samfundet visa en öppenhet i dialogen med alla parter i Algeriet. Samtidigt borde det vara ett algeriskt egenintresse att visa öppenhet mot omvärlden.

Utskottet har inhämtat att EU och Sverige enskilt, liksom många andra länder inom EU-kretsen, uppmärksammat följer utvecklingen i Algeriet. För närvarande sonderas vilka möjligheter det finns att förmå Algeriet att mer villigt samarbeta med det internationella samfundet om att nå ett slut på det politiska våldet. Sverige har också tagit initiativ till att stödja direkta kontakter mellan de civila samhällena i de bägge länderna, bl.a. besökte utskottets ordförande Algeriet under 1998.

Med vad som ovan anförts anser utskottet motion U612 (v, kd, c, fp, mp) yrkande 3 besvarad.

13. Iran

Sammanfattning av motionerna

I tre motioner, *U607 (m)*, *U612 (v, kd, c, fp, mp)* och *U613 (v, s, m, kd, c, fp, mp)*, behandlas MR-situationen i Iran. Rapporter om grova kränkningar av de mänskliga rättigheterna i Iran har förekommit under en lång rad år. President Khatamis utfästelser om reformer på MR-området, exempelvis när det gäller yttrandefrihet och kvinnors rättigheter, motarbetas av konservativa religiösa krafter i det politiska etablissemanget. Hundratals politiska fångar hålls alltjämt fängslade, många utan rättslig prövning eller efter att ha blivit dömda vid bristfälliga rättegångar. Avrättningar, tortyr och misshandel är vanligt förekommande och brutala straffmetoder tillämpas. Under 1997 avrättades minst 143 människor, flera av dem samvetsfångar. Religiösa minoriteter utsätts för svår förföljelse. Bl.a. Bahai-anhängare har utsatts för svår förföljelse, sedan den islamiska revolutionen 1979 har minst 200 av dessa avrättats och nyligen fastställdes dödsdomarna mot ytterligare två Bahai-anhängare. Alla brott är inte kända, utan ett stort mörkertal antas finnas. Regimens offer kan sannolikt räknas i tiotusentals mördade och försvunna.

I motion *U607 (m)* understryks nödvändigheten av att det internationella samfundet noga bevakar att utvecklingen i Iran går i en positiv riktning och att Sverige även fortsättningsvis agerar med fasthet och ständigt påminner den iranska regimen om de krav som genom FN ställts på landet vad gäller de mänskliga rättigheterna.

I flerpartimotion *U612 (v, kd, c, fp, mp)* yrkande 7 begärs att regeringen noga följer vad som sker i Iran när det gäller mänskliga rättigheter, framför allt när det gäller Salman Rushdies säkerhet och iranska kritikers rättigheter och personliga säkerhet.

Motionärerna bakom flerpartimotion *U613 (v, s, m, kd, c, fp, mp)* anför i yrkande 1 att regeringen bör verka för att EU i den kritiska dialogen med

Iran lägger tyngdpunkten på frågan om brott mot de mänskliga rättigheterna och i synnerhet vad gäller kvinnornas situation. I *yrkande 2* anføres att EU givet den oförändrade situationen i Iran bör överväga att med politiska, ekonomiska och diplomatiska punktåtgärder understryka vad som framförts i den kritiska dialogen.

I *yrkande 3* anser motionärerna att regeringen i sina direkta relationer med den iranska regeringen och i EU- och FN-sammanhang måste verka för att alla fängslade författare och journalister frisläpps och ges möjlighet att fritt ge ut sina verk, tidskrifter och tidningar. Regeringen uppmanas i *yrkande 4* att i olika internationella organ verka för att omständigheterna kring flera författares och oliktankande människors död närmare skall granskas av opartiska humanitära organisationer.

Motionärerna anför i *yrkande 5* att Iran fortfarande är en riskfylld plats för politiskt oppositionella och religiöst oliktankande, varför utvisningar av människor som flytt från Iran av politiska eller religiösa skäl måste upphöra. Med hänvisning till de allvarliga spänningarna mellan Iran och Afghanistan begärs i *yrkande 6* att Sverige i internationella forum skall göra sitt yttersta för att förhindra ett krig mellan Iran och talibanerna i Afghanistan.

Utskottets överväganden

Situationen i Iran behandlas sedan 1982 i FN:s kommission för de mänskliga rättigheterna. Kommissionen har också utsett en rapportör för landet, och det behandlas även i en återkommande resolution i FN:s generalförsamling. EU har under flera år varit initiativtagare till en resolution i MR-kommissionen om MR-läget i Iran. Resolutionen baseras på information och rekommendationer som MR-rapportören gjort. Trots att vissa framsteg kan noteras framhålls det dock i resolutionen att de mänskliga rättigheterna fortsatt kränks i Iran. Det förekommer ett stort antal avrättningar i strid med internationella normer, fall av tortyr och grymma former av straff, inkluderande offentlig amputation, stening och avrättning. Diskrimineringen av religiösa minoriteter fortsätter också. Förföljelse av vissa journalister, författare och religiöst oliktankande som försöker nyttja sin yttrandefrihet har inte heller upphört.

I motion U607 (m) krävs att Sverige visar fasthet i agerandet mot Iran och verkar för att Iran följer FN:s stadgar om mänskliga rättigheter. I motion U613 (v, s, m, kd, c, fp, mp) anføres i *yrkande 1* att regeringen bör verka för att EU i den kritiska dialogen med Iran lägger tyngdpunkten på frågan om brott mot de mänskliga rättigheterna och i synnerhet vad gäller kvinnornas situation och i *yrkande 2* anføres att regeringen bör överväga politiska, ekonomiska och diplomatiska punktåtgärder som del av den kritiska dialogen.

Utskottet konstaterar att Iran har tillträtt centrala konventioner på området för de mänskliga rättigheterna och att landet självfallet därför är förpliktigt att följa sina åtaganden beträffande dessa.

Utskottet delar regeringens åsikt att frågor som rör MR, demokrati, yttrandefrihet samt kvinnors, barns och minoriteters rättigheter skall utgöra centrala frågor i de samtal som Sverige för med företrädare för den iranska regeringen. Utskottet konstaterar också att dessa frågor ingår i den politiska dia-

log som EU har återupptagit. Det instabila politiska läget och det ökande antalet avrättningar betyder att Iran fortfarande är en riskfylld plats för politiskt oppositionella, religiöst oliktankande och kvinnor som flytt undan anklagelse för äktenskapsbrott. Detta måste beaktas vid skyddsbehov. Utskottet konstaterar vidare att Sverige stöder den återupptagna och fördjupade dialogen mellan EU och den iranska regeringen i syfte att få till stånd större respekt för de mänskliga rättigheterna och ökad demokrati och utgår från att förutsättningarna för denna kritiska dialog fortlöpande prövas av regeringen. Utskottet har erfarit att Sverige tillsammans med övriga EU-stater avser att ge stöd till en positiv utveckling. Sverige är medförslagsställare till de resolutioner som EU lägger fram om situationen i Iran i FN:s generalförsamling i samband med MR-kommissionens möte. Utskottet menar att politiska, ekonomiska och diplomatiska punktåtgärder enbart skall vidtas vid exceptionella tillfällen. En generell utgångspunkt bör vara att dialog är att föredra framför isolering.

Med detta anser utskottet motionerna U607 (m) och U613 (v, s, m, kd, c, fp, mp) yrkandena 1 och 2 besvarade.

I motion U612 (v, kd, c, fp, mp) yrkande 7 krävs att Sverige noga följer utvecklingen i Iran, och speciellt då vad gäller Salman Rushdies säkerhet och andra iranska kritikers rättigheter och personliga säkerhet. I motion U613 (v, s, m, kd, c, fp, mp) yrkande 3 begärs att regeringen i sina direkta relationer med den iranska regeringen och i EU- och FN-sammanhang verkar för att alla fängslade författare och journalister frisläpps och ges möjlighet att fritt ge ut sina verk, tidskrifter och tidningar samt (yrkande 4) att verka för att omständigheterna kring flera författares och oliktankande människors död närmare skall granskas av opartiska humanitära organisationer.

Utskottet noterar med instämmande att regeringen i skarpa ordalag har fördömt mordet på de iranska författarna, vilket bl.a. framgår av interpellationsdebatten den 28 januari 1999, och att EU har antagit ett uttalande till stöd för den rättsliga prövning av mordet som inletts i Iran. Den av MR-kommissionen utsedde rapportören för Iran har ett generellt mandat att undersöka förhållanden vad avser alla aspekter av de mänskliga rättigheterna. Utskottet anser att de förhoppningar som fanns på utvecklingen i Iran när president Khatami tillträdde inte har infriats. En viss ekonomisk liberalisering har skett men vad gäller MR-situationen är läget otillfredsställande. Utskottet noterar att fatwan mot Salman Rushdie har hävts. Utskottet ser positivt på regeringens aktiva agerande i olika internationella forum för att främja de mänskliga rättigheterna i Iran. Utskottet utgår från att det i detta arbete ingår att verka för att undersökningar kommer till stånd för att bringa klarhet i de fall där författare, politiskt oliktankande och religiösa personer misstänkts vara avrättade eller försvunna.

Utskottet har erfarit att MR-frågorna kontinuerligt diskuteras i de diplomatiska och officiella kontakterna som Sverige har med iranska företrädare.

Med detta anser utskottet motionerna U612 (v, kd, c, fp, mp) yrkande 7 och U613 (v, s, m, kd, c, fp, mp) yrkandena 3 och 4 besvarade.

Motionärerna anför i motion U613 (v, s, m, kd, c, fp, mp) yrkande 5 att Iran fortfarande är en riskfylld plats för politiskt oppositionella och religiöst olik-tänkande, varför utvisningar av människor som flytt från Iran av politiska eller religiösa skäl måste upphöra.

Utskottet har inhämtat att de myndigheter som handlägger asylsökande i Sverige har att följa gällande asyllagstiftning. De asylsökande av iranskt ursprung som kan visa på att skäl enligt gällande lagar föreligger har därför en ovillkorlig rätt att stanna i Sverige.

Därmed anser utskottet motion U613 (v, s, m, kd, c, fp, mp) yrkande 5 be-svarad.

Mot bakgrund av de allvarliga spänningarna mellan Iran och Afghanistan begärs i yrkande 6 att Sverige i internationella forum skall göra sitt yttersta för att förhindra ett krig mellan Iran och talibanerna i Afghanistan.

Utskottet konstaterar att Sverige i säkerhetsrådet aktivt har medverkat till de ansträngningar som gjorts för att förhindra ett krig mellan Iran och taliba-nerna i Afghanistan. Sverige är även medförslagsställare till de resolutioner som EU lägger fram i FN:s generalförsamling om situationen i Iran.

Under första halvåret 1999 kommer Sverige att vara ordförande i givar-gruppen för Afghanistan (ASG) som består av de största givarländerna, FN-organisationerna och frivilligorganisationer. Konflikten mellan Iran och talibanerna kommer även i detta forum att vara en viktig fråga.

Med detta anser utskottet motion U613 (v, s, m, kd, c, fp, mp) yrkande 6 besvarad.

14. Fallet Mordechai Vanunu i Israel

Sammanfattning av motionen

I motion *U616 (mp)* behandlas situationen för kärnteknikern Mordechai Vanunu, som för 12 år sedan kidnappades och dömdes för att ha avslöjat Israels hemliga förberedelser för kärnvapentillverkning i kärnanläggningen Dimona. Han dömdes bakom lyckta dörrar för spioneri, förräderi och avslö-jande av statshemligheter. Straffet blev 18 år i en isoleringscell på 2x3 m. Efter domen protesterade 27 nobelpristagare och ledande vetenskapsmän i ett upprop till stöd för Vanunu. 1987 tilldelades han det alternativa nobelpriset. Han har därefter fått flera andra utmärkelser och också blivit nominerad till Nobels fredspris. Europaparlamentet har antagit flera resolutioner som för-dömer behandlingen av Vanunu.

I mitten av mars 1998 släpptes Vanunu ut från sin isoleringsbur och fick umgås med andra intagna i Ashkelonfängelset. Detta väckte hopp om att han skulle frigges i samband med firandet av Israels 50-årsjubileum. Så skedde dock inte, utan trakasserierna mot honom har fortsatt.

Motionärerna begär i *yrkande 1* att regeringen inleder direkta samtal med Israels regering om Mordechai Vanunus omedelbara frigivning. I *yrkande 2* anføres att regeringen, om inte situationen för Vanunu klart förbättras, bör verka för att hans fall förs upp på FN:s agenda vad gäller brott mot de mänskliga rättigheterna.

Mordechai Vanunu har sedan 1986 avtjänat ett 18-årigt fängelsestraff efter att ha blivit dömd för att ha avslöjat hemlig information om Israels nukleära program. Inom israelisk fängenvård existerar tre kategorier fängelsestraff – isolering, särskild fängelseregim för förbrytare mot landets nationella säkerhet och regim för traditionella kriminella brottslingar. Mordechai Vanunu överfördes i mars 1998 från isolering till den regim som gäller för säkerhetsfångar och där befinner han sig fortfarande. Praxis inom israelisk fängenvård är att fångar frisläpps efter att ha avtjänat två tredjedelar av ådömd strafftid. I Mordechai Vanunus fall har denna praxis ännu inte tillämpats.

Motionärerna menar i U616 (mp) att förhållandena för Vanunu hårdnat och att det nu inte längre räcker med att vädja för Vanunu och att hålla sig under rättad om hans situation. Det krävs en kraftig markering från den svenska regeringen i direkta samtal med Israels regering. De yrkar därför på att regeringen skall begära Vanunus omedelbara frigivning i direkta samtal med Israels regering samt att, om inte situationen för Vanunu klart förbättras, frågan bör föras upp på FN:s agenda som brott mot de mänskliga rättigheterna.

Utskottet har inhämtat att strängare villkor gäller för Vanunus fångenskap än för andra fångar. Bland annat har han tidigare haft möjligheter att ta emot post men under den senaste månaden har all post återsänts till avsändarna. Företrädare för den israeliska fängelsemyndigheten har förnekat att Mordechai Vanunu på något sätt skulle särbehandlas. Ambassaden i Tel Aviv håller sig kontinuerligt underrättad om Mordechai Vanunus situation.

Utskottet konstaterar att utrymmet för omvärldens agerande är begränsat i nationella angelägenheter men menar att det är av största vikt att Sverige noga följer fallet Vanunu. Det är viktigt att säkerställa att Vanunu behandlas i enlighet med de grundläggande internationella MR-konventionerna som Israel har ratificerat.

De mekanismer som finns inom FN är inriktade på teman eller landsinsatser och inte på enskilda fall, vilket gör det svårt för Sverige att ta upp Vanunus fall i FN.

Därmed anser utskottet motion U616 (mp) yrkandena 1 och 2 besvarad.

15. Södra Afrika

Sammanfattning av motionen

I moderaternas kommittémotion U602 (m) beskrivs bakgrunden till den nuvarande situationen i södra Afrika. Genom avvecklingen av apartheid i Sydafrika samt freden och försoningen i Moçambique är situationen i södra Afrika gynnsam för framväxt och stabilisering av demokratin. Likväl är situationen mycket oroande på grund av kriget i Kongo, där flera av SADC:s medlemsländer deltar med trupper. Motionärerna anser att svenskt bistånd och EU-bistånd inte bör gå till statsmakter som för krig.

Inom SADC-samarbetet kommer den ekonomiska integrationen att accelerera. Sydafrikas frihandelsavtal med EU och förestående anslutning till

Lomé-konventionen bör kunna ge ett värdefullt stöd till den ekonomiska utvecklingen i hela regionen, även om villkoren kunde vara mer generösa från EU:s sida.

För att respekten för mänskliga rättigheter och demokrati skall bli bestående i denna del av Afrika är det viktigt att bygga upp strukturer som främjar och kontrollerar att utvecklingen går i rätt riktning. I *yrkande 2* anför motionärerna att Sverige i dialogen med länderna i södra Afrika bör betona vikten av upprättandet av regionala strukturer för mänskliga rättigheter och demokrati.

Utskottets överväganden

SADC för en dialog om demokrati och mänskliga rättigheter inom ramen för sina toppmöten och även i den politiska dialogen mellan EU och SADC. Vid toppmötet på Mauritius i september 1998 noterade statscheferna för de 14 medlemsländerna i SADC att det görs fortsatta ansträngningar för att konsolidera demokrati och respekt för de mänskliga rättigheterna i regionen. Toppmötet uttalade samtidigt oro över det ökande våldet mot kvinnor och barn och fördömde detta som allvarliga brott mot de mänskliga rättigheterna.

Utskottet har erfårit att en mer strukturerad politisk dialog mellan EU och SADC inleddes genom ett ministermöte i Berlin 1994. Vid det tredje EU-SADC-ministermötet i Wien i november 1998 bekräftade både EU och SADC sitt åtagande och engagemang vad gäller mänskliga rättigheter samt uppbyggnad och konsolidering av demokratiska institutioner.

Utskottet konstaterar att en diskussion kontinuerligt förs kring den politiska utvecklingen i regionen, bl.a. vad gäller pågående konflikter, demokrati och mänskliga rättigheter. Utskottet anser att det är angeläget att stödja det framväxande parlamentariska samarbetet och utvecklingen på MR-området inom SADC. De synpunkter som framförs i motionen är beaktansvärda i detta perspektiv och bidrag kan lämnas, exempelvis genom att erfarenheter från MR-arbetet inom Europarådet förmedlas. Samtidigt bör det dock beaktas att det inte är självklart att europeiska modeller är de som är bäst lämpade för länderna i södra Afrika.

Därmed anser utskottet motion U602 (m) yrkande 2 besvarad.

16. Västsahara

Sammanfattning av motionen

I flerpartimotion *U610 (v, kd, c, fp, mp)* uppmärksammas att den marockanska regeringen för sex år sedan tvingades till vapenvila i Västsahara och samtidigt tillmötesgick krav på en folkomröstning om Västsaharas framtid. Folkomröstningen har dock år efter år förhalats av den marockanska regeringen. FN visade under Boutros Boutros Ghalis ledning ringa intresse för situationen i Västsahara. Under de gångna sex åren har Marocko i stället kunnat bedriva en omfattande folkomflyttningspolitik – marockaner har uppmuntrats att flytta till Västsahara i syfte att manipulera resultatet av en framtida folkomröstning. De utdragna förhandlingarna mellan Polisario och

Marocko har kommit att handla om vem som skulle ha rösträtt i en folkomröstning.

Den 16 september förra året nåddes i Houston, under FN-emissarien James Bakers överinseende, en överenskommelse mellan Polisario och Marocko om hur en folkomröstning skall genomföras. Registreringen av röstberättigade planerades vara klar i juni 1998. Den etappen har dock ännu inte slutförts. Enligt uppgörelsen från Houston skulle även en internationell truppstyrka röja de minfält som fanns i Västsahara. Styrkan består till största delen av pakistanska och svenska minröjare. Även detta arbete har förhalats av den marockanska regeringen.

För att den kommande folkomröstningen skall genomföras på ett korrekt sätt begärs i flerpartimotionens *yrkande 1* att regeringen i FN och inom EU verkar för att dessa organisationer ställer många och erfarna valobservatörer till förfogande för valövervakning.

Utskottets överväganden

Det görs från svensk sida betydande insatser på det humanitära området i Västsahara. Ett antal frivilligorganisationer är verksamma för att underlätta för de många flyktingar som sedan lång tid vistas i läger. Det sammanlagda biståndet från Sverige till Västsahara uppgick 1998 till i storleksordningen 50 miljoner kronor. Det svenska stödet har kanaliserats via internationella och enskilda organisationer. Som framhålls i motionen är det angeläget att se hur det internationella samfundet, i ett längre tidsperspektiv, kan hjälpa befolkningen i området.

I motionen noteras att den försenings- och förhållningspolitik som den marockanska regeringen hittills bedrivit inte bådär gott inför den kommande folkomröstningen. Av denna anledning anser motionärerna att behovet av valobservatörer är stort. Sverige bör också verka för att valövervakningen planeras och påbörjas i god tid före valet och att Sverige i FN och EU verkar för att många och erfarna valobservatörer bereds tillfälle att delta och att valobservatörer också rekryteras från frivilligorganisationer.

Utskottet konstaterar att regeringen har förklarat sig positiv till att sända valobservatörer när folkomröstningen om Västsaharas framtid äger rum. Sverige har givit kontinuerligt stöd åt FN:s ansträngningar att implementera fredsplanen och den s. k. Houstonöverenskommelsen samt åt strävandena att se till att en folkomröstning i Västsaharafrågan äger rum i enlighet med planen. Detta stöd har tagit sig praktiskt uttryck i svenskt deltagande i Minurso genom civilpolis- och minröjningsinsatser.

Utskottet har också understrukt vikten av att UNHCR ges möjligheter att gå vidare i förberedelserna för flyktingåtervändande, vilket är speciellt viktigt då det gäller registrering av röstberättigade. På svenskt initiativ har därför EU uttalat sin oro över att den tidtabell som lagts in i fredsplanen inte kommer att hållas och att en lösning av Västsaharafrågan därmed sätts i fara. Utskottet förutsätter att regeringen även fortsättningsvis agerar för att folkomröstningen skall kunna genomföras enligt nu gällande tidsram som är december 1999.

17. Sudan

Sammanfattning av motionen

I motion *U619 (kd)* anförs att Sudan plågats av inbördeskrig i mer än 40 år, med ett tioårigt uppehåll under 1970- och 80-talen. År 1983 blossade inbördeskriget i Sudan återigen upp efter att människor i landets södra del gjort uppror mot den dåvarande regeringen. Det är den svarta, huvudsakligen kristna befolkningen i söder som slåss för att slippa påtvingas den konservativt islamiska regimens hårda politik. Inbördeskriget i Sudan är ett krig som bedrivits med svälten som vapen av regeringen i Khartoum och utan respekt för mänskliga rättigheter. Situationen har under senare år förvärrats ytterligare. Civila har massakrerats eller drivits från sin hembygd utan möjligheter att försörja sig. Det har blivit nästan omöjligt för internationella hjälporganisationer att bistå de nödställda i detta kaotiska läge. Att ha kontroll över matdistributionen innebär makt – därför hindrar även gerillafraktioner hjälporganisationer från att hjälpa folket direkt.

I motionens *yrkande 1* betonas vikten av att Sverige ger stöd till både de humanistiska och fredsskapande åtgärderna. I *yrkande 2* begärs att det utses fredsarbetare som är beredda att leva i fält tillsammans med det sudanesiska folket. Fredsarbetarna skall försöka upprätthålla ingångna fredsuppgörelser och bidra till försoning mellan de tidigare stridande grupperna.

Utskottets överväganden

Sverige stödjer den regionala organisationen ”Inter-Governmental Authority on Development” (IGAD) och dess pågående ansträngningar för att mäkla fred i Sudan. Fredsprocessen behöver dock accelereras och både IGAD Partners Forum (IPF) – en sammanslutning av engagerade länder och organisationer – och FN har här en viktig funktion att fylla.

Såsom medlem av IPF verkar Sverige aktivt för att påskynda fredsprocessen. Vid det senaste mötet med IPF:s Sudankommitté i november 1998 diskuterades olika möjligheter för att intensifiera förhandlingarna mellan den sudanesiska regeringen och oppositionen, SPLM/A, bl.a. genom att hålla längre förhandlingsomgångar och genom att tekniskt och finansiellt stärka processen. För att följa upp dessa förslag kommer en gemensam IGAD/IPF-delegation att besöka både Khartoum och Nairobi i slutet av januari för samtal med parterna.

Olika möjligheter kan tänkas för ett utökat FN-engagemang, t.ex. att utse en speciell rapportör för Sudan och en övervakningsroll för FN vad avser eldupphöravtalet. Från svensk sida har regeringen förklarat sig villig att ge stöd till en ökad FN-roll i fredsprocessen, som ett komplement och stöd till den IGAD-ledda fredsprocessen.

Både IPF och FN bör således på ett mer aktivt sätt kunna stödja och påskynda den pågående fredsprocessen under IGAD:s regi. En ny parallell process bör dock, enligt utskottets uppfattning, undvikas.

Det långvariga inbördeskriget har skapat en djup misstro mellan de inblandade parterna. Att minska denna klyfta och skapa förtroende mellan parterna utgör en nödvändig förutsättning för en bestående fred i Sudan. "Fredsskapare/fredsarbetare" kan genom att utnyttja de sociala strukturer som finns på lokal nivå bidra till detta försoningsarbete genom t.ex. seminarieverksamhet. För detta ändamål utbetalade Sida under 1995/96 ett bidrag till Liv- & Fredsinstitutet. Denna lokala verksamhet kan utgöra ett viktigt komplement till de fredssträngningar som sker på central nivå mellan den sudanesiska regeringen och SPLM/A. Den IGAD-ledda fredsprocessen bör emellertid vara huvudspåret i strävandena efter att finna en fredlig lösning. För att det sudanesiska folket skall kunna uppnå en långsiktig livsmedelssäkerhet krävs ett permanent eldupphör och ingåendet av en fredsöverenskommelse mellan den sudanesiska regeringen och SPLM/A. En hållbar politisk lösning är den enda vägen för att det sudanesiska folket skall kunna bygga upp sin tillvaro på nytt. I väntan på detta är det av yttersta vikt att alla parter i konflikten garanterar humanitärt tillträde till alla områden där det finns människor som är i behov av skydd och annat humanitärt bistånd och att de visar full respekt för de mänskliga rättigheterna och internationell humanitär rätt. Alla parter måste vidare respektera och garantera säkerheten för all personal hos hjälporganisationerna. Vikten av att dessa grundläggande internationella rättsprinciper respekteras understryks i olika internationella forum när situationen i Sudan behandlas.

Utskottet konstaterar att FN:s särskilde MR-rapportör för Sudan, Gaspar Biro, i januari 1998 presenterade en rapport om MR-situationen i landet. I Biro's rekommendationer föreslås bl.a. att MR-observatörer placeras ut i konfliktområdena för att övervaka de mänskliga rättigheterna i Sudan. Denna rekommendation återfinns också i den resolution om situationen i Sudan, med Sverige som medförslagsställare, som MR-kommissionen i Genève antog den 21 april 1998. MR-kommissionen avser att vid sitt nästa möte återigen behandla frågan.

Det kan inte accepteras att svält används som vapen i en konflikt. Utskottet ansluter sig till regeringens uppfattning och förutsätter att Sverige i lämpliga sammanhang, bilateralt och i internationella forum, söker verkar för att fred uppnås och att de mänskliga rättigheterna respekteras i Sudan, inklusive att minoriteternas rättigheter garanteras. Konflikten i Sudan har tydliga religiösa inslag där de kristna grupperna är speciellt utsatta.

Med detta anses motion U619 (kd) yrkandena 1 och 2 vara besvarad.

18. Kambodja

Sammanfattning av motionen

I flerpartimotion U630 (*c, kd, fp, mp*) uppmärksammas situation i Kambodja. Motionärerna menar att militarismen och våldsmentaliteten inte visar några tecken på att avta. Ekonomin har stagnerat efter den asiatiska finanskrisens utbrott i Thailand. Den kambodjanska valutan har rasat, matpriserna stigit och levnadsförhållandena försämrats för flertalet. Förväntade utländska

investeringar och turister har uteblivit och därmed har biståndsberoendet ökat.

I Kambodja begicks ett av världshistoriens värsta folkmord under Pol Pot-styret 1975–1979. Två miljoner människor tros ha dödats under förföljelserna. Praktiskt taget varje kambodjansk familj plågas av minnen av folkmordet, men förövarna har hittills gått fria.

Våld genomsyrar hela det kambodjanska samhället. Många brott begås av militärer, medan andra brottslingar skyddas av polisen. Rättsapparaten är korrumpierad och domare arbetar ofta under hot. De fattiga är praktiskt taget rättslösa. De svåra våldsbrotten möjliggörs av den stora mängd skjutvapen som cirkulerar i landet efter många års krig. Motionärerna anför i *yrkande 1* att Sverige bör verka för att de demobiliserade soldaterna utbildas för civilt arbete, att så många skjutvapnen som möjligt samlas in och förstörs samt att politikernas privatarméer upplösas.

I *yrkande 4* understryks vikten av att det civila samhället utvecklas och får ett kraftfullt stöd från det internationella samfundet, inte minst inför de kommande valen.

FN har ett ansvar för att förbättra efterlevnaden av de mänskliga rättigheterna, och organisationens MR-kontor i Pnom Penh har gjort stora insatser för att bevaka och påtala kränkningar. Kontoret utsätts dock ständigt för anklagelser och hot om stängning. Motionärerna anser i *yrkande 5* att Sverige måste ge sitt fulla stöd till FN:s MR-kontor och den specielle MR-representanten i Kambodja. Motionens *yrkande 6*, såsom det får förstås, är ett krav på regeringen att verka för att utvecklingen i Kambodja årligen tas upp i FN:s MR-kommission. I *yrkande 7* framhålls vikten av att de kambodjanska MR-organisationernas självständighet försvaras.

Ett stort antal militärer som gått över till regeringssidan har fått amnesti och nya positioner i regeringsarmén. Bland dem finns sannolikt åtskilliga som deltagit i folkmordet. Motionärerna anser i *yrkande 8* att det är en angelägenhet för världssamfundet att rättegångar hålls för att fastställa ansvaret för folkmorden. Sverige bör verka för att sådana rättegångar kommer till stånd.

Utskottets överväganden

Situationen i Kambodja har under det senaste året präglats av betydande kränkningar av de grundläggande mänskliga rättigheterna. Ett stort antal utomrättsliga avrättningar har utförts. Polisbrutalitet är en utbredd företeelse och tortyr efter arresteringar förekommer. Det juridiska regelverket är otillräckligt utbyggt och tillämpningen av de lagar och regler som finns är bristfällig.

Den kultur av straffrihet som råder i landet utgör ett av hindren för att bygga ett samhälle baserat på respekt för de mänskliga rättigheterna. För att kunna ställa statligt anställda inför rätta krävs regeringens godkännande, vilket har lett till att grov förbrytelse mot de mänskliga rättigheterna sällan leder till åtal.

Enligt motion U630 (c, kd, fp, mp) yrkande 1 bör Sverige verka för att de demobiliserade soldaterna utbildas för civilt arbete och i yrkande 4 understryks vikten av att det civila samhället utvecklas.

Utskottet konstaterar att den övergripande inriktningen för det svenska utvecklingssamarbetet i Kambodja är att bidra till den demokratiska utvecklingen. Att bygga en demokrati tar tid men det får aldrig innebära kompromisser vad gäller respekten för de mänskliga rättigheterna. Ett fungerande rättssystem är en nödvändig komponent i ett demokratiskt samhälle.

Utskottet har inhämtat att med hjälp av svenskt stöd har ett stort antal personer inom polis och militär utbildats i mänskliga rättigheter och demokrati genom FN:s MR-kontor i Phnom Penh, till vilket Sverige har bidragit med ett omfattande stöd. MR-kontoret har lämnat kommentarer på lagförslag, givit stöd till domare och råd till parlamentets MR-utskott. Vidare har MR-kontoret arbetat med att dokumentera och rapportera om MR-överträdelser, inklusive utomrättsliga avrättningar, som ägt rum i landet. Lokala organisationer har, bl.a. via Diakonia, mottagit svenskt stöd för att förmedla kunskap om MR och demokrati till särskilda målgrupper som polis, militär, tjänstemän och munkar.

I den nya landstrategin planeras svenskt stöd till genomförande av lokalvalen. Detta arbete genomförs i samarbete med UNDP och enskilda organisationer. Särskild uppmärksamhet kommer att ägnas den kambodjanska valadministrationen och det civila samhället.

Med detta anser utskottet motion U630 (c, kd, fp, mp) yrkandena 1 och 4 besvarad.

I motion U630 (c, kd, fp, mp) yrkandena 5–8 krävs att Sverige ger stöd till olika MR-organisationer i Kambodja och att krigsförbrytare ställs inför rätta.

Det är utskottets övertygelse att en förutsättning för ett demokratiskt samhälle är ett livaktigt civilt samhälle. Under en uppbyggnadsprocess har enskilda organisationer och andra sammanslutningar en viktig roll att fylla som aktörer i rehabiliteringen men också som en balans till den etablerade politiska maktstrukturen. Därför är det viktigt att dessa sammanslutningar ges möjlighet att arbeta självständigt, vilket också framhållits av Sverige. Genom Diakonia har svenskt stöd förmedlats till fem lokala enskilda organisationer med verksamhet inom området mänskliga rättigheter. Ett antal svenska organisationer, däribland Forum Syd och Örebromissionen, bedriver verksamhet med anknytning till MR och demokrati i Kambodja.

Utskottet konstaterar att situationen beträffande de mänskliga rättigheterna i Kambodja numera behandlas årligen inom FN, främst inom kommissionen för mänskliga rättigheter samt i generalförsamlingens tredje utskott i samband med att generalsekreterarens speciella representant (f.n. en svensk) presenterar sin rapport om situationen för mänskliga rättigheter i Kambodja. Sverige deltar, såväl självständigt som genom EU-samarbetet, aktivt i dessa diskussioner i syfte att verka för förbättrad respekt för mänskliga rättigheter i Kambodja.

I januari överlämnade sig två av Röda khmerernas ledare till den kambodjanska regeringen. Premiärminister Hun Sen har, dock först efter påtryck-

ningar från det internationella samfundet, förklarar att dessa båda måste ställas inför rätta för sina brott.

Från svenskt perspektiv är det av yttersta vikt att ansvariga för folkmordet ställs inför rätta. Två alternativ diskuteras för närvarande. Det första innebär att de anklagade lagförs i Kambodja, vilket sannolikt skulle kräva internationellt stöd. Det andra alternativet är att upprätta en särskild tribunal genom beslut i säkerhetsrådet. Den svenska regeringen har deklarerat att den är redo att diskutera båda alternativen. En expertgrupp, utsedd av FN:s generalsekreterare, kommer inom kort att redovisa sina synpunkter i denna fråga.

Med detta anser utskottet motion U630 (c, kd, fp, mp) yrkandena 5–8 besvarad.

19. Kina

Sammanfattning av motionerna

I flerpartimotion U612 (v, kd, c, fp, mp) anføres att MR-situationen i Kina fortfarande är allvarlig. Positivt är att Kina har undertecknat de två konventionerna om mänskliga rättigheter och inlett en dialog med omvärlden på området. Bl.a. har FN:s högkommissarie för mänskliga rättigheter besökt landet. Samtidigt döms i genomsnitt 60 personer till döden varje vecka och förtrycket i Tibet fortgår med oförminskad styrka. Mot den bakgrunden kräver motionärerna i *yrkande 8* att regeringen verkar för att EU i sin dialog med Kina är kritiskt och vaksamt när det gäller de mänskliga rättigheterna och de kinesiska myndigheternas uppträdande i Tibet.

I kommittémotion U622 (fp) betecknas Kina som världens största diktatur. Välkomna kinesiska utfästelser om att ansluta sig till de grundläggande FN-konventionerna skymmer inte det faktum att grundläggande mänskliga rättigheter dagligen kränks i Kina. Snart tio år efter massakern på Himmelska fridens torg sitter fortfarande ett stort antal dissidenter fängslade utan dom.

Trots att Kina åtnjuter en snabb ekonomisk tillväxt sedan början av 1980-talet är landets BNP per capita ännu blygsam, särskilt i jämförelse med det demokratiska Taiwan. Säkerhetspolitiskt har den snabba moderniseringen av Kinas militärmakt spridit osäkerhet i regionen. Kinas relationer till Taiwan utgör sedan länge en källa till oro. I *yrkande 1* kräver Folkpartiet att regeringen fördömer all kinesisk maktpolitik gentemot Taiwan.

I Tibet och Xingjiang i västra Kina reses krav på självbestämmande. Fortsatt kinesisk migration till dessa regioner utgör härvidlag ett särskilt problem. I *yrkande 2* begärs att regeringen verkar för att uppmuntra den kinesiska regimen att ge dessa regioner en långtgående självständighet samt att de mänskliga rättigheterna respekteras.

Hur Folkrepubliken Kina kommer att behandla Hongkong och dess innevånare är fortfarande oklart. Att de demokratiska reformer som införts efter 1984 har upphävts är dock oroande, samtidigt som valdeltagande och resultatet av parlamentsvalen 1998 entydigt visade att folket önskar demokrati. I *yrkande 3* framförs att omvärlden måste vara fortsatt uppmärksam på situationen och stödja den demokratiska oppositionen i Hongkong.

Motionärerna menar vidare att Sverige inom EU bör verka för en samlad och effektiv politik gentemot Kina. I det sammanhanget är det bättre att stödja en positiv ekonomisk utveckling än att söka isolera Kina. I *yrkande 11* framförs att det för Kinas fortsatta ekonomiska tillväxt är viktigt att landet blir en fullvärdig medlem av världshandelsorganisationen (WTO).

Omvärldens förhållande till Kina på MR-området har tidigare präglats av inkonsekvens, menar motionärerna. Inte minst har detta gällt i FN:s MR-kommission, som inför sessionen våren 1998 valde att lägga ned talan mot Kina. Folkpartiet menar i *yrkande 12* att det svenska stödet till demokratisk utveckling i Folkrepubliken Kina inklusive Hongkong bör utformas inom ramen för en konsekvent, sammanhållen och uthållig strategi.

I kommittémotion *U632 (kd)* nämns fallet Wei Jingsheng, en demokratisk aktivist som suttit fängslad i 17 år. Wei Jingsheng uppskattar antalet politiska fångar i Kina till 10 000. Förutom politiska aktivister fångas även medlemmar i religiösa grupper. Kinas stränga regler för att begränsa befolkningsökningen är också djupt oroande. Ett resultat är att många flickfoster aborteras. Den kinesiska regimens uttalanden om att mänskliga rättigheter har en annan betydelse i Asien än i västvärlden kan aldrig accepteras. FN-deklarationens grundläggande mänskliga rättigheter är universella. I motionens *yrkande 5* framhålls att regeringen bör vara pådrivande i EU, FN och andra internationella organisationer för att påtala för den kinesiska regimen att övergrepp mot de mänskliga rättigheterna inte kan accepteras.

Utskottets överväganden

Situationen beträffande de mänskliga rättigheterna i Kina ger fortfarande anledning till djup oro. Det kommunistiska partiet behåller sitt monopol över den politiska och administrativa makten. Åsikts-, yttrande-, religions- och föreningsfriheterna är starkt inskränkta. Politiskt olikvänligt förföljs och fångas. Ett stort antal dissidenter hålls sedan ett flertal år i fängelse utan rättegång. Bruket av dödsstraff är mycket utbrett. I regioner med etniska minoriteter, såsom Tibet och Xingjiang, är det politiska förtrycket särskilt hårt och övergrepp från myndigheterna vanligt förekommande.

Samtidigt uppvisar utvecklingen under de senaste åren även vissa positiva tecken. Till dessa hör att Kina 1998 undertecknade FN:s konvention om politiska och medborgerliga rättigheter samt att FN:s högkommissarie för mänskliga rättigheter, Mary Robinson, besökte Kina i oktober 1998. Året innan undertecknade Kina konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter. Vidare har vissa juridiska reformer som stärkt den enskildes rättsliga ställning genomförts. IT-revolutionen medför en oundviklig uppluckring av censuren, trots att detta motarbetas av de kinesiska myndigheterna.

I motion *U612 (v, kd, c, fp, mp)* yrkande 8 anförs att Sverige när det gäller EU:s dialog måste vara kritiskt och vaksamt vad gäller MR-situationen i Kina och de kinesiska myndigheternas uppträdande i Tibet.

Utskottet konstaterar att regeringen både bilateralt med Kina och inom EU tagit upp frågan om respekt för de mänskliga rättigheterna. Därvidlag har

Sverige och EU betonat betydelsen att hålla en levande dialog, inte minst för att främja Kinas närmande till det internationella regelverket för mänskliga rättigheter och dess uppföljningsmekanismer. Inom ramen för dialogen besökte under det gångna året EU:s trojka Kina, inklusive Tibet, för att undersöka och diskutera MR-situationen. Kina har också med undertecknandet av FN:s två grundläggande konventioner och genom att bjuda in FN:s högkommissarie för mänskliga rättigheter tagit viktiga steg framåt. Fortfarande har dock ingen ratificering skett av konventionerna. Det är också viktigt att högkommissariens Robinsons besök kan följas upp av FN:s specialrapportörer. Det bör samtidigt framhållas att Sverige i dialogen med Kina skall framföra kritik när sådan är påkallad. Situationen beträffande de mänskliga rättigheterna måste vidare ligga till grund för EU:s agerande i förhållande till Kina i FN:s MR-kommission.

Med vad ovan anförts anses motion U612 (v, kd, c, fp, mp) yrkande 8 besvarad.

Motion U622 (fp) ägnas i sin helhet åt Folkrepubliken Kina samt dess förhållande till Taiwan. I yrkande 1 anförs att regeringen klart och tydligt bör fördöma all kinesisk maktpolitik mot Taiwan. I yrkande 2 krävs ett tillkännagivande rörande den bristfälliga MR-situationen i Tibet och Xingjiang, och i yrkande 3 anförs att regeringen bör vara särskilt vaksam på den fortsatta utvecklingen i Hongkong.

Enskilda länders hot om våld som påtryckningsmedel i konflikter kan aldrig accepteras. Folkrepubliken Kinas militära makt demonstrationer mot Taiwan måste, mot bakgrund av gällande folkrätt, betraktas som oacceptabla. Taiwans framtida status är en fråga som måste lösas på ett demokratiskt och fredligt sätt.

Provinserna Tibet och Xingjiang har bägge ställning som autonoma regioner i Folkrepubliken Kina. Utskottet konstaterar att regeringen i såväl bilaterala som multilaterala sammanhang har understrukit den vikt Sverige fäster vid att den formella autonomi ges ett reellt innehåll, som ger folken i dessa områden inflytande över sina egna angelägenheter. I den kontinuerliga dialogen med Kina har också kränkningar av den tibetanska befolkningens mänskliga rättigheter påtalats.

Den folkrättsliga grunden för Hongkongs nuvarande politiska, juridiska och ekonomiska system är överenskommelsen mellan Kina och Storbritannien från 1984 – den s.k. *Joint Declaration*. Kinas nationella folkkongress antog 1991 även den s.k. *Basic Law*, som reglerar Hongkongs ställning. Det förefaller i dag som om Kina avser infria löftet ”ett land, två system”, dvs. Hongkong skulle ges en fortsatt ekonomisk särställning och betydande grad av självbestämmande. Däremot invände den kinesiska regeringen starkt mot de demokratiska reformer som genomfördes i Hongkong efter 1984, och dessa har också avskaffats efter övergången till kinesiskt styre. Utskottet har vid flera tidigare tillfällen, senast i betänkande 1997/98:UU17, konstaterat att det finns anledning att noga följa utvecklingen i Hongkong. Utskottet noterar vidare att Sverige enskilt och inom EU vid upprepade tillfällen betonat vikten av att Hongkong tillåts fortleva som rättssamhälle med garantier för medborgarnas fri- och rättigheter samt betydelsen av att Hongkong åtnjuter

den höga grad av autonomi som fastslagits i den internationella överenskommelsen mellan Kina och Storbritannien och i den kinesiska *Basic Law*. Utskottet utgår från att regeringen även fortsättningsvis noga bevakar utvecklingen vad gäller demokrati samt de medborgerliga fri- och rättigheterna i Hongkong.

Med vad ovan anförts anses motion U622 (fp) yrkandena 1–3 besvarad.

I motion U622 (fp) yrkande 11 anføres att ett kinesiskt medlemskap i WTO är angeläget för såväl Folkrepubliken Kina som världssamfundet. Kina måste dock uppfylla de grundläggande medlemsvillkoren för medlemskap.

Utskottet anser att en anslutning av Kina till WTO är av intresse för såväl Kina som övriga länder i världen. Sverige har i olika sammanhang uttalat stöd för ett kinesiskt inträde. Takten i anslutningsprocessen är emellertid beroende av vilka åtaganden man från kinesisk sida är beredd att göra.

Därmed anses motion U622 (fp) yrkande 11 besvarad.

I motion U622 (fp) yrkande 12 framförs att regeringen bör verka för att det svenska stödet till demokratisk utveckling i Folkrepubliken Kina inklusive Hongkong bör utformas inom ramen för en konsekvent, sammanhållen och uthållig strategi.

I motion U632 (kd) yrkande 5 begärs att regeringen skall vara pådrivande i EU och andra internationella organisationer för att för den kinesiska regimen påtala att övergrepp mot de grundläggande mänskliga rättigheterna aldrig kan accepteras.

Utskottet konstaterar att EU:s dialog med Kina återupptogs 1997. Genom dialogen finns möjlighet att mer konkret verka för att Kina fortsatt inlemmas i det internationella samfundets regelverk på alla områden, inklusive MR-området. Sverige står bakom den enade EU-linje som innebär fortlöpande kontakter och samarbete med Kina för att verka för förbättringar av situationen för de mänskliga rättigheterna i landet. Under de senaste åren har Kina tagit vissa steg på MR-området genom undertecknandet av de två FN-konventionerna samt besöken av EU:s trojka och FN:s högkommissarie för mänskliga rättigheter. Ett positivt tecken är också att vissa juridiska reformer som stärker individens rättssäkerhet har genomförts. Detta döljer inte det faktum att MR-situationen i Kina fortfarande uppvisar stora brister på fundamentala områden. Detta har regeringen påtalat för Kina, t.ex. vid utrikesministerns anförande vid FN:s senaste MR-kommission.

Utskottet noterar att Sverige under flera år stod som medförslagsställare till de resolutionsförslag om Kina som lades fram i FN:s kommission för de mänskliga rättigheterna. Förslagen ledde aldrig fram till antagande av en resolution om Kina, men får anses ha banat väg för dagens dialog mellan EU och Kina kring de mänskliga rättigheterna. Som ovan anförts har dialogen bl.a. bidragit till att inlemma Kina i det internationella regelverket rörande de mänskliga rättigheterna. Värdet av dialogen måste givetvis prövas regelmässigt inte minst utifrån utvecklingen på MR-området i Kina. Sverige bör även i fortsättningen arbeta för att EU inom FN:s kommission för de mänskliga rättigheterna åter verkar för en resolution om Kinas MR-kränkningar.

Utskottet finner att regeringens politik väl överensstämmer med det förhållningssätt gentemot Kina som vid tidigare tillfällen förespråkats av utskottet, senast i betänkande 1997/98:UU17.

Motionerna U622 (fp) yrkande 12 och U632 (kd) yrkande 5 får därmed anses besvarade.

20. Taiwan

Sammanfattning av motionen

Motion *U603 (m)* betecknar Taiwans ställning i världen som unik. Landet, som har ca 22 miljoner invånare, är *de facto* en stat med full kontroll över sitt territorium sedan åtminstone år 1949 (och daterar sig självt från år 1912). Taiwan har erkänts diplomatiskt av ett trettiotal stater, medan flertalet länder föredragit att ge sitt erkännande åt den kommunistiska Folkrepubliken Kina. Taiwan är en av de högst utvecklade demokratierna i Asien, vilket senast kom till uttryck då landet år 1996 valde Lee Teng-Hui till president i ett fritt och demokratiskt val. Efter en mycket snabb ekonomisk utveckling är Taiwan i dag en modern industristat.

Motionärerna menar att det är orimligt att Taiwan – en av världens främsta ekonomiska aktörer, ett folkrikt land och en av Asiens främsta demokratier – står utanför FN. I *yrkande 1* framhålls att Sverige i FN bör verka för inlemmandet av Taiwan i det internationella samarbetet.

Även om formella diplomatiska relationer inte finns mellan Taiwan och Sverige, har det inte minst av praktiska skäl varit nödvändigt att ha permanenta kontakter mellan våra två länder. Exportrådets kontor i Taipei har en status på hög nivå med skattefrihet och viseringsrätt likvärdig den som ges diplomatiska representationer. Motsvarande uppgifter fullgörs i Sverige av Taiwans representationskontor i Stockholm. Med tanke på de omfattande förbindelserna mellan Sverige och Taiwan anför motionärerna i *yrkande 2* att Taiwans kontor i Stockholm bör ges lika behandling som andra utländska beskickningar. Det svenska exportkontoret i Taipei åtnjuter sådan behandling. Vidare ges Taipeis kontor i andra EU-länder skattefrihet.

Motionärerna anser i *yrkande 3* att det behövs ett dubbelbeskattningsavtal med Taiwan, inte minst för att underlätta för de svenska företag som är verksamma där och för de taiwanesiska företag som är intresserade av att investera i Sverige. Vidare anføres i *yrkande 4* att Sverige i EU aktivt bör verka för att förhandlingarna om Taiwans medlemskap i WTO snarast slutförs.

Även motion *U615 (m)* pekar på den positiva demokratiska och ekonomiska utvecklingen som skett i Taiwan under senare år. Kontrasten mot det politiska förtryck som råder i Folkrepubliken Kina är stor. Motionären ser landet som en demokratisk förebild i Asien och hoppas att det kan tjäna som modell för en framtida demokratisering av hela den kinesiska kultursfären. I *yrkande 1* framhålls att Sverige bör stödja Taiwans positiva utveckling vad gäller demokrati och ekonomi. Detta kan ske t.ex. genom vänortssamarbete mellan kommuner och utbytesprogram mellan universitet i Sverige och Taiwan. Vidare måste Sverige stå på det demokratiska Taiwans sida och tydligt mar-

keras att övergrepp från Folkrepubliken Kina inte tolereras (*yrkande 2*). I *yrkande 3* anförs att Sverige bör överväga att erbjuda Taiwans representationskontor i Stockholm samma villkor som Sveriges exportkontor i Taipei åtnjuter.

I kommittémotion U622 (*fp*) framförs att Folkrepubliken Kina sedan länge har anspråk på att Taiwan en dag skall återförenas med fastlandet. I *yrkande 4* framförs att det är medborgarna i Taiwan som själva måste få avgöra om de vill bli en del av Folkrepubliken eller om de föredrar fortsatt självständighet. Under de senaste årtiondena har demokratin i Taiwan befasts, och de fria val som hållits sedan 1996 utgör exempel för Asiens många diktaturer. Taiwan hör nu hemma i den internationella folkgemenskapen. Motionärerna menar i *yrkande 5* att Sverige inom EU:s gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik bör verka för att frågan om Taiwans representation i FN utreds. En sådan utredning bör också avse frågan om Taiwans representation i FN:s underorgan, som inte endast har erkända stater som medlemmar (*yrkande 6*).

Folkpartiet menar att Sverige bör utveckla sina bilaterala förbindelser med Taiwan. I *yrkande 7* krävs att Taiwans representationskontor i Stockholm ges diplomatisk skattefrihet. Vidare föreslås i *yrkande 8* att den svenska representationen i Taipei förstärks. I *yrkande 9* framförs att regeringen bör verka för att EU öppnar ett informationskontor i Taipei. Motionärerna anser i *yrkande 10* att det inte finns någon anledning att neka medborgare från Taiwan inresa i Sverige.

Utskottets överväganden

Det har skett en genomgripande förändring i demokratisk riktning i Taiwan under de senaste åren. Alla politiska ledare i Taiwan är numera utsedda i fria demokratiska val. Sverige har ett omfattande utbyte med Taiwan på många områden. Handeln är betydande och många svenska företag har gjort investeringar i Taiwan. Det finns också mycket som tyder på att fler taiwanesiska företag kan komma att etablera sig i Sverige.

Utskottet ser positivt på denna utveckling och har vid flera tillfällen uttryckt sitt stöd för den demokratiska utvecklingen på Taiwan. Även om det finns restriktionerna i det officiella umgänget med Taiwan, förekommer breda kontakter och utbyte både i substans och ekonomiskt. Ett väl utbyggt kontaktnät med Taiwan stärker dess förutsättningar att stå som ett demokratiskt föredöme i hela regionen, särskilt i förhållande till Folkrepubliken Kina.

Utskottet tar bestämt avstånd från militära hot som påtryckningsmedel i relationerna mellan folkrepubliken Kina och Taiwan. Taiwans framtida status är en fråga som måste lösas internt på fredlig och demokratisk väg.

Med detta avstyrker utskottet motion U622 (*fp*) yrkande 4 och anser motion U615 (*m*) yrkandena 1 och 2 besvarad.

Utskottet har tidigare behandlat yrkanden om Taiwans medlemskap i FN, senast i betänkande 1997/987:UU17 varvid anfördes:

Medlemskap i FN behandlas av Sverige enligt universalitetsprincipen; suveräna stater som Sverige erkänner anses ha rätt att ansluta sig till FN och dess

organ. I enlighet med FN:s stadgar upptas nya medlemmar i FN genom beslut i generalförsamlingen efter beredning i och på rekommendation av säkerhetsrådet. Ett flertal stater satte sig emot ett förslag att föra upp frågan om Taiwans ställning på generalförsamlingens dagordning hösten 1993.

Sedan 1993 har ytterligare försök att föra upp frågan om Taiwans ställning på generalförsamlingens dagordning misslyckats. Ett gemensamt initiativ togs 1995 av tjugotalet länder som då erkände Taiwan och hade diplomatiska förbindelser med landet. Dessa var ett antal länder huvudsakligen i Centralamerika, Karibien och Afrika; bl.a. Guatemala, Nicaragua, Panama, Dominikanska republiken, Centralafrikanska republiken och Swaziland.

Utskottet konstaterar att Sverige inte erkänner Taiwan som en suverän stat. Den svenska ett-Kina-politiken är klar och tydlig. Sedan 1971 är Folkrepubliken Kina innehavare av den Kina tillhöriga platsen i FN.

Utskottet anser att det är positivt att Taiwan har utvecklade kontakter med olika länder, inklusive med Folkrepubliken Kina. Utskottet ser också positivt på den demokratiska utvecklingen som skett i Taiwan. Med hänvisning till vad ovan anförts samt till tidigare uttalanden av utskottet framstår det som klart att det inte är motiverat att agera för Taiwans medlemskap i FN.

Utskottet vidhåller denna uppfattning och avstyrker därmed motion U622 (fp) yrkande 5 samt anser motionerna U603 (m) yrkande 1 och U622 (fp) yrkande 6 besvarade med vad utskottet anför.

I enlighet med Wienkonventionen om diplomatiska förbindelser beviljar Sverige med stöd av bl.a. lagen om immunitet och privilegier i vissa fall utländska diplomatiska beskickningar i Sverige immunitet och privilegier. Sverige och Taiwan har inte upprättat diplomatiska förbindelser, och Taiwan kan således inte ha en diplomatisk beskickning i Sverige. Med nuvarande lagstiftning är det därför omöjligt att tillmötesgå kravet på skattebefrielse för Taiwans handelskontor i Stockholm. I motionen hänvisas till att personalen vid det svenska Exportrådskontoret i Taipei åtnjuter skattebefrielse. Sverige tillämpar dock inte reciprocitetsprincipen för behandlingen av utländsk representation. Det är således inte heller möjligt att av reciprocitetsskäl bevilja Taiwankontoret skattebefrielse.

Med detta avstyrker utskottet motion U622 (fp) yrkande 7 samt anser motion U603 (m) yrkande 2 och motion U615 (m) yrkande 3 besvarade.

Utskottet konstaterar att eftersom Sverige inte har mellanstatliga förbindelser med Taiwan kan inte något dubbelbeskattningsavtal ingås. Det finns stater, t.ex. Australien och Nya Zeeland, som utan att ingå folkrättsligt bindande avtal har uppnått arrangemang med taiwanesiska motparter för att undvika dubbelbeskattning. Hittills har dock inget EU-land gjort detta. Regeringen arbetar med frågan att finna en praktisk och tekniskt tillfredsställande lösning på de problem som dubbelbeskattning och kapitalflykt innebär och följer noga utvecklingen i synnerhet inom den övriga EU-kretsen.

Med detta anser utskottet motion U603 (m) yrkande 3 besvarad.

Utskottet har inhämtat att det för närvarande inte är aktuellt att förstärka bemanningen på Exportrådskontoret i Taipei. Inom EU har upprättandet av ett representationskontor i Taipei diskuterats men något beslut att öppna ett

sådant kontor har inte tagits. Utskottet konstaterar också att Sverige inom EU-arbetet stöder Taiwans medlemsansökan i WTO.

För medborgare från Taiwan gäller normala viseringregler och det skall, enligt vad utskottet erfarit, inte vara svårare eller lättare för taiwanesiska medborgare att få visering till Sverige än det är för andra viseringspliktiga.

Med detta avstyrker utskottet motionerna U622 (fp) yrkandena 8–10 och U603 (m) yrkande 4.

21. Östtimor

Sammanfattning av motionen

Flerpartimotion *U618 (mp, v, c, fp)* tar upp situationen i Östtimor. Indonesien är med nära 200 miljoner invånare världens fjärde folkrikaste nation. Östtimor är en del av ön Timor, men är ej godkänd av FN som en del av Indonesien. Efter det att Portugal dragit sig tillbaka efter flera århundraden av kolonialt herravälde 1975 invaderades Östtimor av Indonesien. Under de år som följt har befolkningen fått utstå fruktansvärda lidanden. En tredjedel av befolkningen, ca 250 000 människor, har fått sätta livet till. En stor del av befolkningen har tvångsförflyttats och åtskilliga har kastats i fängelse.

Sedan Kofi Annan tillträdde som FN:s generalsekreterare har de s.k. trepartssamtalen mellan Indonesien, Portugal och FN aktiverats. Indonesien accepterar dock inte Östtimor som samtalspartner. Motionärerna begär i *yrkande 1* att regeringen i FN:s säkerhetsråd och i andra forum aktivt verkar för att Östtimor skall vara representerat i de pågående trepartssamtalen om Östtimor.

José Ramos-Horta, Östtimors utrikesminister i exil, har lagt fram en detaljerad fredsplan som på sikt skall leda till fria politiska val och en folkomröstning i Östtimor om självständighet. Motionärerna anför i *yrkande 2* att Sverige aktivt bör stödja Ramos-Hortas fredsplan. I *yrkande 3* krävs vidare att Sverige stödjer Östtimors rätt till självbestämmande genom en folkomröstning, och i *yrkande 5* begärs att Sverige agerar för att det timorianska folkets säkerhet garanteras genom en permanent närvaro av FN. I *yrkande 6* anföras att Sverige bör verka för att det etableras en internationell civil närvaro i Östtimor samt för att internationella enskilda organisationer ges fritt tillträde till Östtimor.

Utskottets överväganden

Utskottet har under en lång rad av år behandlat den bristande respekten för de mänskliga rättigheterna i Indonesien, särskilt vad gäller situationen i Östtimor.

Sverige har – liksom övriga EU-stater – aldrig accepterat Östtimors införlivande med Indonesien och har alltid betonat att befolkningen själv bör få avgöra sin framtid. Enligt samstämmiga rapporter från amerikanska UD och Amnesty International är situationen beträffande respekten för de mänskliga rättigheterna i Östtimor fortsatt djupt otillfredsställande. Sverige har, liksom

övriga EU-länder, sedan konfliktens början 1975 hävdade östtimorianernas rätt att själva bestämma över sin framtid. Detta kom senast till uttryck vid EU:s toppmöte i Wien den 11–12 december 1998, där EU:s stats- och regeringschefer framhöll att EU anser att en slutlig lösning av konflikten i Östtimor inte är möjlig utan att det östtimorienska folket ges möjlighet att fritt ge uttryck för sin egen vilja.

Läget i Östtimor präglas av det senaste halvårets ändrade förutsättningar för en lösning av den två decennier långa konflikten. Vid de FN-ledda autonomiförhandlingarna har parterna varit till synes låsta i sina respektive grundläggande hållningar till konfliktens slutliga lösning. Portugal har eftersträvat rätt till självbestämmande för östtimoreserna medan Indonesiens förhandlingsposition har varit en fortsatt integration av Östtimor i Indonesien. Den indonesiska regeringen har emellertid godtagit tanken på en vittgående autonomi för Östtimor. Indonesien har undertecknat FN:s MR-konvention och även träffat en överenskommelse med FN:s MR-kommissarie om möjligheter för FN att övervaka MR-läget i Östtimor. Portugal och Indonesien har återupptagit de diplomatiska förbindelserna genom upprättandet av intressekontor i respektive huvudstäder. En rad politiska fångar har frisläppts. Samtidigt har läget i området förblivit spänt, och utbrott av våld och motvåld har med jämna mellanrum rapporterats från Östtimor.

Utskottet konstaterar att Sverige, tillsammans med övriga EU-länder, stödjer de ansträngningar som görs av FN:s generalsekreterare att nå en lösning på konflikten. Detta sker genom de s.k. trepartssamtalen mellan Indonesien och Portugal under FN:s överinseende. Sverige har under sina år i säkerhetsrådet givit stöd till den väg mot en lösning av konflikten som förordas av FN:s generalsekreterare. Utskottet utgår från att regeringen även fortsättningsvis följer situationen på Östtimor och utvecklingen av konflikten.

Som ett led i förhandlingsarbetet har FN:s generalsekreterare påtagit sig att ha nära kontakt med företrädare för östtimoreserna, vilka därigenom löpande informeras om förhandlingarna och indirekt får möjlighet att göra sina röster hörda. I detta syfte har FN:s generalsekreterares särskilde representant, Jamsheed Marker, med jämna mellanrum besökt Östtimor. Senast skedde detta i december 1998. De FN-ledda förhandlingarna är inte okontroversiella i Östtimor. Det går en skiljelinje mellan dem som är beredda att godta det självstyre för Östtimor som de nuvarande förhandlingarna gäller, och den av allt att döma större andel av befolkningen som förespråkar rätten till full självständighet.

Vid EU:s toppmöte i Wien framhölls också en permanent FN-närvaro som en av de åtgärder som Indonesien borde godta för att bidra till de pågående ansträngningarna att nå en lösning av konflikten. Härutöver pekade de på vikten av en minskad indonesisk truppnärvaro i området, liksom frigivandet av alla politiska fångar.

Utskottet uttrycker sitt starka stöd för FN:s och EU:s ansträngningar att lösa konflikten och välkomnar de positiva förhandlingsresultat som nyligen uppnåtts samt det faktum att frågan om självständighet kommer att tas upp i Indonesiens högsta lagstiftande instans.

Därmed anses motion U618 (mp, v, c, fp) yrkandena 1–3 och 5 besvarad.

I motion U618 (mp, v, c, fp) yrkande 6 begärs att all vapenexport till Indonesien stoppas.

Utskottet konstaterar att de svenska riktlinjerna för krigsmaterielexport innebär att man för närvarande inte beviljar utförseltillstånd för nya leveranser av krigsmateriel till Indonesien. Samtidigt innehåller riktlinjerna en anvisning om att tillstånd bör ges till utförsel av s.k. följdleveranser med anknytning till tidigare levererade system.

Regeringen tillkallade i november 1997 en särskild utredare för att analysera de principer som har utvecklats i praxis när det gäller s.k. följdleveranser vid krigsmaterielexport och föreslår de preciseringar som kan behövas på detta område. Utredningen väntas lägga fram sina slutsatser i slutet av mars 1999. Utskottet utgår från att några följdleveranser inte genomförs till Indonesien förrän utredningen presenterats.

Med detta anses motion U618 (mp, v, c, fp) yrkande 6 besvarad.

22. Colombia

Sammanfattning av motionen

Två flerpartinotioner, *U612 (v, kd, c, fp, mp)* och *U624 (v, s, m, kd, c, fp, mp)*, beskriver den fortsatt allvarliga situationen i Colombia. Under de senaste tio åren har över 30 000 människor mördats av politiska skäl och minst 3 000 "försvunnit".

Motionärerna menar att det är otvetydigt att de flesta MR-brott med politisk anknytning begås av säkerhetsstyrkorna med hjälp av de s.k. paramilitära grupperna. Straffriheten för medlemmar ur säkerhetsstyrkorna och de paramilitära grupperna som begår MR-brott är närmast total. Den utdragna interna väpnade konflikten i Colombia är komplex och dess orsaker är många. Ett skäl bakom våldet är de stora sociala och ekonomiska orättvisor som råder. Den utbredda narkotikahandlingen för också med sig korruption och våld. De omkring 140 paramilitära grupperna begår ett stort antal övergrepp, ofta i samarbete med landets militära styrkor. Gerillagrupper behärskar i dag en stor del av Colombias yta.

Under den förra presidenten Ernesto Samper (1994–98) förbättrades inte situationen, utan systematiska och grova övergrepp mot fundamentala mänskliga rättigheter fortsatte i oförminskad skala. Paramilitära grupper och även gerillan har under de senaste åren skaffat sig allt större utrymme.

President Andrés Pastrana, som tillträdde i augusti 1998, har dock visat vilja att inleda fredsförhandlingar med gerillan. Inledande möten har hållits med företrädare för de två största gerillagrupperna FARC och ELN. Ännu har dock inga åtgärder mot de svåra MR-övergreppen eller mot den rådande straffriheten vidtagits.

I motion *U612 (v, kd, c, fp, mp)* yrkande 4 kräver motionärerna att Sverige i FN, EU och andra internationella forum verkar för att de paramilitära grupperna upplöses. I *yrkande 5* anføres att Sverige bör agera för att Colombias regering vidtar kraftfulla och effektiva åtgärder mot den rådande straffriheten för MR-brott. Givet den fortsatt allvarliga situationen anser motionärerna att

regeringen bör verka för att FN:s MR-kommission tillsätter en särskild rapportör för Colombia (*yrkande 6*).

Motionärerna bakom *U624* (*v, s, m, kd, c, fp, mp*) menar att mer kan göras för Colombia. I *yrkande 1* anføres att regeringen bör erbjuda sig att ingå i en vängrupp för Colombia och ställa sig till förfogande som medlare mellan regeringen och gerillan. Vidare framförs i *yrkande 2* att ökat stöd för svenska och colombianska MR-organisationer bör övervägas. I *yrkande 3* föreslås att ambassaden i Santafé de Bogotá får förstärkta resurser i syfte att kunna utöka sina kontakter på MR-området. Riksdagen skulle också kunna bidra genom att sända en parlamentarisk delegation till Colombia (*yrkande 4*). I *yrkande 5* framhålls att regeringen bör arbeta för att frågan om en handlingsplan för fredsförhandlingar i Colombia förs upp på dagordningen i FN:s säkerhetsråd.

Utskottets överväganden

Utskottet konstaterar med djup oro att situationen beträffande de mänskliga rättigheterna i Colombia fortsätter att vara mycket allvarlig. Under det senaste året har den väpnade konflikten fortsatt i oförminskad skala. Nyligen har Colombia även drabbats av den värsta jordbävningen i landets historia, med ett stort humanitärt lidande som följd.

Trots att förhållandena i Colombia alltmer uppmärksammas internationellt, begås ett stort antal grova kränkningar av de mänskliga rättigheterna av militärer, paramilitära grupper samt gerillan. Samtidigt har den nya regeringen under ledning av president Andrés Pastrana och den största gerillagruppen FARC inlett fredssamtal den 7 januari.

Av allt att döma samarbetar vissa paramilitära grupper med militären eller agerar med dennas goda minne. Under den senaste tiden har paramilitärer gjort sig skyldiga till osedvanliga grymheter mot civila, uppenbarligen i syfte att sabotera de nyligen inledda fredssamtalen. Ett stort problem i sammanhanget är den rådande straffriheten för brott mot de mänskliga rättigheterna. Mycket få av dem som begår MR-kränkningar lagförs och döms för sina brott.

Sverige har under flera år varit pådrivande inom EU och FN för ett ökat internationellt engagemang för situationen i Colombia. 1996 öppnade FN ett särskilt kontor för mänskliga rättigheter i landet i syfte att stödja de colombianska myndigheterna i arbetet med att upprätta utvecklingsprogram och nya riktlinjer på MR-området. Därutöver skall kontoret främja och övervaka efterlevnaden av de mänskliga rättigheterna i landet. Vidare har UNHCR nyligen, på inbjudan av den colombianska regeringen, inrättat ett kontor för att bistå myndigheterna att hjälpa de hundratusentals internflyktingar som har tvingats från sina hem på grund av den väpnade konflikten.

I motion *U612* (*v, kd, c, fp, mp*) yrkandena 4 och 5 begärs att Sverige noga skall följa utvecklingen på MR-området i Colombia och bl.a. agera i internationella sammanhang för att den colombianska regeringen skall vidta kraftfulla åtgärder mot straffriheten och för att upplösa de paramilitära grupperna. En särskild FN-rapportör för Colombia efterlyses också (*yrkande 6*). Motionärerna bakom *U624* (*v, s, m, kd, c, fp, mp*) yrkandena 1–5 anser att Sve-

rige bör ställa sig till förfogande som medlare mellan parterna i den interna konflikten och även erbjuda sig att ingå i en internationell vängrupp om en sådan skulle inrättas. Stödet till de frivilliga organisationerna som arbetar i Colombia bör ökas, och den svenska ambassaden i Santafé de Bogotá bör ges förstärkta personella resurser på MR-området. Regeringen bör även agera för att FN:s säkerhetsråd skall verka för att en handlingsplan för fredsförhandlingar i Colombia utarbetas av det internationella samfundet. Vidare yrkas att riksdagen skall besluta att sända en särskild parlamentarisk delegation till Colombia.

Utskottet konstaterar att regeringen noga följer utvecklingen i Colombia. Sverige har givit sitt stöd till inrättandet av FN:s MR-kontor och UNHCR:s kontor i Colombia och även givit särskilda bidrag därtill. FN planerar för närvarande att fördubbla sin personalstyrka vid MR-kontoret. FN har därmed en stark och ökande närvaro i Colombia. Situationen i landet behandlas årligen i FN:s kommission för de mänskliga rättigheterna. Utskottet ser positivt på regeringens stöd till FN:s verksamhet i Colombia och konstaterar också att den tillträdande chefen för FN:s MR-kontor är en svensk. Givet den fortsatta allvarliga situationen i landet anser utskottet att regeringen bör överväga att ta upp frågan om en särskild landrapportör för Colombia om ingen ljusning kan skönjas vad gäller respekten för de mänskliga rättigheterna.

Sverige har även på andra sätt visat engagemang för situationen i Colombia. Flera svenska enskilda organisationer verkar i landet med stöd från Sida. Genom det svenska utvecklingssamarbetet ges stöd till reformer inom det juridiska systemet syftande till att bekämpa straffriheten. Regeringen har även vid flera tillfällen, bl.a. i samband med president Andrés Pastranas installation i augusti 1998, förklarat sig villig att främja en fredsprocess. Inom EU är Sverige ett av de länder som starkast engagerat sig för situationen i Colombia.

Vissa förhoppningar kan knytas till de fredssamtal som nyligen inletts mellan den colombianska regeringen och FARC-gerillan. I inledningsskedet ses dessa samtal i första hand som en colombiansk angelägenhet, men skulle de utfalla positivt kommer det internationella stödet sannolikt att konkretiseras ytterligare, t.ex. genom bildande av en vängrupp. De berörda parternas uttalande viljor måste vara utgångspunkten för det svenska engagemanget och ett eventuellt deltagande i en fredsprocess. Ingentida parten har på detta stadium efterfrågat internationell medling. Ej heller har de stridande parterna ansett att konflikten är en fråga för säkerhetsrådet.

Utskottet ställer sig bakom regeringens aktiva politik för att främja en lösning av den interna konflikten i Colombia, förbättra respekten för de mänskliga rättigheterna samt bistå de civila som drabbats av våldet.

Riksdagen har under ett flertal år tagit upp och debatterat situationen i Colombia och har vid upprepade tillfällen fördömt de fortsatta MR-kränkningarna. För närvarande planeras en internationell parlamentarisk delegationsresa till Colombia av biståndsorganisationen Caritas. Två riksdagsledamöter har inbjudits att delta i delegationen. Utskottet inväntar vad ledamöterna rapporterar från sitt besök i Colombia.

23. Cuba

Sammanfattning av motionen

I motion *U604* (v) anförs att Förenta staternas långvariga blockad mot Cuba beräknas kosta landet nästan två miljarder dollar per år. Import av livsmedel, läkemedel och industriprodukter fördyras genom den folkrättsstridiga blockaden.

Motionärerna menar att situationen beträffande de mänskliga rättigheterna i Cuba är bättre än i de flesta andra länder i tredje världen, om man tar hänsyn till FN:s MR-deklaration, konventionerna om barns och kvinnors rättigheter samt rätten till social utveckling. Samtidigt är yttrandefriheten starkt begränsad och regimkritiker riskerar förföljelse och arrestering. Sverige skulle kunna uppmuntra till politisk dialog och demokratisering genom att utveckla breda förbindelser med det kubanska samhället och genom att motätta sig den amerikanska blockaden. I *yrkande 6* föreslås att svenska enskilda organisationer bör ges utökade möjligheter att verka i Cuba. Stöd till sådana organisationers tidningsutgivning lyfts fram som särskilt angeläget.

Utskottets överväganden

Samstämmiga uppgifter från internationella MR-organisationer, FN:s särskilde rapportör m.fl. ger vid handen att situationen beträffande de mänskliga rättigheterna i Cuba fortsätter att vara allvarlig. Hundratals politiska fångar sitter fängslade, och många andra oliktankande förföljs på andra sätt. Den politiska makten är koncentrerad till president Fidel Castro, vars regim inte respekterar grundläggande demokratiska fri- och rättigheter såsom yttrande- och föreningsfrihet. De små oberoende MR-grupper som finns i landet arbetar illegalt och under kontroll av den kubanska säkerhetstjänsten.

I motion U604 (v) yrkande 6 föreslås att Sverige skall agera för att öka respekten för de mänskliga rättigheterna i Cuba genom att ge svenska enskilda organisationer ökade möjligheter att verka där.

Utskottet konstaterar att regeringen visar ett stort engagemang för MR-situationen i Cuba. Sverige har såväl bilateralt som inom EU och i FN tagit upp de övergrepp som förekommer i landet. Sverige, liksom övriga EU, har bl.a. i FN:s generalförsamling fördömt Förenta staternas embargo mot Cuba. EU har också agerat mot den s.k. Helms-Burton lagen. 1998 slöts en överenskommelse med den amerikanska administrationen att de extraterritoriella delarna av lagen inte skulle tillämpas mot företag från EU.

Inom EU har en särskild gemensam ståndpunkt intagits, där MR-frågorna ges stor vikt, och i EU:s dialog med Cuba har respekten för de mänskliga rättigheterna särskilt lyfts fram. Tyvärr har den kubanska regeringen hittills inte påverkats i någon väsentlig mening vad gäller respekten för de mänskliga rättigheterna. Inom det svenska biståndet ges visst stöd för att öka utbytet med olika delar av det kubanska samhället.

Utskottet stöder de initiativ som regeringen tagit bilateralt, i EU och via enskilda organisationer för att öka utbytet med Cuba. Utskottet lägger samtidigt vikt vid att Sverige i olika sammanhang har påtalat den kubanska regimens kränkningar av de mänskliga rättigheterna.

Därmed anses motion U604 (v) yrkande 6 besvarad.

24. Guatemala

Sammanfattning av motionen

I kommittémotion *U609 (v)* tecknas en bild av det mångfasetterade Guatemala. Landet har en vacker och omväxlande natur och även en stor kulturell rikedom. Guatemalas historia är dock mörk. Folket har levt under kolonialstyre och diktatur i stort sett sedan den spanska erövringen under 1500-talet. Ett osedvanligt blodigt inbördeskrig har rasat under de senaste årtiondena. Med stort engagemang från FN och det övriga internationella samfundet kunde dock ett övergripande fredsavtal ingås 1996 – ett av delavtalen undertecknades för övrigt i Stockholm den 7 december 1996.

Efter att fredsavtalet genomförts på ett tillfredsställande sätt under 1997, framstår det emellertid enligt motionärerna som tydligt att fredsprocessen har bromsats upp under 1998. På grund av motstånd från den extrema högern har regeringen inte kunnat genomföra viktiga delar av fredsavtalet, såsom de utlovade reformerna vad gäller skatter, en ny konstitution samt rättsväsende.

Motionärerna hemställer därför i *yrkande 1* att regeringen i FN:s säkerhetsråd tar upp frågan om uppfyllandet av fredsavtalet på områdena skatter, konstitution samt rättsväsende. I *yrkande 2* framförs krav på att regeringen skall agera för att FN:s kontor i Guatemala ges förstärkta resurser.

Utskottets överväganden

Efter decennier av intern väpnad konflikt och utbredda kränkningar av de mänskliga rättigheterna gav fredsavtalet som regeringen och gerillan URNG ingick i december 1996 nytt hopp till Guatemala. För att bistå vid genomförandet av fredsavtalet inrättade FN:s generalförsamling övervakningsstyrkan Minugua. FN:s generalsekreterare har under det senaste året rapporterat att genomförandet av fredsavtalet har försenats. Generalförsamlingen har antagit resolutioner med uppmaningar till de berörda parterna i Guatemala att uppfylla sina gemensamma åtaganden. Sverige har ett mångårigt engagemang för demokrati och mänskliga rättigheter i Guatemala och ger stöd till fredsprocessen både via FN och bilateralt.

I motion U609 (v) yrkande 1 framförs krav på att regeringen skall verka för att frågan om fredsprocessen i Guatemala tas upp i FN:s säkerhetsråd. I yrkande 2 begärs att FN:s kontor i Guatemala skall ges ökade resurser.

Utskottet konstaterar att frågan om uppfyllande av fredsavtalet i Guatemala behandlas av FN:s generalförsamling, såsom brukligt är för FN:s fredsmissioner. Det är tydligt att takten i genomförandet av fredsavtalet avtagit under det senaste året. Det internationella samfundets engagemang är

i denna situation av särskild betydelse. Utskottet noterar att FN:s generalsekreterare i sina rapporter har pekat på de problem som föreligger och att generalförsamlingen antagit särskilda resolutioner i frågan. Det förefaller mot den bakgrunden inte ändamålsenligt att begära att FN:s säkerhetsråd skall behandla frågan.

Vidare konstaterar utskottet att det internationella givarsamfundet även i fortsättningen verkar erbjuda frivilligt bistånd som motsvarar de behov som fastställts av FN. Sverige är en av de större biståndsgivarna såväl till FN-missionen Minugua som till övriga FN-systemets närvaro i Guatemala. Sverige bedriver även ett bilateralt bistånd som främst syftar till att stärka fredsprocessen, demokrati, mänskliga rättigheter samt reformering av staten.

Därmed avstyrks motion U609 (v) yrkande 1. Motion U609 (v) yrkande 2 anses besvarad med vad utskottet anfört.

25. Mexico

Sammanfattning av motionen

Flerpartimotionen *U611 (v, kd, c, fp, mp)* tar upp situationen i Chiapas i södra Mexico. I januari 1994 revolterade indianbefolkningen mot politiskt förtryck och usla levnadsvillkor. Revolten bemöttes med militärt våld, och grova övergrepp mot den indianska befolkningen har begåtts av polis och militär. Under de senaste åren har det också vuxit fram paramilitära grupper, över vilka regeringen inte har någon kontroll.

Motionärerna anför att en fredlig och konstruktiv lösning endast kan uppnås genom dialog och förhandlingar mellan parterna. En förhandlingslösning förutsätter dock att de paramilitära grupperna avväpnas, att området demilitariseras samt att myndigheternas inblandning i MR-brott utreds grundligt.

Sverige har nyligen, före de flesta medlemsländerna, undertecknat EU:s handelsavtal med Mexico. Motionärerna menar att regeringen bör koppla samman handelsavtalet mellan EU och Mexico med krav på den mexikanska regeringen om konkreta åtgärder för att övervaka respekten för de mänskliga rättigheterna i Chiapasprovinsen.

Utskottets överväganden

Den konflikt som 1994 utbröt i den mexikanska delstaten Chiapas har fått stor internationell uppmärksamhet. Förhandlingar mellan Mexicos regering och företrädare för gerillarörelsen EZLN har dock inte ännu lett till någon överenskommelse. Från tid till annan har våldsamheter brutit ut, och under de senaste åren är det tydligt att s.k. paramilitära grupper vuxit fram. Dessa har gjort sig skyldiga till omfattande grymheter mot civilbefolkningen, till största delen ursprungsbefolkning. Massakern i Acteal på 45 människor i december 1997 är ett exempel härpå.

I motion U611 (v, kd, c, fp, mp) begärs att regeringen inom EU skall verka för att EU:s handelsavtal med Mexico skall villkoras till att den mexikanska

regeringen vidtar åtgärder för att skydda de mänskliga rättigheterna i Chiapas provinsen.

Utskottet konstaterar att regeringen aktivt följer utvecklingen i Mexico och särskilt MR-situationen i Chiapas. I dialog med den mexikanska regeringen har Sverige framfört vikten av att ursprungsbefolkningars rättigheter respekteras. Vidare är situationen i Chiapas en viktig fråga i EU:s dialog med Mexico. Utskottet välkomnar detta engagemang för situationen beträffande de mänskliga rättigheterna i Mexico.

Utskottet konstaterar vidare att avtalet om ekonomiskt partnerskap, politisk samordning och samarbete mellan EU och Mexico innehåller en särskild MR-klausul. Enligt det avtal som kommer att träda i kraft när ratificeringsprocessen är slutförd skall handelsliberaliseringar mellan EU och Mexico förhandlas i särskild ordning. Förutom den bilaterala dialogen som Sverige för har även EU en etablerad, mångsidig och pågående dialog med Mexico i vilken mänskliga rättigheter är en viktig komponent.

Motion U611 (v, kd, c, fp, mp) anses besvarad med vad utskottet ovan anfört.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *efterlevnaden av de mänskliga rättigheterna*
att riksdagen förklarar motion 1998/99:U612 yrkande 1 besvarad med vad utskottet anfört,
2. beträffande *nationell handlingsplan för förverkligande av de mänskliga rättigheterna*
att riksdagen förklarar motion 1998/99:U629 yrkandena 1 och 2 besvarad med vad utskottet anfört,
3. beträffande *internationellt samarbete på MR-området*
att riksdagen förklarar motion 1998/99:U632 yrkandena 1 och 3 besvarad med vad utskottet anfört,
4. beträffande *dödsstraffet*
att riksdagen förklarar motion 1998/99:U612 yrkandena 11 och 12 besvarad med vad utskottet anfört,
5. beträffande *förhandlingarna om ett tilläggsprotokoll till konventionen om avskaffande av allt slags diskriminering av kvinnor*
att riksdagen med avslag på motion 1998/99:U631 yrkandena 3 och 5 förklarar motion 1998/99:U631 yrkandena 1, 2 och 4 besvarad med vad utskottet anfört,
6. beträffande *rätten till fri abort*
att riksdagen förklarar motion 1998/99:So462 yrkande 17 besvarad med vad utskottet anfört,
res. 1 (kd) - motiv.
7. beträffande *FN:s barn- och kvinnokonventioner*
att riksdagen förklarar motion 1998/99:So466 yrkande 15 besvarad med vad utskottet anfört,
8. beträffande *kvinnans roll inom biståndet*

att riksdagen förklarar motion 1998/99:A810 yrkande 27 besvarad med vad utskottet anfört,

9. beträffande *samarbete med Central- och Östeuropa inom jämställdhetsområdet*

att riksdagen förklarar motion 1998/99:U808 besvarad med vad utskottet anfört,

10. beträffande *prenatal könsdiskriminering*

att riksdagen förklarar motion 1998/99:U620 yrkande 3 besvarad med vad utskottet anfört,

11. beträffande *homosexuellas rättigheter*

att riksdagen förklarar motionerna 1998/99:U617 och 1998/99:Ju709 yrkandena 17 och 18 besvarade med vad utskottet anfört,

12. beträffande *barns rättssäkerhet i Norden och Baltikum*

att riksdagen förklarar motion 1998/99:U704 yrkande 11 besvarad med vad utskottet anfört,

13. beträffande *samernas ställning*

att riksdagen avslår motion 1998/99:MJ257 yrkandena 6 och 7,

res. 2 (v, kd, c, fp, mp)

14. beträffande *anklagelser om utnyttjande av minderåriga flickor i Bosnien-Hercegovina*

att riksdagen förklarar motion 1998/99:U601 besvarad med vad utskottet anfört,

15. beträffande *fallet Nikitin*

att riksdagen förklarar motion 1998/99:U605 besvarad med vad utskottet anfört,

16. beträffande *mänskliga rättigheter i Turkiet*

att riksdagen förklarar motionerna 1998/99:U612 yrkandena 9 och 10, 1998/99:U621 samt 1998/99:U623 yrkandena 1–6 besvarade med vad utskottet anfört,

17. beträffande *assyriernas/syrianernas situation*

att riksdagen med avslag på motionerna 1998/99:U606 yrkandena 1 och 2 och 1998/99:U632 yrkande 6 förklarar motion 1998/99:U606 yrkandena 3 och 4 samt 1998/99:U626 yrkandena 1 och 2 besvarade med vad utskottet anfört,

18. beträffande *mänskliga rättigheter i Algeriet*

att riksdagen förklarar motion 1998/99:U612 yrkande 3 besvarad med vad utskottet anfört,

19. beträffande *mänskliga rättigheter i Iran*

att riksdagen förklarar motionerna 1998/99:U607, 1998/99:U612 yrkande 7 och 1998/99:U613 yrkandena 1–6 besvarade med vad utskottet anfört,

res. 3 (kd)

20. beträffande *israeliske kärnteknikern Mordechai Vanunu*

att riksdagen förklarar motion 1998/99:U616 yrkandena 1 och 2 besvarad med vad utskottet anfört,

21. beträffande *förhållandena i Södra Afrika*

att riksdagen förklarar motion 1998/99:U602 yrkande 2 besvarad med vad utskottet anfört,

22. beträffande *förhållandena i Västsahara*
att riksdagen förklarar motion 1998/99:U610 yrkande 1 besvarad med vad utskottet anfört,

23. beträffande *förhållandena i Sudan*
att riksdagen förklarar motion 1998/99:U619 yrkandena 1 och 2 besvarad med vad utskottet anfört,

24. beträffande *förhållandena i Kambodja*
att riksdagen förklarar motion 1998/99:U630 yrkandena 1, 4–8 besvarad med vad utskottet anfört,

25. beträffande *förhållandena i Folkrepubliken Kina*
att riksdagen förklarar motionerna 1998/99:U612 yrkande 8, 1998/99:U622 yrkandena 1–3, 11 och 12 samt 1998/99:U632 yrkande 5 besvarade med vad utskottet anfört,

26. beträffande *utvecklingen i Taiwan*
att riksdagen med avslag på motion 1998/99:U622 yrkande 4 förklarar motion 1998/99:U615 yrkandena 1 och 2 besvarad med vad utskottet anfört,

res. 4 (kd, c, fp)

27. beträffande *Taiwans medlemskap i FN*
att riksdagen med avslag på motion 1998/99:U622 yrkande 5 förklarar motionerna 1998/99:U603 yrkande 1 samt 1998/99:U622 yrkande 6 besvarade med vad utskottet anfört,

res. 5 (kd, c, fp)

28. beträffande *skattebefrielse för Taiwans representationskontor m.m.*
att riksdagen med avslag på motion 1998/99:U622 yrkande 7 förklarar motionerna 1998/99:U603 yrkande 2 samt 1998/99:U615 yrkande 3 besvarade med vad utskottet anfört,

res. 6 (m, kd, c, fp)

29. beträffande *mellanstatliga förbindelser med Taiwan, visumregler m.m.*
att riksdagen med avslag på motionerna 1998/99:U603 yrkande 4 och 1998/99:U622 yrkandena 8–10 förklarar motion 1998/99:U603 yrkande 3 besvarad med vad utskottet anfört,

res. 7 (kd, c, fp)

30. beträffande *förhållandena i Östtimor*
att riksdagen förklarar motion 1998/99:U618 yrkandena 1–3, 5 och 6 besvarad med vad utskottet anfört,

31. beträffande *mänskliga rättigheter i Colombia*
att riksdagen förklarar motionerna 1998/99:U612 yrkandena 4–6 och 1998/99:U624 yrkandena 1–5 besvarade med vad utskottet anfört,

32. beträffande *mänskliga rättigheter i Cuba*
att riksdagen förklarar motion 1998/99:U604 yrkande 6 besvarad med vad utskottet anfört,

33. beträffande *fredsprocessen i Guatemala*
att riksdagen med avslag på motion 1998/99:U609 yrkande 1 förklarar motion 1998/99:U609 yrkande 2 besvarad med vad utskottet anfört,

34. beträffande *mänskliga rättigheter i Mexico*

Stockholm den 11 februari 1999

Viola Furubjelke

I beslutet har deltagit: Viola Furubjelke (s), Göran Lennmarker (m), Sören Lekberg (s), Ingrid Näslund (kd), Bertil Persson (m), Urban Ahlin (s), Liselotte Wägö (m), Carina Hägg (s), Murad Artin (v), Jan Erik Ågren (kd), Sten Tolgfors (m), Marianne Samuelsson (mp), Marianne Andersson (c), Karl-Göran Biörsmark (fp), Marianne Jönsson (s), Birgitta Ahlqvist (s) och Eva Zetterberg (v).

Reservationer

1. Rätten till fri abort (mom. 6, motiveringen)

Ingrid Näslund och Jan Erik Ågren (båda kd) anser att den del av utskottets betänkande som på s. 15 börjar med ”Rätten till fri abort” och på s. 16 slutar med ”politik på detta område” bort ha följande lydelse:

Abort är en känslig fråga inom det internationella samfundet. I många länder anses fri abort stå i strid med den i MR-konventionerna angivna grundläggande rätten till liv. Utskottet ansluter sig till den balanserade syn som kommer till uttryck i följande utdrag ur handlingsprogrammet från FN:s befolkningskonferens i Kairo:

8.25 Abort bör under inga förhållanden förordas som en metod för familjeplanering. Alla regeringar, mellanstatliga organisationer och enskilda organisationer uppmanas att stärka sitt engagemang för kvinnors hälsa, behandla de skadeverkningar på kvinnors hälsa som osäkra aborter orsakar som ett allvarligt folkhälsoproblem samt minska bruket av abort genom att tillhandahålla utvidgad och förbättrad familjeplanering. Att förhindra oönskade graviditeter bör alltid ges högsta prioritet och behovet av aborter måste på alla sätt minskas. Kvinnor med oönskade graviditeter bör ges pålitlig information och förstående rådgivning. Åtgärder eller förändringar inom ett hälso- och sjukvårdssystem som rör abort kan endast beslutas på nationell eller lokal nivå i enlighet med den nationella lagstiftningsprocessen. Där abort inte är olaglig skall den ske på ett säkert sätt. Kvinnor bör alltid erbjudas sjukvård av god kvalitet i händelse av komplikationer i samband med abort. Rådgivning, utbildning och familjeplanering efter en abort bör erbjudas så snart som möjligt, vilket också bidrar till att undvika upprepade aborter.

2. Samernas ställning (mom. 13)

1998/99:UU3

Murad Artin, Eva Zetterberg (båda v), Ingrid Näslund, Jan Erik Ågren (båda kd), Marianne Andersson (c), Karl-Göran Biörsmark (fp) och Marianne Samuelsson (mp) anser

dels att den del av utskottets betänkande som på s. 19 börjar med ”Utskottet avvaktar rådets” och på s. 19 slutar med ”behandling av frågan” bort ha följande lydelse:

Utskottet vill därvidlag understryka den samiska befolkningens särskilda situation i tre av de nordiska länderna. Samerna har tidigare getts ställning som observatör i Nordiska rådet. Sedan samerna gavs den ställningen har dock Nordiska rådets arbetsformer ändrats med följd att samerna inte fått det inflytande som ursprungligen avsågs. Samernas rättmätiga krav på inflytande har tillmötesgått på olika sätt i Finland, Norge och Sverige. Regeringen bör verka för att samerna ges ställning som full medlem i Nordiska rådet. Detta bör ges regeringen till känna.

Därmed tillstyrks motion MJ257 (kd) yrkande 7. Motion MJ257 (kd) yrkande 6 anses besvarad med vad utskottet anfört.

dels att utskottets hemställan under 13 bort ha följande lydelse:

13. beträffande *samernas ställning*
att riksdagen med bifall till motion 1998/99: MJ257 yrkande 7 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört samt förklarar motion 1998/99: MJ257 yrkande 6 besvarad med vad utskottet anfört,

3. Mänskliga rättigheter i Iran (mom. 19)

Ingrid Näslund och Jan Erik Ågren (båda kd) anser

dels att den del av utskottets betänkande som på s. 29 börjar med ”Utskottet delar regeringens åsikt” och på s. 29 slutar med ”företrädare för den iranska regeringen” bort ha följande lydelse:

Det politiska klimatet i Iran har förändrats i och med presidentskiftet, men samtidigt har antalet avrättningar ökat – med andra ord har respekten för den mest grundläggande av de mänskliga rättigheterna inte på något sätt konkret förbättrats.

Det finns anledning för regeringen att göra klart att det instabila politiska läget och ökande antalet avrättningar betyder att Iran fortfarande är en riskfylld plats för politiskt oppositionella, religiöst olikvärdande och kvinnor som flytt undan en anklagelse för äktenskapsbrott, varför avvísningar av människor som flytt från Iran av politiska och religiösa skäl måste upphöra.

Konvertiter riskerar dödsstraff enligt Sharia-lagen. Även om detta inte utdöms eller verkställs, saknar de lagens skydd. Vem som helst kan döda en som avfallit från islam utan någon som helst rättspåföljd. Enligt Iranian Christian International har drygt 40 personer som avvisats – de flesta från Nederländerna och några från Sverige – trots omfattande efterforskningar och kontakter inne i Iran, inte kunnat lokaliseras

Svenska myndigheter har inte tillräcklig kunskap om situationen i Iran, vilket bl.a. framgår av att kvinnor som riskar dödsstraff för äktenskapsbrott fortfarande lever i Sverige under hot om avvisning.

dels att den del av utskottets betänkande som på s. 30 börjar med ”Med detta anser” och slutar med ”yrkandena 1 och 2 besvarade.” bort ha följande lydelse:

Med detta tillstyrker utskottet motion U613 (v, s, m, kd, c, fp, mp) yrkande 1 och anser motionerna U607 (m) och U613 (v, s, m, kd, c, fp, mp) yrkande 2 besvarade.

dels att utskottets hemställan under 19 bort ha följande lydelse:

19. beträffande *mänskliga rättigheter i Iran*
att riksdagen med bifall till motion 1998/99:U613 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört samt förklarar motionerna 1998/99:U607, 1998/99:U612 yrkande 7 och 1998/99:U613 yrkandena 2–6 besvarade med vad utskottet anfört,

4. Utvecklingen i Taiwan (mom. 26)

Ingrid Näslund, Jan Erik Ågren (båda kd), Marianne Andersson (c) och Karl-Göran Biörsmark (fp) anser

dels att den del av utskottets betänkande som på s. 44 börjar med ”Det har skett” och på s. 44 slutar med ”fria demokratiska val” bort ha följande lydelse:

Utskottet ser mycket positivt på den demokratiska utvecklingen i Taiwan och understryker att det inte finns någon motsättning mellan människors krav på demokrati och den kulturella omgivning i vilken de lever på olika håll i världen. Det är medborgarna i Taiwan som själva måste få avgöra om de vill bli en del av Folkrepubliken eller om de föredrar fortsatt självständighet. Under de senaste årtionena har demokratin i Taiwan befasts, och de fria val som hållits sedan 1996 utgör exempel för Asiens många diktaturer. Taiwan hör nu hemma i den internationella folkgemenskapen.

dels att den del av utskottets betänkande som på s. 44 börjar med ”Med detta avstyrker” och som på s. 44 slutar med ”yrkandena 1 och 2 besvarade” bort ha följande lydelse:

Med detta tillstyrker utskottet motion U622 (fp) yrkande 4 och anser motion 1998/99 U615 (m) yrkandena 1 och 2 besvarad.

dels att utskottets hemställan under 26 bort ha följande lydelse:

26. beträffande *utvecklingen i Taiwan*
att riksdagen med bifall till motion 1998/99:U622 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört samt förklarar motion 1998/99:U615 yrkandena 1 och 2 besvarad med vad utskottet anfört,

5. Taiwans medlemskap i FN (mom. 27)

1998/99:UU3

Ingrid Näslund, Jan Erik Ågren (båda kd), Marianne Andersson (c) och Karl-Göran Biörsmark (fp) anser

dels att den del av utskottets betänkande som på s. 44 börjar med "Utskottet har tidigare" och på s. 45 slutar med "med vad utskottet anfört" bort ha följande lydelse:

När Folkrepubliken Kina 1971 ersatte Taiwan som ständig medlem av FN:s säkerhetsråd var det ett naturligt uttryck för vilka världens stormakter, tillika kärnvapenmakter, faktiskt är. Att Taiwan ställdes utanför FN:s medlemskara berodde däremot på att varken Beijing eller Taipei kunde acceptera mer än en företrädare för Kina i FN:s medlemskrets. Vid den tidpunkten saknade båda regimerna demokratisk legitimitet, vilket i dag bara gäller den i Peking. Historien visar med såväl Tyskland som Korea att någon entydig enstatsdoktrin inte heller finns internationellt etablerad.

Även om principen om ett Kina lever vidare, kan det aldrig med någon automatik ge regimen i Peking något slags ensamrätt. Det saknar den varje demokratisk legitimitet för. Frågan om människor av kinesiskt ursprung önskar leva i en eller flera statsbildningar kan bara avgöras genom att de båda folken i fria och demokratiska former tar ställning för detta.

Försök att föra upp frågan om att utreda Taiwans ställning i FN på generalförsamlingens dagordning har flera gånger misslyckats. Taiwan hör hemma också i FN:s gemenskap om landet önskar söka medlemskap. Utskottet finner det därför angeläget att Sverige aktivt understöder fortsatta initiativ i denna riktning. Tills vidare bör Sverige verka för att Taiwan ges möjlighet att medverka i FN:s olika underorgan som observatör, t.ex. i ECOSOC. Här finns en omfattande praxis som givit också organisationer som PLO och ANC observatörsstatus i FN.

Med detta tillstyrker utskottet motion U622 (fp) yrkandena 5 och 6 och anser motion U603 (m) yrkande 1 besvarad.

dels att utskottets hemställan under 27 bort ha följande lydelse:

27. *beträffande Taiwans medlemskap i FN*

att riksdagen med bifall till motion 1998/99:U622 yrkandena 5 och 6 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört och förklarar motion 1998/99:U603 yrkande 1 besvarad med vad utskottet anfört,

6. Skattebefrielse för Taiwans representationskontor m.m. (mom. 28)

Göran Lenmarker, Bertil Persson, Liselotte Wågö, Sten Tolgfors (alla m), Ingrid Näslund, Jan Erik Ågren (båda kd), Marianne Andersson (c) och Karl-Göran Biörsmark (fp) anser

dels att den del av utskottets betänkande som på s. 45 börjar med "Med nuvarande lagstiftning" och på s. 45 slutar med "yrkande 3 besvarade" bort ha följande lydelse:

Utskottet konstaterar att det vore värdefullt att Sverige i reciprocitet med Exportrådskontoret i Taipei bereder Taiwans representationskontor i Stockholm skattebefrielse.

Därmed tillstyrker utskottet motion U603 (m) yrkande 2 och anser motion U615 (m) yrkande 3 besvarad. Motion U622 (fp) yrkande 7 avstyrks.

dels att utskottets hemställan under 28 bort ha följande lydelse:

28. beträffande *skattebefrielse för Taiwans representationskontor m.m.*

att riksdagen med avslag på motion 1998/99:U622 yrkande 7 och med bifall till motion 1998/99:U603 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört samt förklarar motion 1998/99:U615 yrkande 3 besvarad med vad utskottet anfört,

7. Mellanstatliga förbindelser med Taiwan, visumregler m.m. (mom. 29)

Ingrid Näslund, Jan Erik Ågren (båda kd), Marianne Andersson (c) och Karl-Göran Biörsmark (fp) anser

dels att den del av utskottets betänkande som på s. 45 börjar med ”Utskottet har inhämtat” och på s. 46 slutar med ”U603 (m) yrkande 4” bort ha följande lydelse:

Sverige bör på olika sätt utveckla sina förbindelser med Taiwan och bl.a. bör den svenska representationen i Taiwan förstärkas. Sverige bör också medverka till att EU upprättar ett informationskontor i Taipei.

Sverige bör vidare behandla besökande medborgare från Taiwan på samma sätt som besökare från andra viseringspliktiga länder. Att som nu skett vägra visering för taiwanesiska medborgare i ledande ställning är oacceptabelt och någon hänvisning till EU-regler kan inte accepteras. Invånare från demokratiska stater får aldrig vägras inresa i Sverige av politiska etikettsskäl.

Därmed tillstyrker utskottet motion 1998/99:U622 (fp) yrkandena 8–10. Motion U603 (m) yrkande 4 avstyrks.

dels att utskottets hemställan under 29 bort ha följande lydelse:

29. beträffande *mellanstatliga förbindelser med Taiwan, visumregler m.m.*

att riksdagen med avslag på motion 1998/99:U603 yrkande 4 och med bifall till motion 1998/99:U622 yrkandena 8–10 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört, samt förklarar motion 1998/99:U603 yrkande 3 besvarad med vad utskottet anfört,

1. Nationell handlingsplan för förverkligande av de mänskliga rättigheterna.

Ingrid Näslund, Jan Erik Ågren (båda kd) och Marianne Andersson (c) anför:

FN:s högkommissarie för mänskliga rättigheter har 1997 inbjudit alla medlemsstater att presentera särskilda handlingsplaner för förverkligandet av de mänskliga rättigheterna på det nationella planet. Förslaget ses som en del av uppföljningen av Wienkonferensen 1993 om mänskliga rättigheter. Sverige har rapporterat hur Wienkonferensens resultat har förverkligats i nationell lagstiftning men inte presenterat en nationell handlingsplan.

En nationell handlingsplan vore värdefull på flera sätt. Dels skulle Sverige föregå med gott exempel för andra länders regeringar, dels skulle framtagandet av en sådan handlingsplan bli ett tillfälle att på ett systematiskt sätt gå igenom hur Sverige uppfyller de åtaganden som ingåtts genom ratificering av de internationella MR-instrumenten, t. ex. barnkonventionen. En handlingsplan borde även beröra frågor som inte enbart har med lagstiftning att göra utan också med det politiska ansvaret. Det är även viktigt att framhålla vilka ansträngningar som görs för att aktivt främja kunskap om och respekt för de mänskliga rättigheterna. Det bör därvidlag redogöras för hur undervisning om mänskliga rättigheter integreras i grundskola, gymnasiet och den högre utbildningen. Till andra viktiga åtgärder hör att säkerställa att tjänsteutövare inom polis och rättsväsende, liksom andra myndigheter såsom Socialstyrelsen och Invandrarverket samt kommuner och landsting, har tillräcklig kunskap om mänskliga rättigheter. Särskild uppmärksamhet bör ägnas åt flyktingbarnens situation.

2. Främjandet av de mänskliga rättigheterna i Södra Afrika

Göran Lennmarker, Bertil Persson, Liselotte Wågö och Sten Tolgfors (alla m) anför:

Genom avvecklingen av apartheid i Sydafrika och freden och försoningen i Moçambique är situationen i Södra Afrika gynnsam för framväxt och stabilisering av demokratin. Likväl är situationen mycket oroande på grund av kriget i Kongo, där flera av SADC:s medlemsländer deltar med trupper. Svenskt bistånd och EU-bistånd bör inte gå till statsmakter som för krig.

Inom SADC-samarbetet kommer den ekonomiska integrationen att accelerera. Sydafrikas frihandelsavtal med EU och förestående anslutning till Lomékonventionen bör kunna ge ett värdefullt stöd till den ekonomiska utvecklingen i hela regionen även om villkoren kunnat vara mer generösa från EU:s sida.

För att respekten för mänskliga rättigheter och demokrati skall bli bestående i denna del av Afrika, är det viktigt att bygga upp strukturer som främjar och kontrollerar att utvecklingen går i rätt riktning. Sverige bör därför i

dialogen med länderna i Södra Afrika betona vikten av att det skapas regionala strukturer för mänskliga rättigheter och demokrati.

Europarådet kan här vara en förebild. Erfarenheterna visar att integrations-samarbetet startade just med mänskliga rättigheter och demokrati när Euro-parådet bildades för 50 år sedan. SADC-samarbetet kan ges fastare strukturer när det gäller att övervaka efterlevnaden av mänskliga rättigheter och demokrati bland de tolv länder som är medlemmar. Det framväxande parlamenta-riska samarbetet inom organisationens ram gör detta möjligt. Europarådets konventioner och mekanismer skulle kunna tjäna som förebilder. En sådan verksamhet skulle kunna finansieras genom EU-biståndet då det handlar om regional integration där erfarenheterna från det europeiska integrationssam-arbetet kan vara intressanta. Sverige bör agera för detta inom EU.

Enligt vår mening bör Sverige i den bilaterala dialogen och inom EU verka för skapandet en struktur för att främja och kontrollera respekten för mänskliga rättigheter och demokrati i Södra Afrika.

3. Enskilda länders hot om våld

Göran Lennmarker, Bertil Persson, Liselotte Wågö, Sten Tolgfors (alla m), Marianne Andersson (c) och Karl-Göran Biörsmark (fp) anför:

Utskottets formulering ”Enskilda länders hot om våld som påtryckningsmedel i konflikter kan aldrig accepteras” är inte korrekt. FN-stadgan (art. 51) ger uttryckligen rätt till individuellt eller kollektivt självförsvar, vilket kan innebära våldsanvändning”. Sveriges regering (utrikesdeklarationen 10 februari 1999) formulerar saken ”Det är säkerhetsrådet som har till uppgift att besluta om militär våldsanvändning, förutom i fall av självförsvar eller i extrema nödsituationer”.

4. MR-situationen i Kina

Ingrid Näslund och Jan-Erik Ågren (båda kd) samt Karl-Göran Biörsmark (fp) anför:

Det är givetvis positivt att Kina förklarat sig vilja ratificera ett par internationella konventioner på MR-området och att FN:s högkommissarie för MR-frågor inbjudits att besöka Kina. Detta kan dock inte tas till intäkt för att dämpa innehåll och former för att påtala de fortsatta grova kränkningarna av mänskliga rättigheter i Kina, vilka fortgår i oförminskad omfattning.

Inte heller kan frisläppandet av en och annan internationellt uppmärksam-mad politisk fånge och demokratiförespråkare tas till intäkt för detta, då ständigt nya dissidenter fångslas för sina åsikter. Enligt Amnesty International finns mer än tretusen kända fångar sedan händelsen på Himmelska Fridens Torg för 10 år sedan. När ett hundratal medlemmar av Kinas nybil-dade demokratiska parti förra året bildade ett tiotal lokalavdelningar slog de kommunistiska ledarna i Beijing till med järnhand. Ledarna för det Demo-kratiska Partiet – Wang Youcai, Qin Yongmin och Xu Wenli – dömdes efter snabbättegång, utan tillgång till försvarsadvokater, till långa fängelsestraff på mellan 11 och 13 år.

De legala möjligheterna att ge ut tryckta skrifter har försvarats radikalt och användningen av Internet begränsats för olikttänkande. Varje försök att utmana kommunistpartiet krossas brutalt oavsett vad omvärlden säger, vilket är ett kraftigt bakslag för dem som tror att det går att föra Kina mot demokrati och mänskliga rättigheter i det tysta.

Sverige bör därför även i fortsättningen arbeta för att EU inom FN:s kommission för de mänskliga rättigheterna åter väcker en resolution om Kinas kränkningar av de mänskliga rättigheterna.

5. Situationen i Iran

Murad Artin och Eva Zetterberg (båda v), Marianne Andersson (c) samt Marianne Samuelsson (mp) anför:

Vi vill understryka att brotten mot mänskliga rättigheter ökat under den senaste tiden, dvs. fr.o.m november 1998. En terrorvåg har svept över landet riktad mot intellektuella och mot regimens kritiker samt mot nationella minoriteter såsom kurder, turkmenar, balucher och azerbadjaner.

Likaså har kvinnorna utsatts för ett brutalt förtryck. Radikala kvinnotidningar som t.ex. *Zan* har periodvis förbjudits. Kvinnor stenas fortfarande till döds för beskyllningar om äktenskapsbrott.

När det gäller hävandet av Salman Rushdie har denna icke godtagits av de islamistiska hizbollahgrupperna, vilka agerar utan att ta någon hänsyn till vad den iranska regeringen säger.

Den iranska regimen har två ansikten som består dels av Khatemiregeringens olika påbud, dels av den andlige ledaren Khameneis politiska taktik. Denna dubbelhet i uppträdandet gör att regimen blir ytterst opålitlig. Valet av ayatollah Khatemi väckte 1997 entusiasm bland den iranska befolkningen. I dag, när förtrycket ökat, fungerar han som alibi för regimen i dess kontakter med omvärlden.

Vi anser att Sverige inom ramen för EU:s kritiska dialog med Iran, och som en del av denna, skall överväga att verka för att kombinera samtalen i denna dialog med punktvisa sanktionsåtgärder för att förmå den iranska regimen att lyssna till den kritik som framförs.

Vi vill också särskilt framhålla det nödvändiga i att ställa krav på den iranska regimen om att låta en internationell oberoende kommission utreda brotten mot de mänskliga rättigheterna.

6. Bilateralt bistånd till Cuba

Göran Lennmarker, Bertil Persson, Liselotte Wågö och Sten Tolgfors (alla m) samt Karl-Göran Biörsmark (fp) anför:

Människorättsförsvarare och politiska aktivister utsätts för frihetsberövanden och trakasserier i dagens Cuba. Även om små steg kan skönjas vad gäller vissa mycket begränsade ekonomiska reformer i landet finns inga motsvarande tecken på framsteg på det politiska planet eller inom mänskliga rättighetsområdet.

Den utfasning av det statliga biståndet till Cuba, som den borgerliga regeringen påbörjade under åren 1991–1994, borde ha fullföljts av den tillträdande socialdemokratiska regeringen. Det ger fel signaler när regeringen ger bilateralt bistånd till Cuba, dvs. bistånd som har kubanska myndigheter som motpart och därmed bistånd till en regim som kraftigt kränker mänskliga rättigheter. Det strider mot intentionen med biståndet att förmedla stöd direkt till den kubanska regimen.

En förutsättning för att bistånd till Cuba över huvud taget skall komma i fråga är att sådant bistånd förmedlas via enskilda organisationer och då till krafter som arbetar för ett demokratiskt Cuba samt för mänskliga rättigheter i landet.

Internationella MR-instrument

Förteckning över länder som ratificerat FN:s
konventioner på MR-området.

*Listan bygger på FN:s "Chart of Ratifications" från
1998, delvis uppdaterad per den 15 februari 1999.*

<i>States</i>	<i>International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights</i>	<i>International Covenant on Civil and Political Rights</i>	<i>Optional Protocol to the International Covenant on Civil and Political Rights</i>	<i>Second Optional Protocol to the International Covenant on Civil and Political Rights aiming at the abolition of the death penalty</i>	<i>International Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination</i>	<i>International Convention on the Suppression and Punishment of the Crime of Apartheid</i>	<i>International Convention against Apartheid in Sports</i>	<i>Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide</i>	<i>Convention on the Non-Applicability of Statutory Limitations to War Crimes and Crimes against Humanity</i>	<i>Convention on the Rights of the Child</i>	<i>Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women</i>	<i>Convention on the Political Rights of Women</i>	<i>Convention on the Nationality of Married Women</i>	<i>Convention on Consent to Marriage, Minimum Age for Marriage and Registration of Marriages</i>
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Afghanistan	X	X			X	X		X	X	X	S	X		
Albania	X	X			X	X		X	X	X	X	X	X	
Algeria	X	X ^a	X		X ^b	X	X	X		X	X ^a	X		
Andorra										X	X	X		
Angola	X	X	X				X			X	X	X		
Antigua and Barbuda					X	X	X	X		X	X	X	X	X
Argentina	X	X ^a	X		X	X	X	X		X	X	X	X	X
Armenia	X	X	X		X	X		X	X	X	X	X	X	
Australia	X	X ^a	X	X	X ^b			X	X	X	X	X	X	
Austria	X	X ^a	X	X	X			X	X	X	X	X	X	X
Azerbaijan	X	X			X ^a	X		X	X	X	X	X	X	X
Bahamas					X	X	X	X		X	X	X	X	
Bahrain					X	X		X		X	X			
Bangladesh					X	X		X		X	X			
Barbados	X	X	X		X	X	X	X		X	X	X	X	X
Belarus	X	X ^a	X		X	X	X	X	X	X	X	X	X	
Belgium	X	X ^a	X	S	X			X		X	X	X	S	
Belize		X ^a								X	X			
Benin	X	X	X		S	X	S			X	X			X
Bhutan					S					X	X			
Bolivia	X	X	X		X	X	X	S	X	X	X	X		
Bosnia and Herzegovina	X	X ^a	X		X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Botswana					X					X	X ^a			
Brazil	X	X			X			X		X	X	X	X	X
Brunei Darussalam										X				
Bulgaria	X	X ^a	X		X ^{a,b}	X	X	X	X	X	X	X	X	
Burkina Faso					X	X	X	X		X	X			X
Burma, <i>see</i> Myanmar														
Burundi	X	X			X	X	S	X		X	X	X		
Cambodia	X	X			X	X		X		X	X			
Cameroon	X	X	X		X	X	S		X	X	X			
Canada	X	X ^a	X		X ^a			X		X	X	X	X	
Cape Verde	X	X			X	X	S			X	X			
Central African Republic	X	X	X		X	X	S			X	X	X		
Chad	X	X	X		X	X				X	X			
Chile	X	X ^a	X		X			X		X	X	X	S	S
China					X	X	S	X		X	X			
Colombia	X	X	X		X	X	S	X		X	X	X	S	
Comoros										X	X			
Congo	X	X ^a	X		X	X				X	X	X		
Cook Island										X				
Costa Rica	X	X	X	S	X ^b	X		X		X	X	X		X
Côte d'Ivoire	X	X			X			X		X	X	X		
Croatia	X	X ^a	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Cuba					X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Cyprus	X	X	X		X ^b		S	X		X	X	X	X	
Czech Republic	X	X	X		X	X	X	X		X	X	X	X	X

<i>Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment</i>	<i>Slavery Convention of 1926</i>	<i>1953 Protocol amending the 1926 Convention</i>	<i>Slavery Convention of 1926 as amended</i>	<i>Supplementary Convention on the Abolition of Slavery, the Slave Trade and Institutions and Practices Similar to Slavery</i>	<i>Convention for the Suppression of the Traffic in Persons and of the Exploitation of the Prostitution of Others</i>	<i>Convention on the Reduction of Statelessness</i>	<i>Convention relating to the Status of Stateless Persons</i>	<i>Convention relating to the Status of Refugees</i>	<i>Protocol relating to the Status of Refugees</i>	<i>Convention on the rights of migrant workers and the members of their families</i>	26	27	28	<i>States</i>
X	X	X	X	X	X									Afghanistan
X	S		X	X	X		X	X	X					Albania
X ^c			X	X	X			X	X					Algeria
														Andorra
														Angola
X ^c	X	X	X	X	X		X	X	X					Antigua and Barbuda
X ^c				X	X		X	X	X					Argentina
X						X	X	X	X					Armenia
X ^c	X	X	X	X		X	X	X	X					Australia
X ^c	X	X	X	X		X	X	X	X					Austria
X ^a	X	X	X	X	X	X	X	X	X					Azerbaijan
	X	X	X	X				X	X					Bahamas
														Bahrain
	X	X	X	X	X									Bangladesh
	X	X	X	X	X		X							Barbados
X														Belarus
S	X	X	X	X	X		X	X	X					Belgium
X														Belize
X	X													Benin
S	X	X	X	X	X	X	X	X	X					Bhutan
X		X	X	X	X	X	X	X	X	X				Bolivia
														Bosnia and Herzegovina
X			X	X	X		X	X	X					Botswana
							X	X	X					Brazil
X ^c	X			X	X			X	X					Brunei Darussalam
					X			X	X					Bulgaria
					X			X	X					Burkina Faso
														Burma, see Myanmar
X								X	X					Burundi
														Cambodia
X	X	X	X	X	X			X	X					Cameroon
X ^c	X	X	X	X		X		X	X					Canada
X	X													Cape Verde
X					X			X	X					Central African Republic
X	X	X	X	X				X	X					Chad
X	X	X	X	X				X	X	S				Chile
X								X	X					China
X	S						S	X	X	X				Colombia
	X			X	X			X	X					Comoros
														Congo
X						X	X	X	X					Cook Island
X	X			X			X	X	X					Costa Rica
X ^c	X	X	X	X	X		X	X	X					Côte d'Ivoire
X	X	X	X	X	X			X	X					Croatia
X	X	X	X	X	X			X	X					Cuba
X	X	X	X	X	X			X	X					Cyprus
X	X	X	X	X	X			X	X					Czech Republic

<i>States</i>	<i>International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights</i>	<i>International Covenant on Civil and Political Rights</i>	<i>Optional Protocol to the International Covenant on Civil and Political Rights</i>	<i>Second Optional Protocol to the International Covenant on Civil and Political Rights aiming at the abolition of the death penalty</i>	<i>International Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination</i>	<i>International Convention on the Suppression and Punishment of the Crime of Apartheid</i>	<i>International Convention against Apartheid in Sports</i>	<i>Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide</i>	<i>Convention on the Non-Applicability of Statutory Limitations to War Crimes and Crimes against Humanity</i>	<i>Convention on the Rights of the Child</i>	<i>Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women</i>	<i>Convention on the Political Rights of Women</i>	<i>Convention on the Nationality of Married Women</i>	<i>Convention on Consent to Marriage, Minimum Age for Marriage and Registration of Marriages</i>
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Dem. People's rep. of Korea	X	X			X			X	X	X				
Dem. Rep. of the Congo	X	X	X		X	X	S	X		X	X	X		
Denmark	X	X ^a	X	X	X ^{a,b}			X		X	X	X	X	X
Djibouti										X				
Dominica	X	X								X	X			
Domimican Republic	X	X	X		X			S		X	X	X	X	X
Ecuador	X	X ^a	X	X	X ^b	X	X	X		X	X	X	X	
Egypt	X	X			X	X	X	X		X	X	X	X	
El Salvador	X	X	X		X	X		X		X	X	S		
Equatorial Guinea	X	X	X				X			X	X			
Eritrea										X	X			
Estonia	X	X	X		X	X	X	X	X	X	X			
Ethiopia	X	X			X	X	X	X		X	X	X		
Fed. States of Micronesia										X				
Fiji					X			X		X	X	X	X	X
Finland	X	X ^a	X	X	X ^{a,b}			X		X	X	X	X	X
France	X	X	X		X ^{a,b}			X		X	X	X		S
Gabon	X	X			X	X	S	X		X	X	X		
Gambia	X	X ^a	X		X	X		X	X	X	X	X		
Georgia	X	X	X		X			X	X	X	X	X		
Germany	X	X ^a	X	X	X		X*	X	X*	X	X	X	X	X
Ghana					X	X	X	X		X	X	X	X	
Greece	X	X	X	X	X			X		X	X	X		S
Grenada	X	X			S					X	X	X		
Guatemala	X	X			X			X		X	X	X	X	X
Guinea	X	X	X		X	X	X		X	X	X	X	S	X
Guinea-Bissau	X				S					X	X			
Guyana	X	X ^a	X		X	X	X			X	X			
Haiti		X			X	X	S	X		X	X	X		
Holy See					X					X				
Honduras	X	S	S	S				X		X	X			
Hungary	X	X ^a	X	X	X ^b	X	S	X	X	X	X	X	X	X
Iceland	X	X ^a	X	X	X ^b			X		X	X	X	X	X
India	X	X			X	X	X	X	X	X	X	X	S	
Indonesia								X		X	X	X		
Iran Islamic Rep. of	X	X			X	X	X	X		X	X	X		
Iraq	X	X			X	X	X	X		X	X	X		
Ireland	X	X	X	X	S			X		X	X	X	X	
Israel	X	X			X			X		X	X	X	X	S
Italy	X	X ^a	X	X	X ^b			X		X	X	X		S

<i>Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment</i>	<i>Slavery Convention of 1926</i>	<i>1933 Protocol amending the 1926 Convention</i>	<i>Slavery Convention of 1926 as amended</i>	<i>Supplementary Convention on the Abolition of Slavery, the Slave Trade, and Institutions and Practices Similar to Slavery</i>	<i>Convention for the Suppression of the Traffic in Persons and of the Exploitation of the Prostitution of Others</i>	<i>Convention on the Reduction of Statelessness</i>	<i>Convention relating to the Status of Stateless Persons</i>	<i>Convention relating to the Status of Refugees</i>	<i>Protocol relating to the Status of Refugees</i>	<i>Convention on the rights of migrant workers and the members of their families</i>					<i>States</i>
15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28		
X			X	X				X	X					Dem. People's rep. of Korea	
X ^c	X	X	X	X	S	X	X	X	X					Dem. Rep. of the Congo	
			X	X	X			X	X					Denmark	
S	S		X	X		S		X	X					Djibouti	
				X				X	X					Dominica	
X	X	X	X	X	X		X	X	X					Domimican Republic	
X	X	X	X	X	X			X	X					Ecuador	
X			S	S			S	X	X	X			X	Egypt	
								X	X					El Salvador	
X								X	X					Equatorial Guinea	
X			X	X	X			X	X					Eritrea	
X								X	X					Estonia	
								X	X					Ethiopia	
	X	X	X	X			X	X	X					Fed. States of Micronesia	
X ^c	X	X	X	X	X		X	X	X					Fiji	
X ^c	X	X	X	X	X	S	X	X	X					Finland	
														France	
S								X	X					Gabon	
S								X	X					Gambia	
X														Georgia	
X	X	X	X	X	X*	X	X	X	X					Germany	
X	X	X	X	X				X	X					Ghana	
X ^c	X	X	X	X			X	X	X					Greece	
														Grenada	
X	X	X	X	X			S	X	X					Guatemala	
X	X	X	X	X	X		X	X	X					Guinea	
								X	X					Guinea-Bissau	
X									X					Guyana	
	X			X	X			X	X					Haiti	
							S	X	X					Holy See	
X					X		S	X	X					Honduras	
X ^c	X	X	X	X	X			X	X					Hungary	
X ^c	X	X	X	X	X			X	X					Iceland	
														India	
	S			X	S			X	X					Indonesia	
	X	X	X	X	X		X	X	X					Iran Islamic Rep. of	
S	X	X	X	X	X	X	X	X	X					Iraq	
X	X	X	X	X	X		X	X	X					Ireland	
X ^c	X	X	X	X	X	S	X	X	X					Israel	
							X	X	X					Italy	

<i>States</i>	<i>International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights</i>	<i>International Covenant on Civil and Political Rights</i>	<i>Optional Protocol to the International Covenant on Civil and Political Rights</i>	<i>Second Optional Protocol to the International Covenant on Civil and Political Rights aiming at the abolition of the death penalty</i>	<i>International Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination</i>	<i>International Convention on the Suppression and Punishment of the Crime of Apartheid</i>	<i>International Convention against Apartheid in Sports</i>	<i>Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide</i>	<i>Convention on the Non-Applicability of Statutory Limitations to War Crimes and Crimes against Humanity</i>	<i>Convention on the Rights of the Child</i>	<i>Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women</i>	<i>Convention on the Political Rights of Women</i>	<i>Convention on the Nationality of Married Women</i>	<i>Convention on Consent to Marriage, Minimum Age for Marriage and Registration of Marriages</i>
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Jamaica	X	X	X		X	X	X	X		X	X	X	X	
Japan	X	X			X					X	X	X		
Jordan	X	X			X	X	X	X		X	X	X	X	X
Kazakstan										X				
Kenya	X	X				S	S		X	X	X			
Kiribati										X				
Kuwait	X	X			X	X		X	X	X				
Kyrgyzstan	X	X	X		X	X		X		X	X	X	X	X
Lao People's Dem. Rep.					X	X		X	X	X	X	X		
Latvia	X	X	X		X	X	X	X	X	X	X	X	X	
Lebanon	X	X			X		S	X	X	X	X	X	X	
Lesotho	X	X			X	X		X		X	X	X	X	
Liberia	S	S			X	X	S	X		X	X	S		
Libyan Arab Jamahiriya	X	X	X		X	X	X	X	X	X	X	X	X	
Liechtenstein								X		X	X	X		
Lithuania	X	X	X					X	X	X	X	X		
Luxembourg	X	X ^a	X	X	X ^b			X		X	X	X	X	
Madagascar	X	X	X		X	X	S			X	X	X		
Malawi	X	X	X		X ^a					X	X	X	X	
Malaysia							S	X		X ^a	X		X	
Maldives					X	X	S	X		X	X			
Mali	X	X			X	X	X	X		X	X	X	X	X
Malta	X	X ^a	X	X	X					X	X	X	X	
Marshall Islands										X				
Mauritania					X	X	X			X		X		
Mauritius	X	X	X		X	X	X			X	X	X	X	
Mexico	X	X			X	X	X	X	S	X	X	X	X	X
Monaco					X					X				
Mongolia	X	X	X		X	X	X	X	X	X	X	X		X
Morocco	X	X			X		S	X		X	X	X		
Mozambique	X	X		X	X	X		X		X	X	X		
Myanmar								X		X	X	S		
Namibia	X	X	X	X	X	X		X		X	X			
Nauru										X				
Nepal	X	X	X		X	X	X	X		X	X	X		
Netherlands	X	X ^a	X	X	X ^{a,b}			X		X	X	X	X	X
New Zealand	X	X ^a	X	X	X			X		X	X	X	X	X
Nicaragua	X	X	X	S	X	X	S	X	X	X	X	X	X	
Niger	X	X	X		X	X	X			X	X	X		X
Nigeria	X	X			X	X	X		X	X	X	X		
Niue										X				
Norway	X	X ^a	X	X	X ^{a,b}			X		X	X	X	X	X

<i>Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment</i>	<i>Slavery Convention of 1926</i>	<i>1953 Protocol amending the 1926 Convention</i>	<i>Slavery Convention of 1926 as amended</i>	<i>Supplementary Convention on the Abolition of Slavery, the Slave Trade, and Institutions and Practices Similar to Slavery</i>	<i>Convention for the Suppression of the Traffic in Persons and of the Exploitation of the Prostitution of Others</i>	<i>Convention on the Reduction of Statelessness</i>	<i>Convention relating to the Status of Stateless Persons</i>	<i>Convention relating to the Status of Refugees</i>	<i>Protocol relating to the Status of Refugees</i>	<i>Convention on the rights of migrant workers and the members of their families</i>					
15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	<i>States</i>	
X			X	X	X			X	X						Jamaica
			X	X	X			X	X						Japan
															Jordan
X						X	X	X	X						Kazakstan
			X	X	X										Kenya
			X	X	X										Kiribati
			X	X	X										Kuwait
				X	X										Kyrgyzstan
X	X			X	X	X									Lao People's Dem. Rep.
				X	X										Latvia
			X	X	X		X	X	X						Lebanon
	X	X	X	S	S		X	X	X						Lesotho
X			X	X	X	X	X	X	X						Liberia
X ^c				X	X			S	X	X					Libyan Arab Jamahiriya
X				X	X		X	X	X						Liechtenstein
X ^c				X	X		X	X	X						Lithuania
			X	X	X			X	X						Luxembourg
X ^a				X	X			X	X						Madagascar
				X	X			X	X	X					Malawi
				X	X			X	X						Malaysia
	X	X	X	X	X			X	X						Maldives
X ^c			X	X	X			X	X						Mali
				X	X			X	X						Malta
	X	X	X	X	X			X	X						Marshall Islands
X	X	X	X	X	X			X	X						Mauritania
X ^c	X	X	X	X	X			X	X						Mauritius
			X	X	X					S					Mexico
			X	X	X					S					Monaco
X	X	X	X	X	X			X	X	X					Mongolia
X	X	X	X	X	X			X	X	X					Morocco
					S			X	X						Mozambique
X															Myanmar
								X							Namibia
X	X		X	X	X										Nauru
X ^c	X	X	X	X	X	X	X	X	X						Nepal
X ^c	X	X	X	X	X			X	X						Netherlands
S	X	X	X	X	X			X	X						New Zealand
S	X	X	X	X	X	X	X	X	X						Nicaragua
X ^c	X	X	X	X	X			X	X						Niger
								X	X						Nigeria
															Niue
															Norway

<i>States</i>	<i>International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights</i>	<i>International Covenant on Civil and Political Rights</i>	<i>Optional Protocol to the International Covenant on Civil and Political Rights</i>	<i>Second Optional Protocol to the International Covenant on Civil and Political Rights aiming at the abolition of the death penalty</i>	<i>International Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination</i>	<i>International Convention on the Suppression and Punishment of the Crime of Apartheid</i>	<i>International Convention against Apartheid in Sports</i>	<i>Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide</i>	<i>Convention on the Non-Applicability of Statutory Limitations to War Crimes and Crimes against Humanity</i>	<i>Convention on the Rights of the Child</i>	<i>Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women</i>	<i>Convention on the Political Rights of Women</i>	<i>Convention on the Nationality of Married Women</i>	<i>Convention on Consent to Marriage, Minimum Age for Marriage and Registration of Marriages</i>
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>	<i>8</i>	<i>9</i>	<i>10</i>	<i>11</i>	<i>12</i>	<i>13</i>	<i>14</i>	
Oman					X				X					
Pakistan				X	X		X		X	X ^a	X	S		
Palau				X	X				X	X				
Panama	X	X	X	X	X	S	X		X	X	X			
Papua New Guinea			X	X			X		X	X	X			
Paraguay	X	X	X				S		X	X	X			
Peru	X	X ^a	X	X ^b	X	X	X		X	X	X			
Philippines	X	X ^a	X	X	X	X	X	X	X	X	X			X
Poland	X	X ^a	X	X	X	X	X	X	X	X	X		X	X
Portugal	X	X	X	X	X				X	X	X		S	
Qatar				X	X	X			X*					
Republic of Korea	X	X ^a	X	X ^b			X		X	X	X			
Republic of Moldova	X	X		X			X	X	X	X	X			
Romania	X	X	X	X	X		X	X	X	X	X	X	X	X
Russian Federation	X	X ^a	X	X ^b	X	X	X	X	X	X	X	X	X	
Ruwanda	X	X		X	X	S	X	X	X	X				
Saint Kitts and Nevis						X			X	X				
Saint Lucia				X		S			X	X			X	
Saint Vincent & the Grenadines	X	X	X	X	X		X	X	X	X				
Samoa									X	X				X
San Marino	X	X	X						X	X				
Sao Tome and Principe	S	S			X				X	S				
Saudi Arabia				X			X		X ^a					
Senegal	X	X ^a	X	X ^b	X	X	X		X	X	X			
Seychelles	X	X	X	X ^a	X		X		X	X	X			
Sierra Leone	X	X	X	X		S			X	X	X	X	X	X
Singapore							X		X	X	X			
Slovakia	X	X ^a	X	X ^b	X		X	X	X	X	X	X	X	X
Slovenia	X	X ^a	X	X	X		X	X	X	X	X	X	X	
Solomon Islands	X			X					X		X			
Somalia	X	X	X	X	X	S			X	X	S	S	X	X
South Africa	S	S		S					X	X	S	S	X	X
Spain	X	X ^a	X	X	X		X		X	X	X		X	S
Sri Lanka	X	X ^a		X	X		X		X	X		X		
Sudan	X	X		X	X	X			X	X				
Suriname	X	X	X	X	X				X	X				
Swaziland				X					X	X	X	X	X	
Sweden	X	X ^a	X	X ^b			X		X	X	X	X	X	X
Switzerland	X	X ^a	X	X					X	X				
Syrian Arab Rep.	X	X		X	X	X	X		X	X				
Tajikistan				X					X	X				
Thailand		X	X ^a						X	X	X			

Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment	Slavery Convention of 1926	1953 Protocol amending the 1926 Convention	Slavery Convention of 1926 as amended	Supplementary Convention on the Abolition of Slavery, the Slave Trade, and Institutions and Practices Similar to Slavery	Convention for the Suppression of the Traffic in Persons and of the Exploitation of the Prostitution of Others	Convention on the Reduction of Statelessness	Convention relating to the Status of Stateless Persons	Convention relating to the Status of Refugees	Protocol relating to the Status of Refugees	Convention on the rights of migrant workers and the members of their families				States
15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	
X	S		X	X	X			X	X					Oman
X			X					X	X					Pakistan
X				S				X	X					Palau
X				X	X		S	X	X					Panama
X ^c	X		X	X	X			X	X	X				Papua New Guinea
X ^c	X			X	X			X	X					Paraguay
X					X			X	X	X				Peru
X					X			X	X					Philippines
X					X			X	X	X				Poland
X					X			X	X					Portugal
X														Qatar
X					X		X	X	X					Republic of Korea
X					X			X	X					Republic of Moldova
X	X	X	X	X	X			X	X					Romania
X ^c			X	X	X			X	X					Russian Federation
														Ruwanda
	X	X	X	X	X									Saint Kitts and Nevis
	X	X	X	X	X			X						Saint Lucia
														Saint Vincent & the Grenadines
				X				X	X					Samoa
														San Marino
X ^c	X		X	X	X			X	X					Sao Tome and Principe
X	X			X	X			X	X					Saudi Arabia
S			X	X	X			X	X	X				Senegal
X ^c	X			X	X			X	X					Seychelles
X ^c				X	X			X	X					Sierra Leone
X				X	X			X	X					Singapore
X				X	X			X	X					Slovakia
X	X	X	X	X	X		X	X	X					Slovenia
X				X	X			X	X					Solomon Islands
X					X			X	X					Somalia
X ^c	X	X	X	X	X			X	X					South Africa
X ^c	X	X	X	X	X		X	X	X					Spain
X	X		X	X	X			X	X	X ^a				Sri Lanka
X	X		X	X	X			X	X					Sudan
X ^c	X	X	X	X	X	X	X	X	X					Suriname
X ^c	X	X	X	X	X			X	X					Swaziland
X	X	X	X	X	X			X	X					Sweden
														Switzerland
														Syrian Arab Rep.
X								X	X					Tajikistan
														Thailand

States	<i>International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights</i>	<i>International Covenant on Civil and Political Rights</i>	<i>Optional Protocol to the International Covenant on Civil and Political Rights</i>	<i>Second Optional Protocol to the International Covenant on Civil and Political Rights aiming at the abolition of the death penalty</i>	<i>International Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination</i>	<i>International Convention on the Suppression and Punishment of the Crime of Apartheid</i>	<i>International Convention against Apartheid in Sports</i>	<i>Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide</i>	<i>Convention on the Non-Applicability of Statutory Limitations to War Crimes and Crimes against Humanity</i>	<i>Convention on the Rights of the Child</i>	<i>Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women</i>	<i>Convention on the Political Rights of Women</i>	<i>Convention on the Nationality of Married Women</i>	<i>Convention on Consent to Marriage, Minimum Age for Marriage and Registration of Marriages</i>
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
The former Yugoslav Republic of Macedonia	X	X	X	X	X	X		X	X	X	X	X	X	X
Togo	X	X	X		X	X	X	X		X	X			
Tonga					X			X		X				
Trinidad and Tobago	X	X	X		X	X	X			X	X	X	X	X
Tunisia	X	X ^a			X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Turkey					S					X	X	X		
Turkmenistan	X	X	X		X					X	X			
Tuvalu										X				
Uganda	X	X ^a	X		X	X	X	X		X	X	X	X	
Ukraine	X	X ^a	X		X ^b	X	X	X	X	X	X	X	X	
United Arab Emirates					X	X				X				
United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland								X			X	X		X
Ireland	X	X ^a			X ^b					X	X	X		
United Republic of Tanzania	X	X			X	X	X	X		X	X	X	X	
United States of America	S	X ^a			X			X		S	S	S		S
Uruguay	X	X	X	X	X ^b		X	X		X	X	S	S	
Uzbekistan	X	X	X		X					X	X	X		
Vanuatu										X	X			
Venezuela	X	X	X	X	X	X	X	X		X	X	X	X	X
Viet Nam	X	X			X	X		X	X	X	X			
Yemen	X	X			X	X ^{**}	S	X	X	X	X	X	X	X
Yugoslavia	X	X	S		X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Zambia	X	X	X		X	X	X			X	X	X	X	
Zimbabwe	X	X ^a			X	X	X	X		X	X	X		
TOTAL NUMBER OF STATES PARTIES	137	140	93	31	150	101	57	124	43	191	161	110	66	47
Signatures not followed by ratification	4	4	2	5	6	1	26	3	1	1	7	4	9	6

X Ratification, accession, approval, notification or succession, acceptance or definitive signature.

S Signature not yet followed by ratification.

^a Ratification, accession, approval, notification or succession, acceptance or definitive signature which have been given only by the former German Democratic Republic before the reunification.

^{**} Ratification, accession, approval, notification or succession, acceptance or definitive signature which have been given only by the former German Republic of Yemen.

Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment	Slavery Convention of 1926	1953 Protocol amending the 1926 Convention	Slavery Convention of 1926 as amended	Supplementary Convention on the Abolition of Slavery, the Slave Trade, and Institutions and Practices Similar to Slavery	Convention for the Suppression of the Traffic in Persons and of the Exploitation of the Prostitution of Others	Convention on the Reduction of Statelessness	Convention relating to the Status of Stateless Persons	Convention relating to the Status of Refugees	Protocol relating to the Status of Refugees	Convention on the rights of migrant workers and the members of their families	26	27	28	States
X X ^c	X			X X	X X		X	X	X					The former Yugoslav Republic of Macedonia Togo Tonga Trinidad and Tobago Tunisia Turkey Turkmenistan Tuvalu
X ^c X ^c	X	X X		X X X S X	X X X		X	X X	X X	X				Uganda Ukraine United Arab Emirates United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland United Republic of Tanzania United States of America Uruguay Uzbekistan
X X			X	X X	X X		X	X	X					
X ^d	X	X	X	X	X	X	X	X	X					
X X ^c X	X S	X	X	X X	X X			X X	X X					Vanuatu Venezuela Viet Nam
X ^c					X				X					Yemen Yugoslavia
X X ^c	X	X	X	X X	X ^{**} X X		X X	X ^{**} X X	X ^{**} X X					Zambia Zimbabwe
104	35	59	94	117	72	19	44	131	130	9				TOTAL NUMBER OF STATES PARTIES
12	6	0	1	3	4	3	7	0	0	3				Signatures not followed by ratification

^a Declaration recognizing the competence of the Human Rights Committee under article 41 of the International Covenant on Civil and Political Rights.

^b Declaration recognizing the competence of the Committee on the Elimination of Racial Discrimination under article 14 of the International Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination.

^c Declaration recognizing the competence of the Committee against Torture under articles 21 and 22 of the Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment.

^d Declaration under article 21 only.

Sammanfattning.....	1
Motionerna	2
Utskottet	10
1. Agerande för att främja de mänskliga rättigheterna	10
2. Dödsstraffet.....	12
3. Kvinnans rättigheter.....	13
4. Prenatal könsdiskriminering	17
5. Homosexuellas rättigheter.....	17
6. Barns rättssäkerhet i Norden och Baltikum.....	18
7. Samerna i Sverige	19
8. Anklagelser om utnyttjande av minderåriga flickor i Bosnien- Hercegovina.....	20
9. Fallet Alexander Nikitin i Ryssland.....	20
10. Turkiet.....	21
11. Assyriernas/syrianernas situation.....	24
12. Algeriet	27
13. Iran.....	28
14. Fallet Mordechai Vanunu i Israel.....	31
15. Södra Afrika.....	32
16. Västsahara	33
17. Sudan	35
18. Kambodja.....	36
19. Kina.....	39
20. Taiwan	43
21. Östtimor	46
22. Colombia.....	48
23. Cuba	51
24. Guatemala	52
25. Mexico	53
Hemställan	54
Reservationer.....	57
1. Rätten till fri abort (mom. 6, motiveringen).....	57
2. Samernas ställning (mom. 13).....	58
3. Mänskliga rättigheter i Iran (mom. 19).....	58
4. Utvecklingen i Taiwan (mom. 26).....	59
5. Taiwans medlemskap i FN (mom. 27).....	60
6. Skattebefrielse för Taiwans representationskontor m.m. (mom. 28)	60
7. Mellanstatliga förbindelser med Taiwan, visumregler m.m. (mom. 29)	61
Särskilda yttranden	62
1. Nationell handlingsplan för förverkligande av de mänskliga rättigheterna.	62
2. Främjandet av de mänskliga rättigheterna i Södra Afrika	62
3. Enskilda länders hot om våld	63

4. MR-situationen i Kina.....	63	1998/99:UU3
5. Situationen i Iran.....	64	
6. Bilateralt bistånd till Cuba	64	